

Biblioth. Hung. Janke

F. Ord. 3.

1038

RMK. I. 1038-1039.

1. peld.

(Teljes.)

Í D V E S S E G S A R K A.

Avagy

Az Evangeliom fzerint-való, Igaz
Religiónak, Első - fundamentomos
Igasságinak avagy Principiumának
(mellyeknek tudása s' hitele-nélkül sen-
ki nem idvezülhet) őszven

szedegetése ;

Azoknak, nyilván - valo és ellene-
mondhatatlan Sz. Irás Tanu-bizonyosá-
giból-való meg-állatása ;

Es a' kegyesség-gyakorlásban, azok-
ból ki-fakadó fok féle Hasznok-
nak, meg-mutogatása.

Mellyet,

Edes Nemzete Lelke-javáért,
világra bocsátott

K Ö L E S E R I S A M U E L,
Christus Jesus Evangeliomának Szól-
gája, Szendrei R. Ecclesiában.

Stepha: Dávid

SAROS PATAKON.

ROSNYAI JÁNOS által. M. DC. LXVI.

1665

AJANLOLEVEL.

AMAZ BELSŐ SZE-
GELET-KÖVÖN FUN-
DALT, IGAZE VANGELIOMI
VALLASTANTORGASNEL-
KÜLKÖVETŐ FERFIUNAK, NE-
MESUGOCSA VARMEGYE-
BŰL SZARMAZOTT,
NEMZETES ES
VITEZLŐ

FARKAS FERENCZ

URAMNAK; NEM REGEN
AMAZ HIRES MURANYVARA-
NAK FŐ KAPITANNYANAK,
MOSTAN IM MARMAGANOS
ES NYUGALMASELETTEL
ISTENE DICSŐSSEGERE VI-
GYAZO, S HAZAJA MEGMA-
RADASAT OHAJTO, IGAZ
HAZAFIANAK, AZ ENSZENT
SZANDEKIMNAK BUZGO ELŐ-
MOZDITOJANAK, ALAZA-
TOSSAN AJANLOM, EZ
ELSŐ SENGECS-
K E T.

EDGY *Romanus* nevű *Antio-*
chiabeli, Iffiu Nemes Ember
) (2 felől

(a) Fo-
xus in
Actis
Monu-
ment.
Marty-
rum,
juxta
Edmo.
Anglic.
Vol. 1.
p. 115.

felől írják: (a) midőn Vallása meg-tagadására, hallatlan kin-zásoknak nemeivel kényszerit-
tetnék, azt mondgya a' kin-zóknak: *Nolite mihi parcere, propter nobilitatem meam, non enim sanguis Progenitorum; sed Christiana Professio me facit Nobilem: Ne kedvezzetek bár nekem Nemességemért, mert nem szüle-
imnek Nemes vére, hanem a' ke-
resztyéni Vallás nemessít meg ena-
gem. Oh gyémánt pennával fel-
irandó, Nemes Martyrnak, ne-
mes sententiája! méltó, mel-
lyet minden igaz Nemes, szive-
Táblájára bé-irjon. Ugyan-is
a' külső Nemesség s' szabadság,
a' keresztyéni szabadság-nélkül,
mérő azon Jobbágyság és Szólga-
ság. Elég szabadosoknak s' Ne-
messéknek tartják vala mago-
kat a' Phariseusok, dicsekedvén
azzal, hogy ők Abrahám magvá-
bol va-*

bol valok és soha senkinek nem szolgál-
 tának, Ján. 8. 33. De Idvezi-
 tónk meg próbálta nekik, hog'
 bűn szolgai és jobbágyi, ű. 34.
 Bizony, bizony mondom; valaki
 bűnt cselekeszik, szogája a bűnnek.
 Miben állyon a' valóságos Ne-
 messég és szabadság megmon-
 gya, ű. 32. AZ IGAZSÁG szaba-
 dosokká tészent titeket. Az Igazság
 s'arrol valo mérész vallás-tétel,
 a' lelki Nemesség, ezen-kivül,
 még a' mellyek Nyereségeknék s'
 Nemességeknék alittatnak-is,
 csak károk és ganéjok, a' Jesus Chri-
 stus ismémentinek nagy voltához-ké-
 pest, Phil. 3. 7. 8. A' Beroabéli-
 ck, NEMESSEBB ELMEJŰEK-
 NEK mondattanak a' Thessalo-
 nicabéli Sidoknál, Tsel. 17. 11.
 De vallyon miért? azért, mert
 nagy serénységgel bé-vötték az I-
 sten beszédét, minden napon az
 Írásokból tudakozván, ha azok úgy
) (3 volna-

volnánaké, (a mellyeket szent Pál
 prédikáll vala.) Boldog Nemes i-
 gazán, ki felől ezt mondhatni:
Genere nobilis, professione nobilior,
sanctitate nobilissimus; Nemzetére
nézve Nemes, vallására nemessebb,
szent életére nézve, leg nemessebb.
 Valóban Nemes lélek az, ki an-
 nyira meg-~~t~~ g~~od~~hattya magát,
 hogy világi Nemességét (ha-
 meg nem álhatnak edgyütt) el-
 cserélheti igaz Religiojárul va-
 lo Vallás tételben álló Nemef-
 ségén. Nagy Nemes Ember va-
 la *Moses*, mert, *Pharaho* leányá-
 nak Fiának hivattatik vala, de nē
 akara annak hivattatni, hanem
 inkább választá az Isten népével
 edgyütt valo nyomoruság szenved-
 ést, a bűn hasznávalideig vala
 elestél, nagyobb gazdagságnak
 tartván a *Christus* gyalázattját, az
*Egyiptomi*oknak minden kincsek-
 nél, *Sid. 11. 24. 25. 26. Daniel,*
 amaz

amaz kívánatos Férfi, mikor a' Király konyhájárul mindennap Uri módon lakhatnék, nem akará magát Sido Vallása ellen, a' Király ételével és italával meg-ferteztetni; hanem inkább sovárga a' parás borsón s' a' tiszta vizen, rabi állapottyában is meg-tartván Vallásának tisztségát, *Dan. 1. v. 8. 12. Galeacius Caracciolus* nevű Olasz-országú Ur Ember felől írják: (b) Ez, *Vedik Károly Császárnak*, kedves Udvari Fő Ember szolgája lévén; *IV-dik Pál Pápának*, Onokája; *Vicum* nevű Kő Várnak, örökös Ura, (melly *Vicum*, Neapoly Paradicsomi közzül edgyik; Neapoly, Paradicsoma Olasz - ország, Olasz-ország, Európának, Europa Paradicsoma az egész Világnak) *Calantonius*, Ur ember, vén Attya; Felesége pedig *Victoria* Aszizony, az *Nuceriai*

(b) *Vide Medullam Histor. Ecclesiast. Sam Clark Anglicæ editam pag. 76.*

Herczeg leánya lévén; ez meg-
nevezett *Galeacius* (mondom)
midőn *Martyr Péter*, Vallásun-
kon lévő nagy *Theologus*nak Pré-
dikációját halgatta volna, Isten
Lelke által ugy munkálodik
szívében, hogy elébbeni vala-
lását, a' szent Irás mérő serpe-
nyűjében meg mérvén s' héjá-
nosnak találván, tovább tiszta
lelki ismérettel Olasz-országba
nem lakhaték, hanem az egy
Lelki-isméretnek szabadságá-
jért, el-hagyá Uraságát, Kő-
várát, Vén Attyát, Ur Aszszony
Feleléségét s' gyermekit is, edgy
szoval Olasz-orzágnak minden
gyönyörűségét; *Genevában*,
Calvinus Jánoshoz mene, a' ho-
lott abban az *Szegénységnek Műs*
helyében, a' *Genevai Ecclesiá*
ban (mert így nevezi vala az)

(c) Vide
Bez. am
in Vita
Calv.

Calvinus, Officina Paupertatis, (c)
szegény állapottal, de szabados
lelki,

lelki- és érettel való lakását nagyobb Nemességnek tartotta az Olasz-országi Uraságnál, gyakorta mondván ez szokat: *Vesssena el azoknak penzek vellek edgyütt, a' kik e' Világnak minden aranyát, nagyobra becsüllik a' Jésus Christussal való egy napi társalkodásnál.* Ismét: Oda legyen az a' Vallás, melly az embereket úgy a' Világhoz enyvezi, hogy az Istentől elszakassza. Oh ritka példa e' mái napō! Meg-tanulta volt ez Ur Ember amaz testnek s' vérnek, nehéz leczkét: *Valaki én hozzám jő, és meg nem gyűlöli az ő Attyát, Anyát, feleségét, magzatit, attyafiait, hugait, nénnyeit, sőt az ő maga lelkét-is, nem lehet én tanítványom,* Luc. 14. 26. Nem tudgya még a' Christus Oskolájában, csak az Abécét-is, a' ki magát meg nem tagadhattya, a' leg szerelmesebb világi dolgaiban-is, ha azok ő-

tet el-szakasztának a' Christu-
stól. Ugy vagyon tudtomra,
Nemzetes Uram, hogy kegyel-
med is ez elő számlált Isten.
Szenteivel, ezt a' *Jobb Részt*,
választotta magának, *Luc. 10. v.*
42. mert noha Isten, mind kül-
ső Nemességgel, mind szép ér-
téssel meg-áldotta kegyelme-
det; mind-az által, igaz Reli-
giojárul valo *Vallás-tételét* s' ab-
ban valo mozdulhatatlan álha-
zatosságát, tartya leg drágább
Nemességnek, kész lévén vilá-
gi elő meneteliben is magát,
meg-tagadni. Hidgye-meg ke-
gyelmed, meg-fogja hallani az
igazak fel-támadásakor, amaz
Örvendetes szokot. *Ti vattok a.*
zok, kik meg-marattatok én velem
az én kísértetimben, én azért adok
néktek országot, miképpen az én A-
tyám adott énnekem országot, Luc.
22. v. 28. 29. Tovább-is, *haz-*
szollja.

szollja meg kegyelmed, nemes
 harczát, (mert senki, meg nem
 koronáztatik, hanemha igazán,
 s' mind a' végig, harczol) tartsa-
 meg Hitit, ha azt akarja, hogy a'
 Pásztoroknak Fejedelme, fejében
 nyomja kegyelmednek a' dicsőf-
 ségnek meg fonnyadhatatlan koro-
 náját. A' kegyelmed, Vallásá-
 hoz való buzgo szerelme, leg-
 főbb oka, a' miért ajánlom ke-
 gyelmednek, ez Idvesség Sarka-
 nevű könyvetskét, melly noha
 nem disputál, nem veszekedik
 ugyan, de, foglyul vészti az em-
 bereknek okoskodásokat és az igaz-
 ság ellen való gondolattyokat, az
 Christusnak engedelmeire. Ezeken
 az Igazságokon, mint valami Sar-
 kokon, forog a' mi Idvességünk,
 úgy hogy, ha ezekben jól meg-
 gyökerezettek leszünk, ne fély-
 lyunk bár hogy e' Világnak,
 minden Sophistái, farkunkból ki-
 vethet-

vethessenek. Ellyen azért kegyelmed ezzel a' kis *Munkával*, *Hitinek erőssítésére s' Idvességének keresésére*, mig Isten engemetis többekre és nagyobbakra segéll. Légyen az élet csomójában bé-kötve; a' kegyelmed lelke, Amen.

*Kegyelmed Hitinek s' öröme-
nek segítője*

KÖLESERI SAMUEL.

ELŐL

ELŐL-JARO BESZED,

AZ

Vallását s' Idvességét Szerető

KEGYES OLVASOHOZ.

Kilenczedik esztendejében
forog, mióta életemre jó
gondviselő Istenem, idegen or-
szágokból; édes hazámban meg-
hozott; az idő alatt nem szün-
tem ugyan meg élő nyelvel
tanítani s' a' reám bizot ajándé-
kotskát másokkal-is közleni;
mert az engemet szülő s' jól ne-
velő kedves Patriamban VARA-
ADON, két esztendőig a' Theo-
logiát és a' Sido s' Görög nyelveket
az akkoron ott virágzó Scholá-
ban, nem kicsiny haszonnal ta-
nitám az Iffjuságnak; ugy annyi-
ra, hogy fokban azok közzül, Si-
dó és Gö-

do és Görög leveleket irnak vala,
 a' *Bibliát* azokon a' nyelveken
 alkalmazón értik vala a' mint
 ennek bizonyági, azok az én,
 becsülletes állapotokra ment
 Tanítványim, kik ma nagy ha-
 szonnal, mind az Ecclesiában,
 s' mind a' Politiában szolgálnak
 Eörömmel emlitem a' *Magyar*
Biblia környül való forgolódá-
 somatás, mellyben az Eredet-
 szerint való nyelveknek segít-
 tsége által, egy-néhány száz Sz.
 Írásbéli helyeket restituáltam,
 az utólszori *Editio*ban, mellyrül,
 jó lelki-ismérettel bizonyóságot
 tchet, a' *Magyar és Erdély Orsá-
 gi Reformata Ecclesiák* hasznára
 ízületett, serény *Typographus*,
Szenczi Abrahám Uram. Váradrol,
 lsten, mint edgy űstökön fogva
 a' veszedelem előtt, ki-hoza,
 s' az Ő gabonájának aratására, a'
Szendrei Reformata Ecclesiában ki
 bocsáta

bocsáta, a' holott hetedik esztendeje léssen, hogy a' Christus Nyájját legeltetem; holott sok fáradozásim, sok lelki harczaim után, miképpen tördeltem-ela' jeget s' mint hódoltattam-meg sokakat a' Christusnak, tudgya az, a' ki mindennek tud. Ezeket nem azért emlegetem, mintha avagy panaszlanám, avagy emberektől kegyesnék hejában való dicsőséget; nem panaszlom, mert ezek semmik, azokhoz képest, a' mellyekkel tartoznám; nem büdregállom Istenem dicsőségétől s' Nemzetem szolgálattya-értül, sem egészségemet, sem életemet, csak én örömmel töltöhessem-bé a' szolgálatot, a' mellyet az Urtól vöttem; emberektől sem kegyesek dicsőséget, mert nem embertől, hanem Istentől, várom a' pallya futásomnak, jutalmát; ezeket,

ezeket-is pedig a' mellyeket
 cselekedtem, *nem én*, hanem
 az *Isten kegyelme*, cselekedte; én
 általam. Ide hátra vagyon még
 derék *Adósságomnak* meg fizeté-
 se s' *Istennek* tört *Fogadásomnak*
 bé-telleyesítése, mert fel-fogad-
 tam volt bujdosásomban, hogy
 ha Isten életemet hoszszabbít-
 tya, nem csak *elő-nyelvemmel*,
 hanem *Írásommal-is* szolgálak
 Edes Nemzetemnek; de mind-
 eddigis ebben a' jó ízándékom-
 ban elő nem mehetttem, mert
 a' sok fegyver zörgés, gyakorta
 pennámat, ki-ejtette velem-
 kezemből; sőt kedves hazám
 romlása, sokszor nem könyv-
 írásra hanem zokogós sírásra
 kényszerített, néha a' költségte-
 lenség, néha a' Typographiá-
 nak nem létele, s' több ezer aka-
 dályok meg-akadályoztanak.

Mostan immár lévén egy kis
 pihenő

pihenő órája szegény Nemze-
tünknek, s' nekem-is Isten pa-
rancsolván, kedvem - szerint,
való buzgó *Patronusokat*, tovább
nem akarám halogatni Foga-
dásomnak meg-fizetését, ha-
nem hamarjában. *Prelum*-alá
készítém e' kis *Munkát*, hogy
lenne jövőendőbeli *Munkáimnak*
Hop-Mestere. En pedig, nem
szégyenlem meg-vallani, kitől
tanultam e' *Könyvetskében*, bé-
foglalt dolgoknak *Velejét*: ugy-
mint, ama' nagy Tudományu
Angliai Practicus Theologustul, *Bi-*
field Miklóstul; ugy mindazáltal,
hogy a' magam *Itiletinek szabad-*
ságát, magamnak tartottam,
nem követvén őtet, igiről-igi-
re, hanem a' magam kezessze-
nyét-is rajta hagyván. En a' *Kö-*
vet fel-emeltem, te *Kegyes Olv.*
ha tetczik, vedd ki alolla a'
gyöngyöt; én a' *dió-hajat* meg-
törtem,

törtem, egyed a' dió-belet. *Ida*
vefűség Sarkának azért neveztem,
mert ezeken az *Igazságokon*,
mint valami *Sarkon* forog a' mi
Idvefűségünk. A' mint-hogy a'
Philosophiában vadnak *Principio-*
mok, a' mellyek tagadhatatlanok,
s' a' ki azokat tagadná,
nem tartatik agyas embernek;
igy a' Sz. Irási Tudományban is
vadnak olly *első Igazságok*, mely-
lyeket a' ki nem hiszen, nehe-
zen érdemli meg a' *Keresztyén*
nevet. Illyenek e' könyvetské-
ben lévő *Igazságok*, mellyeket
a' *Reformata Ecclesiák*, *Isteni Hit-*
tel hisznek s' vallanak egy szí-
vel és szájjal. Mellyet a' gyen-
gébb ajándéku Tanítók, ha az
ajándékot fel-serkentik, kevés
munkával mindenik részből
egy avagy két prädikációt csi-
nálhatnak, holott a' részek fe-
lett illendő Sz. Írásbéli helyek
cítál-

citáltatnak, mellyeket Textu-
sul fel-vehetnek.

A' honnét könnyen eszedbe
veheted Kegyes Ol. hogy ha a'
Calvinisták Vallása (a' mint ma
neveztetnek) Szent Iráson va-
gyon-é fundálva vagy csak *Con-*
sequentiákkal (következésekkel)
csigáztatik onnét-ki, a' mint
vádoltatunk. A *Juris-Consultu-*
sok (Törvénytudók) szégyen-
lenek Törvény-nélkül szólni;
igy a' szegény *Calvinisták*, Szent
Irás-nélkül. Vallásunknak pe-
dig több *Czikkelyi*, mellyeket
nyilván- való szókkal itt ki nem
irtunk, (ha ez *Principiumokat*
egyszer valaki meg-engedi)
erősebb őszve-lánczoltatással,
folynak-ki, az *Euclides Matema-*
ticában lévő *Propositioinál*, mel-
lyeket noha csak *emberi-Hittel*
kell hinni; mindazáltal sült go-
romba embernek tartatik, a'

))(2

ki azo-

ki azokat tagadgya, annyival inkább, a' mellyeket *Isteni-Hitvel*. A' tévelygeseknek megczáfolásárais hasznosok e' *Principiumok*, mert noha boszszontó szók itt nincsenek, mindazáltal az *Egyenes*, meg mutattya, mellyik a' *Görbe*. *Rectum est Index sui & obliqui*. Nincsen hathatóbb czáfolás, mint (*Falsa non contentionibus, sed vero admotorefutare*) a' hamisságot nem koczódással, hanem az Igazságnak le-tételével czáfolni. Siralmas tapasztalással próbált dollog, hogy a' felettébb-való *veszekedésnek* porában gyakorta el-tévesztették az emberek az *Igazságot*, mellyet nem azért irok, mintha a' tévelygő tudományoknak Czáfolását nem javallanám, mert ugyan is, erősen kell tusakodni a' Hitért, melly egyszer adatott a' Szenteknek,

Jud. 5. 3.

Jud. v. 3. Hanem csak szűk-
 ségesebbnek tartom az Id-
 vefségre, a' *Hitnek Reguláját*,
 τ ἀπαλομαν τ πτωσ *Rom. 12. v. 6.*
 hogy nem mint a' *Controversiá-*
kat (vetélkedéseket) mert ezek
 nélkül idvezülhetünk, de ama'
 nélkül, nem semmiképpen.
 Midőn egy *Martyr*, halálra vi-
 tetnék, azt mondgya vala: *Nő-*
ha nem disputálhatok, de meg-ha l-
hatok az Igazságért. Azért Ke-
 gyes Olvasó ha Idvefségedet,
 ha vallásodat szereted, szeresd
 e' Munkátskát; mellyet ha
 eszemben vélezek, rövid időn
 nagyobbhoz fogok, ugy-mint,
 ama' szélestudományu *Usserius*
Jakab Theologiájának ki-bocsátá-
 sához, mellyben az-egész Szent
 Irási tudomány, világos kérdé-
 sekben és feleletekben, Tani-
 tás-képpen, Czáfolás-képpen,
 és kegyesség gyakorlás-képpen,

(*Didacticè, Polemicè, Practicè*)
 úgy meg-magyaráztatik, hogy
 chez fogható a' mi *Doctörink* írá-
 síkőzött, (sok tudósok itilleti-
 fzeréntis] nem találtatik, melly
 magát világos-vóltával, könyű-
 ségével, bővségével és fontos-
 ságával annyira commendálná,
 minden rendéli embereknek,
 akar külső hivatalbéli (*secula-
 ris*) akar belső Egyházi hivatal-
 béliek, akar Scholabéliek le-
 gyenek. Légy egészségben Ke-
 gyes Olvasó, és én érettem kö-
 nyörgésidben jelennyel-meg
 az Urelőtt. Irram Szendrőben,
 Pünkösöd havának 16. napján.
 M. DC. LXVI. Esztendőben.

Lelked-Szolgája s' Baráttya

KÖLESERI SAMUEL.

A' R E-

A' R E' S Z E K N E K
A' L A F S T R O M A.

RESZEK.	LEVELEK.
II	A' Könyvnek Summájáról és Hasznáról. I.
III	Az első Igaságoknak avagy Principiu- moknak Rendről. 5.
III	A' Szent Irásról. 6.
IV	Az Istenről. 16.
V	A' Teremtésről. 31.
VI	Az Isten Cond-viseléséről. 34.
VII	Az Artatlanságnak állapottyáról. 41.
VIII	Az Embernek Esetéről. 45.
IX	A' Bűnről. 53.
XX	A' Bűnnek Büntetéséről. 64.
XXI	Az El-Választásról. 77.
XXII	A' Christusról. 88.
XXIII	A' Christusnak emberségéről. 93.
XXIV	A' Christusnak Fogantatásáról. 100.
XXV	A' Christusról, a menyiben Szűztől született. 103.
XXVI	A' személybéli Edgyesülésről. 106.
	XVII.

L A J S T R O M A.

XVII	A' közben-járó Christusról.	109.
XVIII	A' Christusnak Prophetai tisztiról.	131.
XIX	A' Christusnak Papi tisztiról.	141.
XX	A' Bűnért való Aldozastrul &c.	145.
XXI	A' Christusnak Eledezéséről.	163.
XXII	A' Christusnak Királyi tisztiról.	169.
XXIII	Az Anyaszentegyházról.	178.
XXIV	A' Meg-Igazulástrul.	186.
XXV	A' Meg-Szenteléséről.	191.
XXVI	A' Fel-támadásról.	200.
XXVII	Azutólsó Itiletről,	213.
XXVIII.	A' Menyországának Dicsőségeéről.	229.

IDVES.

IDVESSEG S A R K A.

I. R É S Z.

Mellyben, e' könyvetské-
nek *Summája* és Haszna fog-
laltatik be.

*Három dologra czélöz, e' kis
Tractatusocská.*

I. **H**OGY; az egész Sz. Írásból *Summája*
ki szedegettesse, azok az *e' köny-*
I G A S S A G O K, mellyeket *nek há-*
szükséges-képpen kell tudni *rom dol-*
és hinni az Idvessegre, mind azoknak, *gok-
foglatj*
valakik az okossággal való élésre es meg *be.*
ért iteltre jutottanak. Mellyeknek ol-
talmazása mellett, készeknek kell len-
nünk a leg-szörnyebb veszélyeknek el-
szenvédésére, (öt (ha az Isten ügye úgy
kívánja,) vérünk hullásával is meg-
kell azokat peccételeünk. Ezeket, úgy
A kell tar-

kell tartanunk, mint az igaz *Religio*-nak meg-ilmértető Bélyegeit, és ezeknek rendes tudását szívünkben úgy kell el-rejtenünk, mint valami nagy drágakéncset.

II. Hogy, olly nyiván való Sz. Irás szavai hordattassanak-elő, ezeknek az Igaságoknak meg-probálására, a' mellyek tellyes bizonyosságot és derék meg-nyugovást szerezzenek az ember elméjében, azoknak nevezet szerént való el-hitelében.

III. Hogy, ez fundamentomos Igaságoknak sok féle Hasznai, mellyeket életünknek tellyes folyásában, azökből szihatunk, meg-mutogattassanak.

*Haszna
e' köny-
vek.*

*Közönséges Hasznai e' Könyvek-
kének, illy nevezetessék tehernek:*

1. Ebből könnyen meg-tudhatni, e' koczódó világban, mellyek legyenek a' csálhatatlan Igaságok. Az ollyanokat mellyek az idvességre egy-általlýában szükségesek, meg-válogattattya velünk, azöktul, a' mellyeknek tudása nélkül el lehet az ember s' még-is id-zülhet.

2. Proba-köve lészzen a' Vallásoknak, s' meg-tanit arra, minden versengés nélkül mely-

kül, mellyik az igaz *Religio* és mi soda Vallások vétenek a *Fundamentum* ellen és az igaz Vallásnak Szegélet-köve ellen.

3. Sokan az emberek között fővenyen építik Vallásokat, a minéműek a világi tekintetek úgy mint a sokaság, a közönséges írtlet, annak a helynek, tartománynak mellyben születtek, bevött Vallása, vagy igaz, vagy nem; holott e könyvecske világos Sz. Iras szavaival él mindenütt a bizonyításokban, a mellyeken bátran építheti ember *Religio* járt, kevés munkával könyv nélkül is meg-tanulhatya azokat, hogy legyen Sz. elmélkedésre való *materi* ja.

4. A Catechizálásban is minémű haszn legyen e könyvnek, akkor teczzenék-meg mikor serényebben nyulnánk az kisdedeknek és az iffiaknak ez előnkben írt mód szerént való, Oktatáshoz.

Nem is új dolog az illyen fundamentos igazságoknak külön való szedegetése, holott az Apostolok is így cselekedtenek, és a Gyülekezeteknek, úgy adták eleikben, mint a Szenteknek közönséges kencseket, és azokat mind méltóságos, mind pedig hasznos voltokért, illyen jeles nevezetekkel illették: Hivatás

4 I D V E S S E G

Hivattattanak Isten beszédének kezdetinek Sid. 5. v. 12.

CHRISTUS Tudományának kezdetinek Sid. 6. 1.

TUDOMÁNYNAK Fundamentomának azon helyen.

EP BESZÉDEKNEK Formájának 2. Tim. 1. 13.

TUDOMÁNY Formájának Rom. 6. 17.

Három jelekből tudhatni-meg a Principiumokat. KERDES. Micsoda jelekből ismerhetni-meg az ilyen Fundamentumos Igaságokat avagy Principiumokat? FEL. Illyen három jelekből. I. Olly Tudományok ezek, mellyek nem következéssel (consequentiakkal) hoztattanak ki az írásból, hanem ott vadnak magyaráján, nyilván való szókkal, nem való lami homályos beszédekkel.

II. Olly első Igaságok azok, a' mellyek eleitől fogván vóltanak, és a' mellyeket minden időben (seculomokban) hitte az Ecclesia.

III. Olly Igaságok, a' mellyeket ha ki vakmerőképpen és meg általkodva tagad, az egész épületet el rontya és így a' Fundamentomot fel-fordítja.

II. RESZ

II. R É S Z.

*Az első Igasságoknak avagy Prin-
cipiumoknak rendirül.*

A 'Principiumok nézik, avagy a' Tu-
dománynak és az ismeretnek *kut-fe*
jét, a' melly nem egyéb, hanem a' Sz. *reßekre*
Irás, az Istennek beszéde; avagy a' Tu- *Galatß-*
dománynak *Czellyát*, a' mely nem egyéb, *sa*
hanem maga az Isten.

Az Istenben kettőt gondolunk-meg: Az *ő*
Természetit és az *ő* Munkáit.

Az Isten munkái, a' mennyiben első
Igasságok avagy Principiumok, kettők:
A' Teremtés és a' Gondviselés.

Az Isten gond-viselése kétképpen gon-
doltatik, avagy *közönségesen*, avagy *ki-
váltképpen*, a' mennyiben nézi az embert
csak magánosan.

Az Isten gond-viseléséről, a' mennyi-
ben nézi az embert, vadnak olly Igassá-
gok, mellyek nézik ötöt, az *ő* négy féle
állapottában. *u. m.*

1. Az *Aratlanságnak* állapottyában.
2. Az *Romlottságnak* és *Nyavaiy is-
ságnak* állapottyában.

3. A' *Kegyelemnek* állapottyában, a'
holott

holott ezeket az Igérságokat kell meg-gondolni úgy-mint 1. A' Kegyelemnek észközeit, a mellyek az Istentől való El-valasztás és a' Christus által való Meg-valtás. 2. A' Kegyelemnek Fészker, a' melly az Ecclesia. 3. A' Kegyelemnek Gradusai vagy Nemei, a' mellyek a' Meg-igazítás és a' Meg-szentelés.

4. A' Dicsőségnek állapotjában, a' holott hármat kell meg-gondolni. 1. A' halottaknak Fel-támadását. 2. Az utolsó Itéletet. 3. A' Menyországnak dicsőségét.

III. R É S Z.

A' Szent Irásról.

A' tellyes Szent Irás Istentől ihletett, és hasznos a' tanításra, a' meg-jobbitásra, a' fegyelemre, melly igazságban vagyon. 2. Tim. 3. 16.

A' Tudománynak kut. feje a' Sz. Irás azaz, az O és Vj Testamentum Könyvei, mellyek először az Vj Testamentumban nevezettek Irásoknak 2. Tim. 3. v. 15. Gyermekségedtől fogva tudjad a' Irásokat.

A' Szent

*A' Szent Irásról két Igasságok
vadnak.*

I. Hogy, a' Szent Irás Istennek saját *Rét Prö*
Beszéde, és az Isten ihléséből való. *cipium-*

Jerem. 46. 1. Eza szo, mellyet az VR *ok a' Sz*
szóllott Jeremiás Profétának. *Írásról*

Ezech. 22. 1. Eslőn az VR beszéde
én hozzám.

Ján. 9. 29. Mitudgyuk, hogy Isten
szóllott Mosefnek.

2. Tim. 3. 16. A' tellyes Szent Irás
ISTEN-től ihlettetett.

1. Pet. 1. 10. 11. Tudakozták a'
Proféták, micsoda és az időnek minémű
ezikkelyére jelentené a' CHRISTUS-nak
bennük való jövőendő mondó Szent Lelke,
hogy következzenék a' CHRISTUSRA a'
szenvedések és a' dicsőség a' szenvedés
után.

2. Pet. 1. 20. 21. Ha ezt előszőr
meg-tanulmányátok, hogy a Sz. Irás-
nak proféciai közül egy is nem magya-
ráztatik kiváltsképpen való magyarázat-
tal. Mert nem Ember, akaratyából
származtak régen a' Profétáknak pro-
fétálasok, hanem SZENT Lélektől indit-
tatván szóllottanak az Istennek Sz. em-
bersei.

Gal 1. v. 1. *Pał Apostol. (nem emberek által, sem ember által, hanem a JESUS CHRISTUS által)*

*Hogy a'
Sz. Írás
Isten be-
széde
meg pro-
báltatik
külső és
belső Ta-
nubizon-
ságokból*

Ezeken kívül, a' mi nagyobb meg-
győztetésünkre vadnak több Tanubi-
zonyságok-is, a' mellyek a' Szent Írást
ISTEN saját beszédének lenni meg-pro-
bállyák; Azok pedig *külsők* avagy *belsők*.

A *külsők* ezek: 1. Az Isteni jelenések,
mellyekkel az égből kedvesse tétetett.
Mert ISTEN Móféssal a' Törvénynek író-
jával láthatóképpen jelen volt. *Ki j' v.*
33. v. 11. Ide való ISTENNEK a' köd-
ben és a' füstben való meg-jelenése a' Sá-
torban és a' Templomban. Az égből le-
szallott tűz-is meg-emészté az Aldozto-
kat, és az Vrim s' Thummim által ad vala
ISTEN feleleteket.

2. Az Írásban, külömb külömbféle
időkben mondott profeciáknak bé-tel-
lyesedése.

3. Az Ecclesiának minden időbéli Ta-
nubizonyság-tétele.

4. A' Martyroknak utolsó Vallás-téte-
le, a' kik halálok oráján-is azokat igazí-
tották és az Írásokban lévő Igaságoknak
oltalmazása mellett életeket örömeft le-
töttek.

5. Lélek-

5. A' Lelkeknek, az Írálok ereje által való meg térítése, és a nyomorúságokban lévő hűvek vigasztalása, mellyet azokban találnak.

6. A' Szent Írás Nótáriusának csudálatos hivatala, minéművala a' Mosesé és az Apostoloké.

A' Belső Tanubizonyosság-tétel az Isten Lelke é, ki a' hivekkel azoknak isteni méltóságát minden egyéb Tanúkelett elhiteleti, de eza' bizonyosság, csak a' Hit cselekedinek tulajdona.

Solt. 24. 14. *Az Urnak titka azokkal vagyon, a' kik őtet félk.*

1. Cor. 2. 12. *Mi penig nem vöttük e' világnak lelkét, hanem a' lelket, melly Istentől vagyon, hogy meg tudhassuk a' mit nekünk ajándékozt az Isten.*

II. A' Második Igaság ez: Hogy a' Szent Írástökéletes, mellyet, e' következő helyek bizonyitnak.

2. Tim. 3. 17. *Hogy az Isten embere Tökéletes legyen minden jó cselekedetrefel készitve lévén.*

Solt. 19. v. 7. *Az Urnak Törvénye Tökéletes, lelkeket térítő, az Urnak tanu-bizonyága igaz, bölcseséget ad a' kisdedeknek.*

Galat. 1. 8. De ha mi, avagy a
mennyei Angyal hirdetne-ü tinektek más
Evangeliumot, azon k^{ell}, a mellyet mi
hirdettünk, átkozott legyen.

Törv. sum. 12. 32. Annak-okaért
valamit én parantsolok tinektek az meg-
örizzetek, hogy ugy cselekedgyetek, sem-
mit ahoz ne Tégy, el se Végy abban.

Péld. 30. 6. Ne tégy az ő beszédéhez,
hogy meg ne büntessen ségedet.

Jel 22. 18. 19. Bizonyágot tészek
penig mindennek, a' ki e' könyvnek pro-
fetalásának beszédét hallja, hogy vala-
ki ezekhez hozzá téssen, e' könyvben
meg-iratott csapásokat veti Isten arra.

Es ha valaki el-vejen valamit ez
könyvnek profétálásának beszédében az
Isten annak részét el-törli az életnek
könyvéből és a' Szent várából, és azok-
ból, a' mellyek, e' könyvben meg-irat-
tattak.

I. Minden szorgalmatossággal kell hác
a' Sz. Írást tanulni, holott Isten tül va-
lo és tökéletes; sőt ugyan rufakodni kell
annak bővséges értelmeért, éjjel és nap-
pal kell vizsgálunk, alitván, hogy men-
tül töb-

Hafnok
E l s ő
Hafzon
Okasás

gúl többet visgallyuk annal inkább szapo-
godik a' mi mennyei kéncsünk.

Ján 5. 39. Visgallyatok az Írásokat,
mert néktek úgy teczszik, hogy azokban
örök életetek vagyon, és azok a' mellyek
enrolam bizonysgot téstnek

Coloss. 3. 16. A Christus beszéde la-
kozzek ti bennetű b'vűséggel.

Solt 1. 2. Az ő gyűny rűsége az Úr
Törvényében vagyon, és arról elmélke-
dik é' elűs nappal.

Azon kell lenni, hogy még gyerme-
kinket és házunk népét is az Írásra meg-
tanítsuk.

Törv sum. 6. 7. Es gyakorollyad azo-
kat a' te gyermekid előtt, és szűllyezek-
rűl, mikor a' te házadban űlsz, vagy mi-
kor uton jársz, és mikor ágyadban le-
feűszel, és mikor fel-űlsz.

II. Ha a' Sz. Írás Istent űl való és tő-
kélletes, nyugodgyunk meg hát azokon
az Igazgatásokon és vigasztalásokon, a'
mellyeket abban találunk, erűsítűsűk-
meg szűveinket, azokkal a' dolgokkal,
mellyeket azokbol tanulűnk. Rom. 15. 4.
Valamellyek ennek elűtte meg-irattanak,
a' mi v. gasztalásunkra, irattak meg,
hogy a' bűkűssűges-űrűs és az Írá-
soknak

*soknak vigasztalása által reménységünk
lehesse.*

III. 1. Illendő készüllettel, és figyel-
metességgel kell hát azokat olvasnunk;
2. Nagyra való becsülléssel kell azokat
bé=vennünk, ugy=mint Istennek és nem-
embernek beszédét 2. Thess. 2. 13. 3.
Igyekezzünk *ti*sta *fi*veket és tanulni aka-
ro szelid lelkeket hozni azoknak tanulása-
ra, holott *lelkünket meg tarthatták*.
Jac. 1. 21. *Vegyétek bé a' bé öltött beszé-*
det, mely meg-tarthattá a' ti lelkeiteket.
4. Olly magunk el-szánásával és el-tö-
kéllésével is kel azokhoz járulnunk, hogy
valamit Isten azokban kíván, meg=cse-
lekedgyük. Ki.jöv. 19.v 8. *Valamit az*
Ur mondott meg=cselekedgyük.

IV. Kell szeretnünk fellyebb minden
világi kincsnél, drágábbnak tartván sok
ezer aranynál ezüstnél, és azokból tanult
sententiákat, leg-szebb éketség gyanánt
kell tartanunk. *Törv sum. 11. 18. 19.*
Solt. 119. 72.

V. Minden cselekedetinknek Regulá-
jának kell tartanunk, és azoktul kell meg-
kérdenünk, hogy ha *a'* mi cselekedetink
Isten ereje által valóké és az Igének vi-
lága, világoskodiké *a'* mi életünkben.

Phili p. 2

Philip. 2. 15. Hogy legyetek fegybe-
szelének és tiszták, Istennek fiai vadolás-
 nélkül való, e gonosz és el fordult nem-
 bűnösségnek között; kik között fénytartok,
 mint a szövetnekek világán.

Gal. 6. 16. Es valakik e régula sze-
 rint járnak, bekeség lesz azokon, és
 gyalmasság, és az Istennek egész Iz-
 raelén.

Solt. 119. 105. Az én lábamnak
 szövétneke a te Igéd, és az én ösvényem-
 nek világa.

Sőt, napönként meg kell vizsgálunk
 viiveinknek titkait azok által. Sid 4. 12.
 Mert az Istennek beszéde élő, és ható,
 és hathatóbb minden két élő fegyvernél,
 és el-hat mind az akaratnak és az elmé-
 nek, a tagoknak egybe kötözésének, és
 a velőknek oszlásának, és meg-ítéli a gon-
 dolatokat és a szívnek indulatit.

VI. Minden kérdésekben és Vallásfe-
 rté való pörlődésekben a Szent Irást kell
 mérőnek ismérnünk, és senki felől annál
 mlyebb nem kell itálnunk, a mint meg-
 gyon irva. Gal. 1. 8. 1. Cor. 4. v. 6.
 Gal. 8. 20.

II. Azokat czáfollják ezek a Principi- Haszon
 -ok, a kik a Szent Irátnak Isteni mélt- Czáfog
 -ságát las.

roságát az Ecclesiának tanubizonyosság tételétől tanítták függetleníteni, holott az Ecclesia vagyis inkább fundálva az Írásokon *Ephes. 2. 20. Kik fel-építétek a Prozfétáknak és az Apostoloknak fundamentumán, mellynek belső szeglet köve a Jesus Christus.*

II. A kik az Sz Írást elégségesnek nem tartják az emberi találmányok nélkül, az Írásnak világos szavai ellen. *2. Tim. 3. vers. 17. Hogy tökéletes legyen az Istennek embere.*

III. A kik a kősségtől, az ő mennyei Attyoknak akarattyaúak látását eltitkolják az Írás ellen. *Ján. 5. 39. Col. 3. 16.*

IV. A kik a Controversiakat, nem azokból határozzák meg a nyilván való Parancsolat ellen. *Esa. 8. 20. A Törvényre és annak Tanubizonyosságára halgassatok; valaki nem szöland annak beszéde szerént, nincs en abban világosság.*

III.
Hafzon,
Beddes.

I. Feddik ezek az igazságok, a Sz Írás olvasásának, halgatásának és arról való elmélkedésnek elmulatóit; Iőt a kik magoktól s hazók néperül fővénlík egy Biblia vételt, inkább akarván lelki éhségre juttatni.

II. A kik vakmerőképpen azokban a bűnök-

I. bűnökben mernek élni, mellyek ellen az
 II. Írás fenyegetőzik, szemtelenül meg-ve-
 ven a' mindennapi intéleket. *Esa. 30. 11.*
Jer. 23. 9. 10.

III. A' kik csuföllyák az Igének be-
 csüllöit és gyakor hallóit. *Esa. 57. 3. 4.*
Tipenio jőjjetek ide szem fény vesztő-
mek fia, paráznának magva, melly
paráználkodol. Kicsoda ellen gyönyörköd-
vetitek magatokat, ki ellen tátottatok fel
a' ti szátókat és verettétek ki a' ti nyelve-
teket. Avagy nem engedetlen fiak va-
tokéti, és hazug magvai azoknak?

IV. A' kik az Ige halgatásra böcstelenül
 öönek az Isten házában. *Préd 5. 1.*

V. Még a' job szerű keresztyéneket-is
 meg-alázza ezeknek jól meg-fontolása:
 1. Midőn ide s' tova vonattatik elméjük az
 Ige halgatásban. 2. Midőn fülök mellől
 bocsáttyák az Igeből vött igazgatásokat és
 tanács-adásokat. 3. Midőn, a' hihetet-
 lenség miatt abban meg nem nyugosznak.
 4. Midőn, az olyan vélekedéseknek bé-
 vételére, a' mellyek az ő itiletek szerént
 kegyes emberektől származtak, bár az
 Írásban semmi nyoma ne legyen-is, mind-
 száltal igen hajlandók. Nem csak bal-
 hanem jobb kez felől-is vannak emberi-
 találmányok.

Meg-

IV.
Hafzon
Vizsgálás

Meg vizsgálhattuk abból magunkat, mint becsüllyük az Irásokat. Ha azokat szerettyük s halgattunk, Isten tül vagyunk. Ján. 8. 47. *A ki Istentül vagy, halgattya az Isten beszédét, ti azért nem halgattatok, mert Istentül nem vattok.* Az Isten Népe, olly nép, ki nek szívében vagy az Isten Törvénye. Esa. 51. 7. Solt. 37. 31.

V.
Hafzon
Vigaszt-
valás.

Akar mit mondgyon s mint itillyen fejezőlünk e világ, de ha az Isten beszédét mellettünk szól, nagy vigasztalásunk lehet; ha az Isten békelességet szól az ő Igije által, bizonyosfok lehetünk affelől, hogy az igaz utban vagyunk, midőn a Szent Irásnak igazgatását követtyük.

IV. R É S Z.

Az Istenről.

Sid. 11. vers. 6.

A ki Istenhez járul, ennek hinni kell, hogy vagy az Isten, és meg-jutalmazatója azoknak, a kik őtet keresik.

Eddig szólottunk azokról az Igaságokról, mellyek nézik a Tudományok kut-fejét. Már kell szólannunk a Tudománynak Czellyaról, az Istenről. Kitis kértképpen kell meg-gondolnunk, 1:

Termés

1. Természetiben. 2. Munkájában.

4. Prin-

A mennyiben Természetiben gondol-
tatik, ilyen négy igazságok vadnak az
Isténről: I. Hogy vagyons Isten. *cipium-
ok az I-
sten fe-
lől.*

II. Hogy Természetiben dicsősséges. III.
Hogy Személyében három. IV. Hogy
Allatryában egy.

I. Hogy légyen Isten, a' Szent Írás-
nak minden levelein, sőt csak nem minden
lineain nyilván vagyons; Azért nem szük-
ség erre írásokat citálni, holott ez
kétség-kivül vagyons azoknál, a' kik a' Sz.
Írást hiszik.

Hogy le-

Ha pedig valakikben az Isten-nélkül
valoságnak (Atheismusnak) valami mag-
vai, volnának, azokat meg győzhetik mind
a' Belső, mind a' külső tanubizonyosságok. *gyen Iste
meg pro-
báltatik
1. Belső
Tanubi.*

A Belsőek ezek: 1. A' Lelki-ismé-
retnek rettentése, a' meg-cselekedett
bűnök után, melly rettegteti az embere-
ket a' felső Birotul; gyakran láttyuk pe-
nig hogy ezek a' rettegések olly iszonyu-
ak, mellyeket nem csilapíthatnak-meg
semmi külső dolgok. *zonsán-
gokból.*

2. A' Szent Léleknek tanubizonyság-
tétele, melly csalhatatlan-képpen el-hi-
teti azta' hivekkel, hogy vagyons Isten.

3. Az Isten maga meg-jelentése az ő

Sz. rendelésében, mellyet meg-tapasztal az Isten népe mikor Őtet keresi, és ismét el-téveszt ha vakmerőképpé vétkezik.

2. *Külső bizonyosságokból* A Külső tanubizonyságok, vétetnek az Isten munkáiból, avagy közönségeffen ez egész világból, avagy nevezetesen az Anyaszentegyházból.

A Világ bizonyítja hogy vagyon Isten.

1. A Teremtésből, ugyan-is ez a nagy alkotvány magát nem teremthette, és így szükségesképpen kell lenni olyan valóságnak, a ki ennek lételt adott.

2. A mozgásból, melly e világban vagyon: mert ez meg-mutattya, hogy vagyon Felső mozgató.

3. Azokból az Isten csudálatos itéletből, mellyek esnek az hitetleneken, néha ugyan véteknek cselekedetiben, néha ugyan akkor, midőn a magok fejére átkot kérnek az istentelenek.

4. Minden Nemzetek, minden időben meg-ismérték, hogy vagyon Isten.

Avagy az Anyaszentegyházban valókból. Hogy légyen Isten, maga Isten az ő Anyaszentegyházában, meg próbálta. I. A Jelenések által. Isten meg-jelent sok féle formában, Adámnak, Noénak, Abrahámnak, Isáknak, Jákobnak, Mósesnek, kik az Istent látták. 2. A Természet

mészert folyása felett való csuda-tételek által. Vgy-mint halottaknak fel-támasztása által, a' Tengernek két felé való vá-lasztása, és a' Napnak meg-állatása, avagy vízfőz-va-vonása által.

II. Hogy, az Isten igen dicsősséges az ő természetiben; ezek a' helyek bizonyít-tyák.

Ki-jöv. 34. 18. Kérlek Uram, mu-rasd-meg a' te dicsősségedet énnekem. Vessd-őszve Ki-jöv. 34. 6. Kiálta ilyen módon: Jehova Jehova, erős, irgal-mas és kegyelmes Isten, késedelmes a' ha-ragra, nagy irgalmasságu és igazságu.

Esa. 6. 3. Szent Sz. Sz. a' Seregek-nek Ura, tellyes mind a' széles föld az ő Dicsősségével.

I. Tim. 6. v. 16. Kinek csak egyedül vagyon halhatatlansága, és lakozik hoz-zá meheretlen világosságban, kit senki az emberek között nem látott, sem lat-hat, kinek tisztesség legyen, és örökké való hatalom, Amen.

* Hogy ne volna penig az Isten dicső-séges holott ő 1. Test nélkül való, meg-haladgya a' testi dolgoknak tökéletessé-geket. Ján. 4. 24. Az Isten lélek.

2. örökké-való, Kezdet s végezet

B 2

nélkül.

* Tíz fele di-csősegek az Isten Termé-
zetébe,
mert ő
1. Test nélkül való.
2. örök-
ke való.

nélkül. Solt. 90. 2. Minek-előtte a' hegyek lennének és formálatnék a' föld, és e világ, öröktől fogván, mind örökké te vagy Isten.

3. Megfoghatalan.

3. Véghetetlenképpen meg mérsekelhetetlen és meg foghatatlan. 1. Kir. 8. v. 27. Igaz é hogy az Isten lakozzék e földön? Imé, az Eg és az egeknek egei bé nem foghatnak tegedet, sokkal inkább az ház, melyet én építettem.

Jer. 23. 24. En vallyon nem töltömé bé a' mennyet és földet, azt mongya az Vr.

4. Változhatatlan.

4. Változhatatlan, a' változásnak árnyéka nélkül. Jac. 1. v. 17. Minden jó adomány, és tökéletes ajándék, onnan fellyül vagyon, melly le-száll a' világosságnak Atyától, kinél nincsen változás, avagy a' változásnak árnyéka.

Száml. 23. 19. Nem olyan az Isten mint az ember, hogy hazudgyon, és nem embernek fia, hogy el-változtassa igiretit, ő mondotta s' hát nem mivelné-e meg, szóllott és nem tellyesíti-e meg azt?

5. Mindenható.

5. Mindenható, úgy hogy semmi nincs lehetetlen dolog előtte. Soltár.

115. 3. De a' mi Istenünk az Egben vagyon, valamit akar mindent meg-mivel.

Matth. 19. 26. Jesus pedig rájok re-kintvóna

kintvén, monda nékik: Az emberek-
nél e' lehetetlen, de az Istennél minden
mehetségesek.

Job. 42. 2. Tudom, hogy te mindent
meg cselekedhetel, és semminémű gon-
dolat nincs el-rejtve előtted.

6. Minden-tudo, úgy hogy minde-
neket közönségesen és tökéletesen jól
tudó. Solt. 147. 5. Nagy a mi Urunk,
és az ő ereje, kinek az ő bölcsesége meg-
számlálhatatlan.

6. Min-
de' tud.

Rom. 11. 33. Oh Isten tudományá-
nak és bölcseségének mélységes gazdag-
sága, melly igen meg-tudhatatlanok az
ő itileti, és végere mehetetlenek az ő
mái.

Sid. 4. 13. Es nincsen semmi terem-
zett állat, melly nyilván való nem volna ő
előtte, sőt mindenek mezeitelenek, és
meg-nyilatkoztatnak annak szeméi előtt
a' királ a' mi beszédünk vagyon.

7. Szentséges, magában vétkek nélkül
való, és a' vétket másokban is gyűlölő. 7. Szé-
seges.
Solt. 5. 4. Mert nem olly Isten vagy, ki
gyönyörködgyél a' hitetlenségben, nem-
lakik te nálad a' gonosz.

Esa. 6. 3. Szent, szent, szent a' Sa-
regeknek Istene &c.

8. Füg-
ges nel-
kül va-
lo.

8. Mindenre elégséges, és függés nélkül való. Terem. 17. 1. Meg=jelenék az Ur Ábrahámnak, és monda ő néki: *En vagyok a mindenre elégséges Isten, járj én előttem szüntelen és légy álhatatos.*

Kijöv. 3. 14. *En vagyok a ki vagyok.*

Rom. 12. 36. *Mert ő töle, ő általa, és ő benne vadnak mindenek: neki legyen dicsőség mind örökké, Amen.*

9. Igen
irgal-
mas.

9. Igen irgalmas. Kijöv. 34. 6. 7. *Jehova Jehova, erős, irgalmas, és kegyelmes Isten, késedelmes a haragra, nagy irgalmassága és igazsága. Kimeg tartja irgalmasságát ezeriglen, el-vésti a hamisságot a vétet, bünt, a bűnöst büntetés-nélkül nem hadgya, &c. Ide való a' 136 Soltár-is egészízen.*

10. Hal-
batat-
lan.

10. Halhatatlan, úgy hogy ő soha meg nem halhat, sem meg nem szünhetik, hogy ne legyen. 1. Tim. 1. v. 17. *Az örökké való Királynak Halhatatlannak láthatatlannak, egyedül bölcs Istennek, tisztesség, és dicsőség mind örökön örökké, Amen.*

Hafz-
nok

Mind ezek ilyen dolgokra oktatnak minket:

1.
Okta-
zás.

1. Imádkyuk, és féllyük, ez nagy és dicsősé-

dicsősféges Istent. *Rom. 11. v. 33. 34. 35. 36.*

2. Szélessítsük ki sziveinket kiválképpen valo módon az ő dicsiretire, holott nincsen hasonló ő hozzá, a' ki olyan dicsiretre méltó volna. Erdemes arra, hogy minden Népek, minden módon, s' mindé időben szolgályák őtet. *Solt 72. 18. 29. Aldott az Ur Isten, az Izraelnek Istene, ki csuda dolgokat cselekszik egyedül. Aldott legyen az ő dicsősféges neve, mind örökké, és tellyesedgyék-bé, az ő dicsősfégével az egész föld, Amen, Amen. Solt. 96. egészlen. Solt. 147. 1. Solt. 148. egészlen. Jelen. 5. v. 9. &c.*

3. Kiválképpen valo csudálkozással helyheztesük sziveinket s' indulatinkat őreája, szeretvén őtet, tellyes lelkünk-ből és minden erőnk-ből. *Tör. 30. 6. Es Kőnyúl-metéli a' te Urad Istened a' te szivedet, és a' te magodnak szivét, hogy szeressed a' te Uradat Istenedet tellyes szivedből, tellyes lelkedből, hogy élhess.*

Oh! ezek az Istenben lévő szépségek, arra valók, hogy őtet felette igen szeressük, holott csak ő egyedül jó természetű.

Matth. 19. 17. Es ő monda néki, mi-

ért hisz engemet jónak? nincsen senki jó,
hanem csak az Isten.

4. Minden jókat, csak az ő kezeiből
- kell várni.

5. Minden háládatossággal meg-kell
ismérni a' melly jót ő tölle veszünk: főt.
azt-is meg-kell ismérnünk, hogy vala-
mink vagyon, ő tölle vöttük. *Jac. 1. 17.*
1. Cor. 4. 7. Micsodák vagyunk mi, hogy
az Isten gondot tart rollunk, s irgalmat
közli velünk?

6. Holott ő lélek s' még pedig dicsőf-
séges, minden tudó lélek; mikor az ő
színe eleiben megyünk a' szentségnek leg-
ékefőbb köntösében kell fel-öltöznünk,
és őtet lélekben kell szolgálnunk. *Ján. 4.*
v. 24. Az Isten lélek, és a' kik őtet tiszt-
sítelik, szükség hogy őtet lélekben és igaz-
ságban tiszteljük.

7. Gyűlöllyük örökké a' bűnt, és
igyekezzünk az ő szentségének követésé-
re. *Sol. 36. 11.* Terjed-d-ki a' te irgal-
masságodat a' te ismérőidre, és a' te igaz-
ságodat az igaz szívű emberekre.

1. Pet. 1. v. 15. 16. Mikeppen hogy
szent az a' ki titeket el-hivott, ti-is sen-
tek legyetek szeljes életekben. *Annak-*
akágra

okáért iratott-meg, legyetek szentek,
mert én szent vagyok.

1. Ján. 5. 18. Tudgyuk, hogy valaki Istentől született, nem verkezik, hanem a ki Istentől született, megtartja magát, és ama gonosz nem illeti azt.

Job. 42. 6. Annak-okáért utálok én magamat, és bánkodom a porban és hamuban.

8. Végezetre, igyekezzünk szert tenni a' mi Istenünknek igaz ismételre és abban való nevedésre; mellyet hogy cselekedhesünk ezekre kell vigyáznunk.

1. Bűneinkből való meg-térés kíván-eatik ide, mert ez az Isteni isméret tiszta szívet kíván. Hasz-
gulak

2. Alázatos s' tanulni akaro lélek kívántatik ide. Solt. 25. 9. Igazgattya a' szelideket az itéletben, és tanittya az alázatosfokat az óntaira.

3. Légyen az Ige, tenéked kalauzod. Hódoltsd-meg okosságodat, és öregbítsed hitedet.

4. Menny a' Fiúhoz, hogy jelentse-meg tenéked az Atyát: könyörögj a' Christusnak, mutassa-megnéked az Atyát Ján. 1. 18. Az Istent soha senki nem látta, hanem amaz egygyzelel egy szót

lött Fin, ki az Atyának kebelében va-
gyon, a' beszéllette-meg minékünk.

5. Könyörögj a' vigátságnak lelke-
jért, hogy erőssítessél-meg az Istennek
igazisméretiben, sok könyörgésid által.

6. Becsüld-meg az Isten képét az Ő
Fiaiban, szeressed azokat s' élly azokkal
edgyütt. 1. Ján. 4. 12. Ha egymást be-
rettyük az Isten mibennünk lakozik, és
az Ő szereteti, mi bennünk meg-telje-
sedete.

II.

Hafzon
Magunk
meg alá-
zása.

Alázzuk-meg magunkat, az Isten-
nélkül valo gondolatokért, és az Isten-
felől elménkben forgó undok képzesek-
ért, az Istenrül valo sokszori feledékeny-
ségért, az Ő színe előtt valo bátor vétke-
zésért; kíváltképpen valo forró buzgó-
ságnak és mindeneket fellyül-muló szere-
tetnek, szük voltaért.

III.

Hafzon
Vigast-
salas.

Nevezetes vigasztalása vagyon azok-
nak, a' kik bizonyosok affelől, hogy Ők
Isten kedvében vadnak. Vgyan-is miért
nem mondanók ezt: Kicsoda volna né-
kem mennyégben te náladnál több? és te
náladnál egyébben, nem gyönyörködöm
ez földön. Solt. 73. 25. Holott Ő min-
denre-elégséges; jól tehet velünk, és
bővséges jutalmunk lehet minékünk,

Terem.

Terem. 17. 1. Tudgya jól utainkat.
Solt. 1. 6. Jó kedvel fogad bennünket.
Solt. 36. 7. 8. Soha hozzánk való szerel-
 me meg nem változik, mert örökké való
 szerelemmel szeret minket. *Jer. 31. 3.*
Örökké való szerettel szerettelek tege-
det. Ján. 13. 1. Ez a mi életünknek éle-
 te, sőt az örök élet hogy ötet a' Chri-
 stusban miénknek lenni ismérjük. *Jan.*
17. v. 3.

Eddig szóllottunk a' második Princí-
 piumrol, következik a' harmadik.

III. Hogy, a' Szent Háromságban,
 három személyek legyenek, két- képpen
 próbáltatik meg.

1. Hogy, több vagyon egy személy-
 nél. *Terem. 1. 26.* Az után monda az
 Isten, teremcsánk embert a' mi ábrá-
 zatunkra, és a' mi hasonlatosságunkra.
Terem. 11. 7. No azért, szálljunk alá
 és vesszessük eszét ott az ő nyelveknek,
 hogy egymásnak beszédét meg ne értsék.

2. Hogy három személyek vadnak
 szám szerént. *Matth. 3. 16. 17.* Meg-
 nyilatkozásának az egek ő nékie, és látá ságnak,
 az Istennek Lélkét le- szállani, mint egy próbálá
 galambot, és ő rajta maradni. Es imé sa.
 az égből szózat adaték melly ezt mond-
 gya vala:

gyavala: Ez amaz én szerelmes Fiam,
kiben EN meg-engeszteltem.

Matth. 28. 19. Azért el-menvén,
tanítsatok minden népeket, meg-kereß-
zelvén őket Atyának, Fiunak, és Sz. Lé-
leknek nevében.

2. Cor. 13. v. 13. Az Ur Jესus Chri-
stusnak kegyelme, az Isten szerelme; és
a' Sz. Léleknek veletek való közösülete,
légyen mindnyájan ti veletek, Amen.

Ján. 14. 16. En pedig kérem az Atyát,
és más Vigasztalót bocsát néktek, hogy
veletek maradjon mind örökké.

Ján. 5. 7. Mert hárman vadnak, a' kik
bizonyságot téstnek az Egben, az Atya,
az Ige, és a' Szent Lélek, és az a' három
Egy.

Ez három, személyek az Oly Testa-
mentumban hivattattak: Urnak, Urnak
Angyalának és az Isten lelkének. Az Oly
Testamentumban pedig, Atyának, Fi-
nak, és Szent léleknek.

A' 32. sz.

Mármint.

Sárgul

Salo Tu

domány

ak

Hafnai

Illyen Hafznai lehetnek ezeknek. I.

Vgy gondolkodgyál e' Titok felől, minek

a' melly az angyaloknak és az Embreknek

értelmét fellyül mullya. Hinned kell ezt,

hogy, így vagyon, noha az okosság néked

meg nem mondhattya, Hogy vagyon...

Eleg ne...

Elég néked azt tudni hogy Vagyon, azt-is *Okasod*
 meg-rudod osztán Hogy vagyon, mikor *sok*
 az Egekben tökéletes állapotodra juttz.

2. Mikor Istent tisztelni akarod, meg-
 áld, hogy valamellyik személyt az ő di-
 csőségétől meg ne foszszad. Tudd-meg,
 hogy nem csak Edgy, hanem három Sze-
 mélyeket kell tisztelned.

3. A' minémű Munkát miudenik sze-
 mély cszelekezik, tulajdonits annak,
 azért, a' dicsőséget.

4. Nagy Vigasztalásodra lehet ennek
 meg-gondolása, hogy a' te kegyes életed-
 nek Tanuja a' tellyes Szent Háromság.
1. Ján. 5. 7. Job. 16. 19. Imé az Ege-
ben vegyon az én bizonyságom, és az én
dolgaimnak tudója a' magasságban va-
gyon.

IV. Hogy az Isten Egy légyen Allatyá-
 ban, ezek a' helyek bizonyittyák. *Törv.*
Numm. 6. v. 4. Hald-meg Izrael, a' mi
Urunk, Istenünk, edgyetlen egy Isten.

Esa. 46. 6. Ezt mondgya az Ur az
Izraelnek Királya, és az ő meg-váltó-
a a' Seregeknek Ura: En vagyok az el-
ő és az utolsó, és nálamnál több Isten
incsen.

1. Cor. 3. 4. Tudgyuk, hogy a' Bál-
vány

Hafz-
nok.

vány semmi é világ on, és hogy nincsen más Isten, hanem csak edgy.

1. Imádgjad azt az Istent, kir minden teremtetett állatok tartoznak imádni, és kinek nincsen Tarfa a Felsőségben. Solt. 86. 9. 10 Minden népek a' mellyeket teremtetettél el-jönek, és a te orczád imádgják Uram, és dicsőiséget adnak a' te nevednek. Mert nagy vagy te, és csuda dolgokat cselekepszél, te vagy egyedül Isten.

2. Csak Őtet, és mindenek felett, szerezted; Mert ű tudgya kik szeretik Őtet, és meg-mutattják azt abból, hogy csak egyedül Őtet szolgállják. Tör. s. 6. 4. 5.

3. Bánkodgyunk azon, ha nyomorúságinkban másra támaszkodtunk ő rajta kívül, és ez után leg-nagyobb veszélyinkben-is ő reája támaszkodgyunk. Törv. sum. 32. v. 37. 38. 39. Esa. 37. v. 16. 1. Sam. 2. v. 2. 3.

4. Tartsuk-meg a' léleknek egységét a' békeségnek kötelében Eph. 4. 3.

5. Csak Egy Közben-járónk légyen, holott, csak edgy Istenünk vagyon.

1. Tim. 2. 5. Mert edgy az Isten, edgy a' Közben-járó-is Isten és Ember között az Ember Jesus Christus.

V. RESZ.

V. R É S Z.

A' Teremtésről.

Jelen. 4. 11. *Méltó vagy Uram, ké-
végy dicősséget, tisztosséget és erőt,
mert te teremtettél mindeneket, és a' te
akaratedért vadnak és teremtettek.*

Eddig az Isten Természetiről, követ-
keznek az Isten munkái, mellyek a' Te-
remtés és Gondviselés.

A' Teremtésről, öt Igasságok vadnak.

5. Prin-
cipium-
ok a' Te-
remtés-
ről.

I. A Világnak volt kezdeti, és nem
örökké való. *Terem. 1. v. 1. Kezdetben
teremté Isten az Eget és a' Földet. Peld.
8. v. 23. Az Ur bir vala engemet az ő
kezdetiben, az ő munkái előtt,
minden időknek előtte, örök időknek előt-
te fel-kenettettem, a' kezdetnek előtte a'
földnek lételeének előtte.*

Eph. 1. 4. *A' miképpen el-választott
minket ő benne, világ fundamentomá-
nak fel-vetése előtt.*

II. Ezt a' Világot, és abban lévő min-
den dolgokat Isten teremtett. *Tsel. 17.
24. Az Isten, a' ki teremtette e' világot,
és mindeneket a' mellyek e' világban vad-
nak.*

Ján. 1. 3. Mindenek ez által terem-
tettek, és ő nála nélkül semmi nem te-
remtetett, valami teremtetett. Esa. 40.
vers. 28. Avagy nem tudodé, avagy
nem hallottadé, hogy az örökre való Ur,
ki teremtetette a földnek határait, nem fá-
rad és nem lankad-meg?

Coloss. 1. 16. Mert ő általa terem-
tettek mindenek, mellyek az égben vad-
nak és mellyek a földön, láthatók és lát-
hatatlanok.

III. Mindenek semmiből teremtet-
tek. Rom. 4. 17. Isten előtt, ki az holtá-
kat meg-eleveníti, és azokat a mellyek
nincsenek elő-szólitva, mint szinte a
mellyek vadnak. Sid. 11. 3. Hit által
értjük hogy teremtetett e világ, Istennek
beszéde által, hogy láthatatlanokból lát-
hatók lennének.

IV. Isten mindeneket, csak igéje ál-
tal teremtetett. Szóllott s mindenek löt-
tenek. Ter. 1. 3. Solt. 33. 6. Az Ur-
nak beszéde által löttének az Egek, és
az ő szájának lelkével minden ő se-
regei.

Hafz-
nok.

I.

Összefoglalás

V. A Teremtésben mindeneket jóvá
teremtett Isten. Ter. 1. 31. és 2. v. 1.
Látá Isten valamit teremtetett vala és
imé igen jó vala,

I. Vala

1. Valaki Isten kezének Munkái, fély-lyék s' rettegjék őtet. *Solt. 33. 6. 7. 8.*

2. Csudálljuk s' dicsirjük az Ő Munkáit. *Job. 9. v. 10. 11. Solt. 104. v. 33. Solt. 19. 1. Rom. 1. 20.* Arra adta Isten az Ő Szombattyát, hogy az Ő Teremtésben való dicsőségéről meg emlekezzünk azon.

3. Ditsőicsük a' Fiut, a' ki által e' Világ teremtetett, és a' Szent Lelket, ki mint valami galamb az Ő tojományit, úgy melegítette az első materiát. *Sid. 1. 12. Terempr. 1. 2.*

4. Ismérjük meg az Istennek Felsőségét, ki el-vészi azt, a' kit akar és senki Ő néki azt nem mondhattya, mit cselekeszel? *Job. 9. 12.*

5. Folyamodgyunk az Ő segedelméhez mind testi s' mind lelki szorongatásunkban, úgy hogy ha szabadulásra való eszközöket nem látunk-is, de még-is reménylünk, meit Isten a' semmiből-is adhat és teremthet. *Esa. 57. 1.*

6. Szánakozzunk a' teremtetett állatokon, mint Isten kezének Munkáin, és azokon ne kegyetlenkedgyünk.

Ezek az Igafságok feddik az ollyan embereket. 1. A' kik nem félik az Istent.

§

s' nem

II.

Fedde,

s' nem reszketnek ő előtt. Jer. 5. 22. 23. Nem féltek-é engemet azt mondgya az Ur? Az én orcám előtt nem reszkettek-é? ki rendeltem a' fővenyt a' tengernek határának, örökké való végezés szerént, melyet által nem szökéllik &c.

2. A' kik semmit nem gondolnak az Urnak munkáival. Esa. 5. v. 12. Kiknek lakodalmokban vagyon hegedű, lant, dob, sip és bor, az Urnak pedig dolgát meg nem tekintik, és az ő kezének cselekedetét nem gondollyák-meg.

3. A' kik bűnökben meg-keményednek, még az Isten fenyegetőzésére is. Job.

III.
Vigasztalás.

4. 13---15. 16---21. Holott az Vré a' Föld s' annak tellyessége, úgy igazgattya Isten azokat, hogy az ő hiveinek javokra s' vigasztalásokra szolgállyanak.

VI. R É S Z.

Az Isten Gond-viseléséről.

Rom. 11. 36. Mert ő benne, ő általa, és ő érte vадnak mindenek, ő neki légyendicsőség, mind örökké, Amen.

Hét Pri- Az Isten Gond-viseléséről való Igásá-
cipium- gok ezek:

ok

1. Isten mindeneket ismér s' azokra szüntelen

szüntelen vigyáz. Péld. 15. 3. Minden az Isten
 helyeken vadnak az Urnak szemei, néz Gondvi-
 wén a jókat és gonoszokat. Zach. 4. 10. selesről
 Ezek az Urnak hét szemei, mellyek bé-
 kerülik az egész földet. Sid. 4. 13. Min-
 denek nyilván való és meztelenek az ő
 szemei előtt. Solt. 113. 6. Magát ugy-
 mint meg-alázván, néz mindenekre,
 mennyen és a földön.

I I. Isten tartya, igazgattyá és rendeli
 világot, úgy hogy mindenek ő általa
 élészek. Solt. 119. 91. A te parancso-
 matid szerént állanak mind ez ideig, mert
 mindenek te szolgaid. Ján. 5. 17. Jesus
 felele nekik: Az én Atyám munkáló-
 dik mind eddig és én-is munkálodom.
 Ezel. 17. 25. 28. ő ad mindeneknek éle-
 set, léhelleter, és mindeneket, mert ő
 venne élünk, mozgunk és vagyonlétünk.
 Solt. 104. 14--21.--27. 28. 30.

I I I. Az Isten Gondviselése a' leg-kis-
 sebb dolgokra-is ki-terjed. Matth. 10.
 29. 30. Nemde nem meg vehetnek-e két
 verebket egy fillyeren? és egy azok köz-
 sula földre nem esik a' ti mennyei Atyá-
 juknak hire nélkül. Nektek pedig feje-
 teknek hajszálai is mind száman vadnak.
 Solt. 147. 8. 9--16. 17. Ki bé fede-

zi az eget felyhőkkel, esőt készít a földre, és a' hegyeken fűvet terem, ki a' barnoknak meg-adgya az ő eledeleket: az hollófiaknak, a' kik ő reá kiáltanak. -- ki a' gyapjúhoz hasonló havat adgya, és hinti a' havat mint az hamvat. Ki a' jegeket darabokban fagylaltja, mellynek hidegségét, ki álhattya meg?

IV. Minden teremtetett állatok felett. Istennek leg-nagyobb gondgya vagyona az Emberre.

Péld. 8. 31. Örvendeztettem magamat, a' földnek kerektségében, és az én gyönyörűségem volt az embereknek fiaival. Solt. 8. 3. 4. Micsoda az ember, hogy meg-emlekezetrula, és az embernek Fia, hogy meg-látogatod őtet? 1. Cor. 9. 9. 10. Mert meg-vagyon írva, a' Moses törvényében: A' nyomtató ökröknek száját fel ne kösséd. Avagy az ökrökre vagyon-e az Istennek gondgya? Avagy nem mi érettünk mondgya ezt? Mert mi érettünk íratott ez meg, hogy a' ki szánt, reménség alatt kell annak szántani, és a' ki csépel, reménség alatt, az ő reménségében részesnek kell lenni.

V. Valami esik az emberen, vagy jó vagy gon-

vagy gonosz, nincsen Isten gondviselése
nélkül. Amos 3. 6. *Vagyon-e olyan go-*
nosz a Városban, melyet az Isten nem
cselekednék.

VI. Valamit akar, mennyen és a földön, meg-cselekeszi.

Solt. 105. 3. *De a mi Istenünk az*
Egben vagyon, valamit akar meg-csele-
keszi. Jonás 1. v. 14. *Mert te Uram a*
mint akarsz, ugy cselekszel. Préd. 3. 14.
Tudom, hogy valamit Isten cselekeszik,
a' léf en örökké; ahoz semmi nem adat-
sathatik, és abból semmi el nem vétet-
ethetik, és az Isten ezt miveli a' végre,
hogy az emberek az ő orczáját rettegjék.

VII. Az Isten uralkodása örökké való.
Solt. 146. 10. *Az Ur uralkodik, mind*
örökké. A' te Istened ő Sion nemzetség-
rül nemzetségre meg-marad.

Ez igen dicsőséges elmelkedésre való Hafz-
materia, és ha ugyan külön külön vizsgál- nok
lyuk, az Isten gondviselése avagy igazga- 1.
tása, sok csudálkozásra való dolgokat ad Okre-
előnkben. sás.

1. A' Christusnak az Isten Fiának az
igazgatásban való hely-tartóságát. Sid. 1.
v. 3. *Ki mivel hogy a' dicsőségnek fé-*
nyessége, és az ő személyének ki-mecz-

ezett bélyege, ki mindeneket táplál az ő hatalmas beszédével.

2. Az igazgatásban való Eszközöknek, mellyekkel Isten él fényességét. Még a földnek Királyi-is ő szolgái; Péld. 21. v 1. *Mint a' vizeknek folyási, úgy a' Királyoknak szíve az Urnak kezében vagyon, valahová akarja, oda bairya azokat.* Sőt az Angyalok-is az Egben. Nézd-meg azok által való dicsőfséges igazgatásnak ki-ábrázolását. *Ezech. 1. v 4--15.*

3. Az Eszközöknek sok féle voltát, mellyeket Isten mennyen és földön támaszthat.

4. Az ő Eszközök nélkül való néha Munkálkodását. *Ter. 2. 7.*

5. Néha ismét Eszközök ellen való Munkáját. *Solt. 105. 12--16. A' Napnak veszteg kell állani. Josue 10. v. 13. A' tűznek nem kell égetni. Dan. 3. 27. A' tengernek nem kell el burítani. Kijöv. 14. v. 22.*

6. Az ő Gondviselésének mindenre való el Erkezését, melly nagy Munka az.

7. Mindenféle Nemeknek megtartását csak szinte az Isten beszédével és azoknak újabb újabb teremtését a' minden-napi

den-napi egymás után való következés által.

8. Az ő teremtetett állati között való Romlásokat. *Solt. 104. 29.* Minéműek a' Viz-özön, Tűz, Fegyver, Döghalál, a' Monárchiáknak alá-valo hajigálása. *Solt. 68. 1.*

9. A' Világban lévő Rendeletlenségeknek, jól rendelését, a' bünt. is jora, fordítván; mint a' Patikáros a' méregből is, orvosságot csinál, így Isten a' gonosz elkövetőket jól igazgattya, hogy a' hitetlenek által néha a' hitetleneket büntesse, néha a' hiveket jobbittsa. Isten egy véget néz s' amazok meg másit. Nabugodonozor, a' maga kevélységének, bosszujának, fősvénységének akar eleget tenni, midőn az Izraelt rabságra viszi Babyloniában, Isten más véget tölt. fel, az ő népének jobbulását, melly abból teczczett meg, hogy a' vesztőt a' tűzre tötte. *Esa. 10. 56. & 14. 5. 6.* Ide való a' Sidoknak cselekedeti is a' Christusnak megölésében.

10. Mind ezeknek Munka s' Fáratságnélkül való végben-vitele. Mondgyad azért a' Dávidszavait. *Solt. 104. 24. Solt 106. 2.* Oh Uram, melly nagyok a' te
C 4 cseleke-

eselekedetid, bé-tölt a' föld a' te gazdagságiddal.

II.

1. Feddik ez igazságok az Atheusokat. Hason a' kik azt mondgyák: Nem láttya Isten, Feddes. és a' Jacobnak Istene nem tudgya. Solt.

94. v. 7.

2. A' kik a' Szerencsének s' Történetnek tulajdonítanak mindent.

3. A' kik nem tudnak meg nyugodni az Isten Gondviselésén. Ezért Dávid magát oktalán állatnak mondgya. Solt. 73. v. 22. *En balgatag voltam, és értelem nélkül való oktalán állat voltam te előtted.*

4. A' kik testi bátorok, noha Isten előtt el nem buhatnak. Solt. 139. 7. 8. Job. 9. v. 4. 5. Solt. 107. 42.

III.

Hason vesd Istenre minden gondodat. Matt. 9. v. 31. 1. Petr. 5. v. 7. Solt. 55. v. 23. Inres. Sid. 13. 5.

2. Légy békecséges-tűrő a' nyomorúságban. 1. Némully-meg azokban. Solt. 39. 9. 1. Sam. 3. 18. Péld. 1. 11. 12.

2. Ne élly rossz eszközökkel. 3. Ne félly a' teremtetett állatnak dühösségétül. Luc. 12. 4. 5. 6. 7. Matth. 10. 28. 1. Pet. 4. v. 19.

3. Szedd laistromban az Isten szerelménél.

piének tapasztalásit. *Solt. 107. v. 43.*

Nagy Vigasztalása ez a' Híveknek, hogy **I V.**
csontyoks' hajók szála is meg-vagyon. Haszon
számlálva. *Solt. 34. 20. Luc. 12. 6. 7. Vigaszt.*
Siralmostól tömlőjében szedegeti. *Solt. Salom.*
56. 8. El nem hadgya őket. *Sid. 13. 5.*
El nem felejtí őket. *Esa. 49. 16.*

VII. R É S Z.

Az Artatlanságnak állapot- tyárul.

*Préd. 7. 31. Lássad ezt, a' mit talál-
tam, hogy tudni-illik az Isten teremtet-
te az embert igazságban, ők pedig kerestek
bejában való gondolatokat.*

Két Igaságok vadnak az Embernek el-
ső Allapattyarul.

I. Isten az embert. a' maga képére te-
remtette. *Ter. 1. 26. Az után monda
Isten: Teremcsünk embert, a' mi kép-
pünkre, és hasonlatosságunkra. 1. Cor.*
*11. v. 7. Mert a' férfinak nem kell be-
fedni az ő fejét, mivel-hogy ő Istennek
képe és dicsősége. Coloss. 3. 10. Es fel-
öltöztetek amaz új embert, mellynek új-
júlása vagyon, annak akarástyához il-
lendő ismeretben, a' ki teremtetette azt.*

II. Az Isten képe állott kiváltképpen a tudományban, szentségben és igazságban. Ephes. 4. v. 24. *Fel kell öltözni azoknak amaz új embert, melly Isten szerént teremtetett az igazságra és a valóságos szent életre.*

Rodd-meg, hogy noha kiváltképpen, a tudományban, szentségben és igazságban állott az Isten képe; de másodrendben ezekbenn is:

Először, az Istennek Valóságára nézve, avagy annak Modgyára nézve Isten képe az Ember. Az ő Valóságára nézve, a mennyiben az emberbenn is vagyon:

1. Lelki avagy Test-	} Természet.
nélkül való,	
2. Láthatatlan,	
3. Halhatatlan,	
4. Ertő,	

2. Annak Modgyára nézve, mert a miképpen az Istenben egy Allat s' három Személyek vadnak, ugy az emberben egy Lélek vagyon, de sok féle Tehetségek, ugy-mint, Ertelem, Akarat, Emlekezés.

Másodszor, az ő minden teremtetett állatokra való Vraságára nézve, a mennyiben az Istennek mindeneken való Vraságát ábrázollya. *Teremt. 1. 26. Uralkod-
gyanak*

gyanak a' tengernek halain, és az égi madarakon, &c. Solt. 8. 7. Minden te kezeidnek munkáin Urrá töltöd őtet, mindeneket vetettél az ő lábai alá. Mert ha az ember Isten képe azért, hogy az ő háza népe között Felső. 1. Cor. 11. v. 7. és a' Magistratus Isten képét viseli, azért hogy ő a' polgári társaságban első. Solt. 82. 6. mennyivel inkább az ember, a' mindeneken való uralkodásért.

Harmadszor, az ajándékokra nézve. 1. A' Tudományra nézve, mert az ember elméjében, az Isten bölcseségének ábrázolása, el-vagyon rejtve, mellyel Isten az ő akarattját, munkáit és azoknak tulajdonságát meg-ismérheti. 2. Az eredett szerént való Igaságra nézve, melly állott az ő természetinek egyenes voltában, a' menyiben Isten alá volt vettetve az ő lelke, és az ő teste a' lélek alá, minden vétek nélkül. 3. Az akaratnak szabadságára nézve. Vagyon pedig négy féle szabad akarat. 1. Csak a' jóra; mint a' jó Angyalokban és a' meg-dicsőült lelkekben. 2. Csak a' gonoszra, mint az ördögökben és a' hitetlenekben. 3. Rész szerént a' gonoszra, rész szerént a' jóra; mint az újjá-születtekben itt e' világon. 4. Vgy a' jóra, hogy a'

hogy a' gonoszra-is, mint vala Adámban. Az ő szabadságának ereje, olyan vala, hogy az ő állapottyához illendő minden dolgokat meg-cselekedhetik vala; 1. Akar Természetnek munkáit, mint enni, alunni, járni &c. 2. Akar emberi társaságnak munkáit; mint a' háza népét igazgatni, békefiséget tartani. 3. Akar Religionak munkáit, ugy-mint Belső-képpen, Istent félni, szeretni, benne bizoni. Külsőképpen, Tanítani, könyörge-
ni; áldozni, &c.

Hafz-
nok.

I.

Okasás

1. Tanullyuk-meg az Isten kiválké-
pen valo szerelmét az Embernek terem-
tésében, a' melly meg-tetczik, nem csak
a' teremtésnek idejéből, holott leg-utól,
akkor teremtette őtet, mikor immár min-
deneket az ő számára elő-készített; ha-
nem a' teremtésnek helyéből, a' melly a'
Paradicsom vala, és annak Módgyából,
mert mikor testét formálná, nem monda
azt, hogy, *légyen*; hanem maga kezével
formálá az embert a' porból, az aszizonyi
állatot pedig az Adám oldala csontyából,
lelkét pedig, belé-lehellé. *Terem. 2. 7.*
Isten mint egy maga szülé az ember lel-
két, mint valami Isteni szikrát, mellyre
nézve lelkeknek Attyának hivattatik.

Sid. 12.

Sid. 12. 9. Zach. 12. 1. Csel. 17. 28.
 Es mind ezekre a' tellyes Sz. Háromságot
 hivta öszve: *Teremcsünk &c.*

2. Az igaz bódogság, nem áll a' he-
 nyélyésben, gazdagságban, gyönyörű-
 ségben, játékban, mert ezek közzül sem-
 mi nem volt a' Paradicsomban, de Adám
 még-istökélletessen bódog volt.

I. Ismérjük-meg, mi végre teremtetett II.
 Isten okos lelket belénk, hogy meg fe- Hafzon
 lellyünk annak a' végnek a' miért terem- Intés.
 tettünk, hogy az Istent ismérjük, fél- 1. Isten
 lyük, munkáit dicsirjük &c. re néz-
&c.

II. 1. Vifellyünk gondot halhatatlan 2. Ma-
 lelkünkről, mindenek felett, mellyet gunkra
 Isten léheltet belénk. *Matth. 16. 26.*

2. Sirassuk esetünket. 3. Igyekezzünk
 helyűnkre állani.

III. Senkit meg ne báncsunk; mert 3. Má
 minden ember Isten képe. *Terem. 9. 6.* sokra
Valaki ki-ontya másnak véré, ember néz
által ontatik-ki annak vére, mert Isten néz
képére teremtetett.

VIII. R É S Z.

Az Embernek esetirül.

Préd. 7. 29. Isten az embert igazság-
ban te-

ban teremtetten; de ökkerefték fok hejában való gondolatokat.

Az ember Nyavalyáságát, a' romlott állapotban, két képpen kell meg-gondolni: 1. Okában. 2. Részeiben.

Annak oka volt, a' mi első szüléinknek eseti, melly felől ezek a' Principiumok:

3. Prin-
cipium-
ok az
Ember
eseti fe-
lől.

I. Adám és Eva, a' mi első szüléink el-estének, és hamarsággal el-vesztették a' bódogságot, mellyben teremtetten volt, a' mint meg-tetctzik *Ter. 3. 7. &c.* Hármát vesztettek pedig-el: 1. Az Istent 2. A' Paradiosomot. 3. Az Isten képét. Hogy hamar el-vesztették, abból tetctzik-meg, mert az ördög neveztetik, gyilkosnak eleitől fogván *Ján. 8. v. 44.* Az Eset is mindigárt elő-beszéltetik az ő ártatlanságának historiája után.

II. Ennek az esetnek Oka, egyedül a' magokszörnyű vétke. *Rom. 5. 12.* *Anna-
nak-okáért, a' mint hogy, egy ember
által jött-bé a' Bűn e' világra, és a' bűn
által a' halál, így a' halál-is el-terjedett
minden emberekre, mert ő benne mind-
nyájan vétkeztenek.*

III. Az ő Vétkekkel mindnyájan meg fertezettünk, és az Isten dicsőségétől meg fosztattunk. *Rom. 5. 12--18. 19.*

Bizonyá-

Bizonyára azért, miképpen egy esetben általa, az ítélet minden embereknek kárhozattokra eláradt; azonképpen az egy meg-igazulásnak általa a jó teremény eláradt minden emberekre, életnek igazulására. Mert miképpen, ahogy edgynek engedetlensége által, sokan bűnösök lóttanak; azonképpen egynek engedelmesége által által, sokan igazak lesznek.

Két dologra oktatnak bennünket ez ja. Hasznos Principiumok: 1. Melly rettenetes nok légyen az Első véték. 2. Melly igaz az Isten, hogy nekünkis tulajdonittya azt az Esetet.

A' mi az első illeti, sok dolgok néz. *Oktatás*
 lehetik a' mi első szüléinknek véték.

1. Hogy illy kicsiny haszonért örök ké-valo boldogságokat koczára vetették. Ha kicsinnek tartjuk egy alma meg-ételeét, gondoljuk-meg, melly rendkívül valo istentelenség, egy almához való jutásért az örök életet harácsra vetni.

2. Ez volt az Istennek első parancsolattya, mellyet adott nékik, s' mindigárt illy marcza dologban, mellyben könnyen engedelmeskedhettek volna, nem engedni, nem egyéb hallatlan gonoszságnál.

3. Akkor

3. Akkor vétkeztenek így, midőn még semmi belső gonosz kívánság nem volt benne, melly őket kísérthette volna, sem pedig a gonoszra való hajlandóság, melly most vagyon az emberben.

4. Akkor vétkeztek, midőn Isten bőséggel gondot viselt szükségükre, úgy hogy semmi jó nélkül nem szűkölködtek.

5. Ebben az egész törvényt által hágták, mert el-bontották azt a meg-egyeztést, melly volt Isten és közöttök; *Jak. 2. 10. Mert valaki az egész törvényt meg-tartandgya, vétkezendik pedig egy dologban, az egész törvénynek meg rontásában bűnös.*

6. Mert Sacramentomi Gyümölcs volt, a' meg-tiltott gyümölcs: a' kenyeret az ebnek vetni, nem nagy véték, de a' meg-szentelt kenyeret az ebeknek vetni, szörnyű véték.

7. Ez a Véték, sok egyéb irtóztató vétkekkel volt egyben-kötötte. 1. Az Isten igazsága felől való éktelen-kételkedéssel. 2. Az Isten meg-esküött Ellenségével való szövéssel fonással és az Istentől az ördöghöz való Hittől szakadással. 3. Az ördög káromkodásával való meg-egyeztéssel, midőn Isten felől irigye-

képpen

képpen és csufolás képpen szóllott. 4.
 Istenségre való vágyódással: 5. Maradé-
 kjaik jövődöbéli állapottyának ke-
 gyetlen semmire való tartásával, és több
 egyéb bűnökkel.

A' mi illeri a' másodikat. Igaz az Isten,
 ebben hogy ezt a' kár-vallást az ő mara-
 dékjokra-is terjeszse: Mert Adám közön-
 séges gyökere vala az egész emberi nem-
 zetségnek, és mi mindnyájan az ő ágyé-
 dban vólunk, mint Levi az Abraháméban,
 mikor dézmát adott; az árulókat nem
 büntetik-e meg maradékjokban-is? A'
 Vármegye követinek cselekedeti az Or-
 szág gyűlésében, olyan mint ha maga
 cselekedné a' Vármegye.

Vgy de, avagy csak a' hívő emberek,
 nem nemzenek, hitetlen Gyermekeket.
 Fel. Annyiban nemzenek gyermekeket,
 sa' mennyiben *emberek*, nem a' mennyi-
 dben, *hívő emberek*. Mert noha tökéle-
 tessén meg-igazittattak, de csak rész sze-
 rént szenteltettek-meg. A' környül-me-
 réletlen Atya, környül-metéletlen gyer-
 meket nemzett. Nincs olly tiszta buza,
 mellyet ha el-vernek, hogy polyvát ne
 hozzon a' buza szárban.

Ellen-
 Getés.

Tanítás

I. Őrizkedgyünk a' Hittül való szaka-

D

dásnak

dásnak kut-fejétül. Három dolgok adtak alkalmatosságot, a' mi első szüléinknek azefetre. 1. Az a' pártos kívánság, mellyel olyanok akartak lenni, minéműek nem akarta Isten hogy legyenek. 2. A' háládatlanság: a' Paradicsom kertének minden gyönyörűségi vizsgál, tettezenek nekik, ha Isten egyben kedvet nem téski, bár kicsiny dolog legyen-is az. 3. A' szabadság vétel, mellyel el-vőttek s' hozzá-adtak az Isten beszédéhez; hozzáadták e' szókat: *ne illessétek*, el-vőrték ezeket, *hogy valami képpen meg ne hallyatok*. Ezek a' három Vétkek voltak s' lesznek okai a' Hittől való szakadásnak, ha eleit nem vesszük.

2. Rekeszszük-ki társaságunkból azokat, a' kik az igazságtól el-szakadnak, mert minden hittől szakadtak olyanok mint az Eördög, nē nyugosznak addig, mig másokat-is magokkal együtt el nem ejtenek.

3. Ojjuk magunkat az a'probb bűnöktől; láttyuk mit szerzett egy alma megétele, mellyet sok emberek csak marczona dolognak tartának, annyival-is inkább, mivel a' kis bűnök rettenetes bűnöket vonsznak magok után. Gondolkozzál a' Szombat napon forgácsot szedő ember.

emberről, és az Ananiás és Saphirah al-
lapattyáról.

4. Kőssük-fel oldalunkra lelki fegy-
vereinket, s' készüllyünk el az ördög el-
len. Láttuk, mint szomjúhozza az em-
ber veszedelmét, és ha Adamon erőt vőtt,
mennyivel könnyebben erőt vészen mi
rajtunk? ha akkor a' kígyó által mega-
csalhatott, mennyivel inkább most, mi-
dön olyan emberek által szől minékünk,
mint mi magunk.

Itt meg-tanulhattuk az ördögnek a'
kisértetben való Rendit, és a' kísértetek-
nek Grádusit.

1. A' sugallás. 2. Az Isten méltósága
felől való gondolatoknak meg-homályo-
sítása; és az Isten képének felséges voltá-
nak mellyet vőttünk volt, el-felejtése.

3. Az emlekező elmének meg-zavarása,
midőn azokat el-felejtjük a' mik az előtt
lőttek, és a' mik parancsoltattak Istentől.

4. A' nagyra való vágyásnak csiklando-
zása. 5. Az ördög hízeltkedésinek, és csa-
lárdságinak való hitel-adás, velle való
derekas meg barátkozás, az akaratnak és
az indulatoknak a' meg-tiltott dologra
való hajlandóságával.

Nevezet szerént négy rendbéli embe-
rek in-

rek intetnek itt: 1. Az Afzfzonyi-állatok alázzák-meg magokat, ne bízzanak a' magok tanácsához, s' magok viseléséhez, mert mais a' sátán igen vizsgálja él ő vélek.

2. A' férfiak; ne figyelmezzenek az Afzfzonyi-állatoknak futtogására, és kiszteréására.

3. A' gyengék meg-látsák, hogy sátán eszközei ne legyenek a' kísértésben; ne-is hirtelenkedgyenek az olyan dolgokban, melyekben még jól nincsenek meg-gyökerezve.

4. Az erősek meg-látsák, hogy el ne essenek. Ha Adám el-esett a' paradicsomban, nagyobb veszedelemben vadnak ők itt e' világon. Senki maga ajándékiba ne bizzék, hanem Istenében; mert mentül több ajándékkal bír valaki, annál több ostromot várjon.

Meg-alázás.

Meg-aláz minket ez esetről való Tudomány, holott örökké való szégyen vallás vagyon rajtunk, mind a' szörnyű kárunkra, s' mind az Isten rettenetes haragjára nézve.

Vigasztalás.

Vigasztalhattyák magokat az Isten hívei, ha meg-gondolják azt, hogy a' Christusban sokkal jobb állapottyok vagyon ő nekik, mint sem Adámban a' mi-némű lőte

némű lőtt volna; holott ők úgy meg-éke-
sítetnek mostan, mint az Angyalok az Eg-
ben, úgy hogy a' Christusban való böl-
dőségokból, soha ki nem eshetnek.

IX. R É S Z.

A' Bűnről.

Rom. 5. 12. *Annak okáért, a' mi-
képpen hogy egy ember által jött-bé a'
bűn e' világra, és a' bűn által a' halál,
így a' halál minden emberekre el-terje-
dett, mert ő bennemindnyájan vétkez-
tenek.*

Eddig a' mi Nyavalyáságunknak oká-
rul szóllottunk; következzék annak Ré-
szei, a' mellyek kettők: 1. A' Bűn. 2.
Annak Büntetése.

A' Bűnről való való Igaságok ezek: *A' Bűn-
ről való
Princi-
piumok.*
I. Hogy minden emberek vétkeztenek.
Solt. 14. 1. 2. 3. *Meg-vesztenek, utá-
latosok lőttenek, igyekezetekben, nincsen
a' ki jót cselekedgyék. Az Ur a' menyből
tekintett az embereknek fiaira, hogy
meg-lássa, ha vagyon értelmes és Isten-
félő. Mindnyájan el-hajlottanak, egye-
remben hijában valókká lőttenek, nin-
csen a' ki jót cselekedgyék csak edgy-is.*

Példab. 20. 9. *Ki mondhatná azt,*

tiszta az én szívem, tiszta vagyok az én bűnömértül?

I. Kir. 8. 46. Csak egy ember sincs, a' ki nem vétkeznék.

Préd. 7. 20. Jollehet nincsen egy igaz ember is e földön, ki józ cselekednek és nem vétkeznék.

Rom. 3. 9. Micsoda tehát? Fellyebb valók vagyunk-e egyebeknél? Nem. Semmiképpen, mert ez előtt meg-mutatók nyilván hogy mind a' Sidók, mind a' Görögök bűn alatt vadnak.

Jak. 3. 2. Mert sok dolgokban esünk mindnyájan.

I.-Ján. 1. 8. Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mi bennünk, magunkat meg-csalljuk, és igazság mi bennünk nincsen.

II. Az Ember természeti meg-fertéztetett a' bűnnel születésétül fogva. Job. 14. 4. Valljon s' pedig kicsoda teher tisztát a' tisztátalanból? Senki azt nem cselekedheti.

Job. 15. v. 14. Micsoda az ember, hogy ő magát tisztának alithatná? és a' ki az Aszszonyi-állattul születik, hogy ő magát igaznak mondhatná? Solt. 5. 1. v. 7. Imé én úlnokságban fogantattam, és az én

és az én Anyám bűnben melegített engemet az öméhében.

III. Hogy ez a' ragadvány az embernek egész természetire elhatott, mellyére hivattatik ő embernek. Ennek az igazságnak megmagyarázásáért, meg kell gondolnunk, azokat a' tizen négy módot, mellyeken az ember természeti megferteztetett, mert az ő Természetiben ezek vadnak:

1. Iszonyu ferétség és lelki világtalanság, kiváltképpen az Istennek és a Böl-^{negy} dogságnak ismételten. Col. 1. 13. Ki ^{mocskok} meg-^{az em}szabadított minket a' ferétségnél ^{ber ter-}batalmasságából, és az ő szerelmes Fiá-^{mész-}nak országában által vitt. ^{ziben.}

1. Cor. 2. 14. A' lelkes ember meg nem foghattya azokat, a' mellyek az Istennek lelkéjé; mert ő neki boldonságnak tartozik, meg sem tudhattya azokat, mert a' léleknek ereje által itiltetnek meg.

2. Erzéketlenség, és ki mondhatatlan szívnek, keménysége Eph. 4. 18. Kiknek elméjük meg-homályosodott és el-idegenült az Isteni élettel, az ő benne való tudatlanság miatt és az ő szívnek keménysége miatt.

3. Tehetetlenség és arra való tellyes elégtelenség, hogy a magunk lelkét meg szabadithassuk és bűneinket el-hagyhassuk. Esa. 44. 20. *Hejában való dologgal legelteti magát, az, ő meg-csalatkozott szíve el-hajtya őtet és nem szabadítja meg az ő lelkét, sem ezt nem mondgya, avagy nem hamisság vagyon-e az én job kezemben.*

4. A jóval való ellenkezés. Rom. 8. 7. *Mert a testnek bölcsesége Istennek ellensége. Rom. 7. 23. De lárok az éntagaimban más törvényt, melly az én elmémnek törvényével ellenkezik, és engemet rabul ad a bűnnek törvényének, melly az éntagaimban vagyon.*

5. Szívnek tisztátalansága és egészfizem való meg ferteztetése Tit. 1. 15. *Mindenek tiszták a tisztáknak, de a meg-fertezetteknek és hitetleneknek semmi nem tiszta, hanem meg ferteztetett azoknak elméjek és lelkek ismértei. Solt. 14. 3. Mindnyájan meg-fertezettek.*

6. Sok hamis leleményeknek bővsége. Préd. 7. 29. *Eők pedig kerestek sok hejában való találmányokat.*

7. Minden gonoszoknak nemeire való hajlandóság. Rom. 7. 14--21. *Mert jól tud,*

jól tudgyuk hogy a törvény lelki, de én
 a testi vagyok és rekesztettem a bűn alá.
 -- Meg-találom azért magamban, ki
 jót akarok cselekedni e' törvényt, hogy a
 bűn ugyan hozzám ragadott.

8. Gonosz kívánság. Rom. 7. 7. A
 gonosz kívánsáságot, nem tudtam vél-
 na, ha a törvény nem mondotta volna:
 Ne kívánnjad.

9. Az Igaságtul való üresség. Rom.
 3. 10. A' mint meg-vagyon írva, csak
 eddigaz-is nincsen.

10. A' bűnnek természet szerént való
 szolgálattya. Rom. 6. 16. Avagy nem
 tudgyátok-é, hogy a' kinek adgyátok ma-
 gatokat szolgáljul engedelemre annak
 vadtok szolgálai, a' kinek engedtek, &c.

Ide való a' szolga=Akarat, a' melly-
 nek csak a' vétkezésre vagyon szabadsága.
 Rom. 7. 14.

11. A' botránkozásra való hajlandó-
 ság, úgy hogy maga-is a' Christus bo-
 tránkozásnak köve. 1. Cor. 8. 7. 1. Pet.
 2. v. 8.

12. A' Sátán dolgainak kedvellése s'
 üzenelítése. Ephes. 2. v. 2. Mellyekben ré-
 gen jártatok e' világnak élete szerént,
 és a' levegő égnek Fejedelme szerént, s'

lélek szerént, melly most munkálószik az engedetlenségnek fiaiban. Ez a véték volt a Paradicsomban lött első kisértettül fogva.

I 3. Az emlékező elmének meg vesztetése; úgy-mint, az Istennek el-selejtése, és gonosz dolgoknak eszünkben való tartása.

I 4. Természet szerént való meg egygyezhetetlenség edgy más között, a mássokkal való szives edgygyeiségnek kerülése a gyűlölség, és a magunk szeretettü miatt. Jak. 4. 1. *Honnét vadnak a háborúságok és viszszavonások ti közöttetek, avagy nem a gonosz kívánságokból-e, mellyek vitézkednek a ti tagaitokban?*

Ezek meg-mutatták a mi ocsmány természetünket, hogy az egész világon csak edgy épp természet sincsen.

IV. Ezeken a vétkeken kívül, melylyek Természetünkhöz ragadtanak, minden ember sok éktelen cselekedet szerént való bűnökkel rakva. Solt. 14. v. 3. *Utálatosságot cselekedtenek.* Job. 15. v. 15. 16. *Imé az ő Szentire tökéletes áthatatosságot nem bizott; sőt még az eget sem tiszták az ő szemei előtt. Mennyivel inkább az utálatos és dohos ember*
a kj min

a ki mint a vizet, úgy szomjuhozza az
álnokságot.

Illyenek: I. A' töménytelen sok ezer
gonosz gondolatok. Teremt. 6. 5. Es lá-
tá az Ur, hogy az embereknek gonofsá-
gok sok volna e' földön, és az ő szíveknek
minden indulattya és gondolattya szűn-
telen gonosz volna.

Számlálhatatlan sok Isten-nélkül valo
emberhez illő

Tisztátalan és } Gon dotatok.
Héjában valo }

1. A' Vallásnak minden részeiben va-
lo Tévelygések.

2. A' rosszindulatok, minéműek a' Bé-
kételenkedés, Harag, Irigység, Gonos-
ság, Világi félelem, &c.

3. Rágalmazó, mérges, hazug, hi-
zelkedő, ocsmány, tsalárd, beszédek.

4. Ektelen cselekedetek, az Isten tisz-
teletinek minden részeiben. Az Vr Szom-
battya ellen valok. Hivatalunk ellen va-
lok. Orthon és kívül valok. Titkosok és
Nyilván valok. El-hagyási és Meg-tévési
Bűnök. Hirtelenségből vagy Szokásból
valok. Társaságban és Társaságon kívül
valok. Szin mutató, Kévélység, Testi
bátorság, hihetetlenység, békételenység.
mások

mások bűneiben való részesülés, magunk igazsága, melly olyan mint a' meg-fertéztetett ruha. *Esa. 64. 6.*

Személy szerént való bűnök, minémül a' Részegség, Vforáság, Hamis esküvés, Paráznaság, &c. *Gal. 5. 19. 20. 21.*

*Kilentz
Okasá
sok.*

Ezeknek a' Principiumoknak négyféle Hasznai vadnak: 1. Nincsen hát s' nem is lehet Cselekedetek által való Meg-igazulás. *Rom. 3. 20. Annak okáért a' Törvény cselekedetiből egy Test sem igazulhat-meg ő előtte, mert a' törvény által csak magyon a' bűnnek meg-ismérése. Solt. 1300 v. 3. Ha a' mi bűneinket szorossan meg-jedzed Oh Uram, kicsoda álhat-meg esz-lótted? Mert minden szájnak bé kell dugodni, és az egész Világnak Isten itéletire méltónak kell lenni.*

2. Istennek minden hozzánk való kedvetlenségének és a' mi rajtunk eső nyavalyaságoknak azokai mi magunkban vadnak. Hogy zugolódhatunk a' kereszteselésekben, ha vétkeinkre tekintünk. Nincs Istennek olly nagy Itéleti, mellyben irgalmaság nem volna, mert az ő kegyelmessége, hogy meg nem emésztesünk, mert az Isten irgalmasági el nem fogynak. *Siralm. 3. 22. Ha az Adám egy*

vétke

Értéke olyat érdemlett, hát a' mi sok bű-
neink mit nem érdemlenek.

3. Söha a' hitetleneknek jól nem lé-
zen dolga, noha Isten sok időig ked-
vez-is. Préd. 8. 11. 12. *Mivel hogy sen-*
centia nem mondatik ellenek, melly az ő
önosságoknak büntetésére volna, azére
viszi az ő szívek öket bátorságra, hogy
vetkezzenek. -- Tudom én hogy az
Isten-félőknek jól leszzen dolgok, a' kik az
öröczáját félik és a' hitetleneknek nem
leszen jól dolgoé. &c.

4. Senki jó természetivel nem dicse-
kedhetik, holott a' bűnöknek ennyi tap-
lója vagyon bennünk.

5. A' mik az embert meg-rutittyák
szok a' dolgok belől vadnak ő magában;
sem valami külső rutság, roz ruha, &c.

6. Kicsiny meg-térés nem elég a' Bű-
nökre.

7. Külömbőség vagyon a' hitetlenek-
nek és a' hiveknek vétkezése között.

8. Isten a' kisdedeket-is meg-öli a' ha-
lál által, mert bűnösök. Miis az apro ár-
almas férgeket, kigyókat meg-ölyük,
mert jövőendőben mardosók lesznek; szin-
te ugy mint a' nagyokat a' mellyek meg-
amarnak.

9. Ne mond

9. Ne mond Istent a' mi romlásunk Okának, avagy a' gonosz szerencse vagy csak az ördög hozott tégedet ebben a' vesztélyben, hanem a' te gonosz természeted.

*Meg a-
lázza-
sás.*

1. Meg-alázásokra szolgálnak ezek a' hiveknek két tekintetekre nézve: Először, mivel ők-is noha Istentől sok kegyelmeket vésznak, még-is sok régi romlottságokkal rakvák, és hogy ők szivárogtatták az eredendő bűnt az ő gyermekekre.

2. A' nyilvánvaló vétkekben élő embereket-is, kik meg nem térnek meg-alázza ez. Miért csallja meg őket ilyen-képpen az ő szivek? *Job. 15. v. 12. 14.* Nincsen-é eszek a' hamisság cselekedőinek? Nem árulók-é? és vallyon nem igaz Birókezében estenek-é, hogy még-is vakmerő-bátrak? *Solt. 22. 5. Nem tudnak semmit, és nem értenek, a' sötétségben járnak, a' földnek minden fundamentumi meg-indulnak.*

3. A' külsőképpen tisztességesen élő embereket-is meg-alázzák ezek, mert noha Isten a' külső gonoszoktól meg-zabálja őket, de egyébaránt belől, mellyel utálatosok.

I. Nincsenek

1. Nincsen az Isten képe benne.
 ... Természetek meg-mocskoltatott
 " fellyebb meg-irt tizen-négy dolgok-
 san.

3. Alkalmatlanok minden szent tisz-
 teknél jó módgyával való véghez-vi-
 selésre. 4. Sok-képpen részefek mások-
 nak bűneiben. 5. Sok tiszteket mulat-
 ya-el. 6. Rakvábelső gonoszságok-
 sal, mellyek Istent szomorittyák. 7. Min-
 den parancsolatok ellen vétkeznek kü-
 löstől képpen is.

I. Az erős Keresztyének tanullyák. *Inécs.*
 meg csudálni és dicsőíteni az Istent ezek-
 sen: 1. Hogy engeszteltethetett-meg
 az Isten. Oh ember micsoda vagy te,
 hogy az Isten ilyen ganéjra tekintsen
 rajt te. 2. Hogy méltóztatott minket
 Isten-szerént meg-tisztítani ezektől az utá-
 zatosságoktól, el-vévén rollunka' bűn-
 től, meg-édesítvén a' kut-fejet.

2. A' gyengébb Keresztyének ne nyu-
 godgyanak addig, míg a' Jesus Christus
 vére által való bűnök bocsánattya felől
 bizonyosfokká nem tétetnek.

3. Minden kegyes emberek igyekez-
 nek az ellenében tétetett szentségre,
 és mutatják ki életeknek és természetek-
 nek meg-

nek meg-jobbitását. Ephes. 4. 22. *Le-
kell vetkeznetek amaz régi élet szerént
való ő embert, melly meg-vész a' go-
nosz család kívánság miatt.* Alázatof-
ságnak kell járni tellyes életekben a' benne
maradott romlottságokért. Dan. 7. 15.
16. Tekincsenek a' magok szívére. Sid.
3. v. 12. *Meg-látsák hogy többé a'
bűn ne uralkodgyék ő benne.* Rom. 6.
vers. 12.

Csudálatos kívánságát kell szerezni a'
végképpen való váltságnak minden ke-
gyes emberekben. Rom. 7. 24. *Oh én,
szegény nyavalyás ember, kicsoda sza-
badíthat meg engem e' halálnak testéből?*
Solt. 14. 7. *Vajha el-jőne Sionból a' Sza-
badító!* Igyekezzünk mindnyájan ki-
menni ebből a' világból, holott minde-
nek ilyen lelki bél-poklosok, úgy hogy
félhetünk attul, hogy minden helyeken,
minden személyekről reánk ragadhat ez
a' lelki rűh.

4. A' hitetlenekben, a' bűn bocsá-
natnak buzgó kívánását nemzheti, és a'
bűnöknek mindennapi meg-vallását, fel-
kiáltván a' Bél-poklossal naponként:

IV.

*Vigasz-
talas.*

Tisztátalan, tisztátalan vagyok.

*Minden bűnösöknek vagyon vigasztá-
lása ezek-*

halála ezekben. *Ter. 8. 21. Esa. 48. 8. 9.*
2. Chron. 6. 35. 36. De leg kíváltképpen
 a' hűveknek, a' kiknek örülni kell csudal-
 kozva a' Christus vérében való Privile-
 giomokban, és minden bűnöknek meg-
 bocsáttatásában.

X. R É S Z.

A' Bűnnek Büntetéséről.

Rom. 5. 12. Annak-okaért, mikép-
 sen egy ember által jött-bé e' világra a'
 bűn, és a' bűnért a' halál, és ekképpen
 minden emberekre az halál el-hatott,
 a'ben mindnyájan vétkezünk.

Eddig a' Bűnről való Principiumokról,
 már a' Bűnnek Büntetéséről valokrol kell
 szölgölnünk; melly ez:

Hogy, minden emberek az őtermé-
 szet szerént való állapotokban, felette
 gyáva vályások, a' büntetésre nézve, melly-
 re méltok az ő bűnök miatt.

Nahum. 1. 2. 3. 6. Nem szenvedhe-
 tője Isten a' boszszunak, és boszszu álló
 az Ur, és buzgo haragu, boszszut áll
 az ő ellenségin, és meg-tartja haragját
 az ő ellenségi ellen. Az Ur nagy tőrhe-
 tő és nagy hatalmu, ki a' bűnt semmi ké-
 pen bűn-

pen büntetés nélkül nem hagyja. Az ő haragja előtt ki állhat-meg és kicsoda áll-batya-meg az ő haragjának busulását? Az ő busulása ki-omol mint a' tűz, az késziklák is meg-repedez-nek ő előtt. Job. 10. 17. Meg-ujítod a' te haragod-nak bizonyságát én rajtam, meg-örög-bited a' te boszszu állásodat én ellenem, mellyek mint egy külömb-külobb seregek engemet ostromolnak.

Job. 31. 3. Avagy a' hamissáknak és a' kikálnokságnac szolgálnak nem keszvitet-té isz szonyn veszedelmet?

2. Thess. 1. 9. Kik meg-büntetnek ö-rök veszedelemmel az Urnak orczájától és az ő hatalmas dicsőségétől.

Eph. 2. 3. Valánk természetünk sze-rém haragnac fia, mint egyebek.

Hogy ez a' Principium nyilvánban va-lo legyen, elő számlálom a' büntetésnek fok féle nemeit, mellyeket Isten az em-berre, a' bűnért bocsátot:

- Tizen-
kés bűn-
seregek
az Em-
ber bű-
nejért.
1. A' Paradiosomnak el-vesztése; mellyből számkivetésre küldettünk, úgy hogy mint számkivetett emberek, úgy élünk e' világon. Ter. 3. v. 24. Minek-utánna ki-űzte volna az embert, hely-bezreté az Eden kertének be' menetele felől Cherubimokat.
  2. A'

2. A' Teremtett-állatoknak meg-át-
kozása, holott héjába valóság alá vettet-
tek és szolgálat alatt vadnak, mely alatt
nyögnek az ember bűnéjert. *Rom. 8. 20.*
21. A' Föld-is mi érettünk meg-átkoz-
tatott. *Ter. 3. 17. 18.*

3. A' mocskos és fájdalmas Születés.
*Ter. 3. 16. Az Afzonyi állatnak mon-
da: Igen meg-sokasítom a' te fájdalmi-
dat, fájdalommal szűlöd a' te magzato-
dat, és a' te kívánságod lesz en a' te fér-
jedhez, és ő uralkodik te rajtad.*

4. Az Isten kedvetlenlége s' ellenünk
fogadott szörnyű haragja. *Ján. 3. 36. A'
ki nem hiszen a' Fiuban, nem lát életet,
hanem az Istenek haragja marad azon.
Nah. 3. v. 6. Es minden rutságot rejád
hányok, és gyalázattal illelek tégedet,
és olyanná tészlek tégedet mint a' ganéj.*

5. Az Isten csudálatos Ismértinek, és
a' teremtett-állatok természetinek mely-
ben teremtettek volt, tudásától való meg-
fosztatása, ugy annyira, hogy tudatlanfá-
gunkra nézve, hasonlok vagyunk az okta-
lan állatokhoz. *Péld 30. 2. Minden em-
bereknél gorombáb vagyok én, és nincsen
emberi értelem én bennem. Sem az ő El-
méjének, sem lelki-ismértinek nincsen
Világa.*

6. A Sátán Rabsága, kinek az emberek szivei, erős Várai, bírja azokat, és az ő törében ejtven az embereket, kedveszerént hurczollya őket, és hathato képpen munkálodik ő benne és ő általok. *Eph. 2. v. 2. Jártatokrégen é világnak élete szerént és a levegő égnek Fejedelme szerént, ki most munkáloszik az engedetlenségnek fiaiban. 2. Tim. 2. 26. Es meg-szabadulván az Eördögnek töréből, kitől fogva tartainak az ő elméjében, &c.*

2. Cor. 10. 5. *Mikor minden emberi okoskodásokat elforditnak és minden nagyságot, melly fel-emelkedik az Isteni isméret ellen, és az embereknek, minden gondolattokat foglyul viszszi, hogy a Christusnak engedgyenek.*

7. Lelki Halál, melly magában foglalja az Istennel való eggyesülésnek (melly a mi életünknek élete) és az ő jó kedvében való örömnék el-vesztését, a mi szívünknek meg-keményedésével edgyütt, mellyek olyanok mint a kövek mi bennünk, úgy hogy tellyességgel érzéketlenek vagyunk azokban a dolgokban, a mellyek nézik, a mi örökké-valo állapotunkat. *Eph. 2. 1. Titeket meg-*
elove-

elevenített, kik bűnökben meg-holtak vala. Eph. 4. v. 18. El-idegenűltek az Isteni elettől, a' tudatlanság miatt és a' szívnek keménysége miatt.

Ezech. 36. 26. El-vešem ő belőlök a' kő szívet és adok nekik hús szívet.

8. Nyavalyás Testek. Nyavalyások a' mi Testeink, mind az rutságra, mind pedig azerőtlenfégre nézve, mind a' munka és sok féle nyavalyák miatt való fájdalomokra nézve. Ter. 3. v. 19. A' te homlokodnak veritékével eszed a' te kenyeredet, míg a' földben viszszátérsz, mert abból vétettel, por vagy esporrá kell lenned. Törv. sum. 28. 21. 22.

9. Istennek Itéleti a' mi külső Allapainkban, minéműek a' hadakozások, éh-ség, tűz, föld indulás, árvizek, gyalázat, szegénység. Törv. sum. 28. 16. 17. 18.

10. A' jó dolgoknak tőlünk való megvonása. Esa. 59. 2. Job. 31. 2. Tselek. 17. 30. Jer. 5. 25.

11. Az Áldásoknak meg-átkozása, midőn Isten az ő jó ajándékot meg-átkozza, vagy azt cselekedzi, hogy azok az emberek törei legyenek és veszedelmérválók. Mal. 2. v. 2. Meg-átkozom a' ti áldástokat. Jer. 12. 13. Ha buzát vet-

nektövisszet aratnak, ha nagy fáradsággal munkálodnak semmi előmenetek nem leszén, meg-szegényültök a' ti tereményeteknek gyümölcse miatt, az Urnak haragja miatt. So't. 69. 23. Légyen az ő asztalok előttök tör gyanánt, és az ő jó szerencsék hálo gyanánt. Péld. 1. v 26. En-is a' ti nyomorúságtokra nevetek, meg csufollak mikoron el-jövend az a mitől félték.

12. A' Bűnnek bűnnel valo büntetése, melly a' büntetések között leg szörnyebb, midőn Isten az embert úgy elhadgya, hogy éktelen vétkekben esék és hogy a' bűnt nagy kívánsággal cselekedgye, vagy midőn az embert el-fordult elmének adgya. Rom. 1. 26. 28. Annak okáért attá Isten őket a' tisztátalan indulatoknak, mert az ő aszszony népek is, el-változtatták a' természetnek folyását természet ellen valo dologra. — Adta Isten őket el-fordult elmének, hogy illetlen dolgokat cselekednének.

13. Pokolbéli íj-dések, mellyek a' lelket el=viselhetetlen gyötrelmekkel sebesítik, sokszor Isten úgy meg-lágyítván a' szívet, hogy a' belső lérelmet érezze, néha meg-engedvén a' Sátánnak, hogy a'

Lelket

Lelket ki-beszélhetetlen ijesztesékekkel ijeszte. Sid. 10. 27. Az itiletnek néminémű rettenetes várása és a tűznek lángja, melly meg-emeszti az Istennek ellenségit. Esa. 33. 14. Meg-rettentek vala a bűnösök Sionban, a hitetleneket körül vőtte vala a félelem és ezt mondgyák vala: Kicsoda maradhatna mi közöttünk a meg-emesztő tűzzel; kicsoda lakhatnék mi közöttünk az örökké való lángval? Esa. 65. 14. Imé az én szolgaim vigadnak az ő szíveknek gyönyörűségében, de ti kiáltotok a ti szíveteknek fájdalma miatt, és a ti lelketeknek keserűségem miatt jajgattok.

14. A' haláltul való félelem, melly némely mértékére nézve mindenekben, vagyon, holott, minden ember olyan, mint a' meg-sententiáztatott rab, a' ki várja minden nap az ő ki-vitelének napját. Sid. 2. 15. Meg-szabadította mind azokat, valakik a' haláltul való félelemnek miatta teljes életében rabok valának.

15. Amaz rettenetes Közönséges Itilet, mikor minden emberek bűnei napfényre hozattatnak az ő örökké- való szégyen vallásokra; és a' ki-mondott senten-

cia el kerülhetetlen képpen végben vitérik. *Tsel. 17. 31. Mivel hogy rendelt egy napot, mellyen igazán meg-ítéli e földnek kerekseget a férfin által, a kire arra rendelt, &c.*

16. Siralmas élettől való meg-válás, az léleknek a testül való el szakasztatása, s' ez élet gyönyörűséginek és boldogságának el-vesztése. *Rom. 6. 23. A halálnak szolgálja a bűn.*

17. Örökké való gyötrelém. Ez örökké való kén pedig minden képpen siralmas, akar gradusit, akar helyét, akar tartoságát gondollyuk-meg.

A Kárhozatnak grádicsai ezek: Először, nincsen közösülések Istennel, sem az Isten ajándékiban való részesülések. *2. Thess. 1. 9. Kik meg-bűntetnek örök veszedelemmel az Urnac színe előtt, &c.*

Másodszor, az Eördöggel eggyesülnek, kikkel vagyon örökké való szörnyű közösülések. *Marth. 25. 41. Mennyetek-el Atyámnak átkoztai az örökké való tűzre, melly meg-készítettett az Eördögnek és az ő Angyalinak.*

Harmadszor, ki-mondhatatlan gyalázzatot és orcza pirulást szenvednek az ő szemtelen gonoszságoknak ki-nyilatkoztatása miatt,

Negyed-

Negyedszer, belől a' lelki ismérretnek gyötrelmével gyötrettetnek, melly a' bűn ellen való Isten haragjának érzéséből származik. *Esa. 30. 33. Rom. 2. 8. 9.*

Eötödször, Az el-kárhoztaknak testek el-viselhetetlen kínokat szenvednek, melly az Irásban a' tűzben és az kénköves tón adatik előnkben. *Esa. 36. 37. Luc. 16. 23. Jel. 21. 8. Matth. 31. 8.*

Ez a' nyavalyáság öregbedik a' helynek iszszonyatos voltával, a' mellyben szenvednek; mellynek az Irásban lok féle nevei adatnak, mellyek annak szörnyű voltát jelentik, úgy-mint; hivattatik; Pokolnak, Veremnek, Mélységnek, feneketlen örvénynek, tömlőcznek, setétségnek, külső setétségnek, s' több egyéb ijesztő nevekkal-is illettetik. *Matth. 22. 13. Akkor monda a' Király az ő szolgainak, kössétek-meg kezét s' lábát, vessétek a' külső setétségre, a' holott vagyon sívás rivás és fogaknak csikorgatása. Jel. 20. 1 Es látek egy Angyalt alá szállani menyből, kinél vala a' mélységnek kulcsa, és nagy vas láncz vala az ő kezében.*

Mind ezeket penig nehezíti a' gyötrelemnek örökké valósága és szünetlen volta. *Jel. 14. 11. Es azoknak kínlodások-*

*nak fűsti fel-mégyen mind örökkön örök-
ké és nem lesz en nyugodalmok sem éjjel,
sem nappal.*

Feddés.

Első Haszna ezeknek, nevezetesen feddi annak a temérdeki sokaságu népnek vakmerő bátorságát, a ki ebben a jó állapotban csendesen nyughatik. Vajha az emberek el nem pártoltak volna Isten-től és el nem foglalta volna őket a lelki érzéketlenség, lelhetetlen volna jó ízü-venenni s' innya avagy fejeket fel-tartani. Ha valaki felől olyan hirt hallanánk, hogy e veszélyeknek csak felében eset-is; csudálkoznánk rajta, hogy az az ember úgy el-felekezett a maga javáért, hogy nem gondolkozik a maga szabadulásáért. De ezekből két dolog tetszik meg; egy-
gyik az embernek Isten nélkül valófága és hihetetlensége; másik az ő hallatlan Erzéketlensége. Oh vajha az embereknek eszük volna és ezeket meg-fontolnáki. Az el-csábított sziv meg-csalta őket, úgy hogy nem mondhatják: Jaj el kell vesznem, ha meg nem térek. Még penig ez nehezíti ezeknek az embereknek dolgokat, hogy ha valaki az ő veszedelmeket nékik meg-mutogattya, még ők haragusz-
nak; a' mint tapasztalhattuk az tetemes
bűnök.

bűnökben élőkön; 1 őt ha azoknak a vét-
 keknek méltó Atkait reájok szabjuk, mint
 dühösködnék; olyanok mint a' Ló és
 Eöszvér avagy ezeknél is dühösebbek s'
 alább valok. Oktatás is vagyon itt. Elősz-
 ször is a' hitetlenek részéről. Kellyenek-
 fel (ha lehetséges) ebből a' bűnnek mély
 almából s' tanulmányak igazán élni. Ez az
 ítetlet serkenti az embereket arra, hogy
 mivel az első Adám miatt el-vesztenek,
 keressenek szabadulást a' másik Adámban
 ettől a' rettenetes nyavalyáságtól. Gon-
 dollyák - meg e' következendő tanubi-
 zonyságokat; *Ephes. 5. 14. 1. Cor. 15.*
v. 22. Rom. 5. 12. Ro. 8. 1. Matt.
11. v. 29. 1. Ján. 2. 1. Gal. 3. v. 19.
1. Cor. 5. 17. Másodszor, a' Hívek ré-
 széről; erősödgyenek meg a' hitben,
 hogy a' miképpen a' Christus meg-szaba-
 ditotta őket minden átkoktól es nyava-
 lyáságoktól; úgy a' Hit szabadítsa meg
 őket azoktól való félelemtől, s' erre a'
 végre könyörögjenek azon szüntelenül,
 hogy Isten tégye méltókká őket az ő hiva-
 talára, és tellyesíttse-bé minden jó ked-
 vét őbennek és a' hitnek cselekedetül.
2. Theff. 1. 11. 12.

Illyen hat renbéli tiszteknek gyakor-
 lasára

lására kényszerítettnek pedig a' hivek:

1. Gondollyák az Isten kegyelmességének gazdagságát és az ő nagy szerelmét, mellyel minket szeretett, ki ilyen nagy adófságunkat meg-engedte. *Ephes. 2. v. 4--7.*

2. Gyakran tekintsünk a' Christusra, a' ki mi érettünk a' Törvénynek minden átkát el-viselte, hogy az minket indíttson a' szánakozásra, és bűneinken való siránkozásra, holott azok tzegeztek őket általa. *Zach. 12. 10.*

3. Ha ilyen nagy veszedelemtől megszabadultunk, minéműt a' bűn hozott vala reánk; meg-láffuk hogy ez után ne vétkezzünk. Vigyázzunk magunkra, hogy többé a' bűnnek csalárdsága miatt meg ne csalattassunk. Kiváltképpen, azért hadgyok-el a' bűnt, mivel Isten illy kegyelmessen tölt velünk.

4. Szánakozzunk azokon a' kikkel társalkodunk, a' kik még-is ebben a' nyavalyáságban, fetrengenek; igyekezzünk minden rehettségünkkel azoknak abból az állapotból ki-vonására és ebből a' tűzből való ki-ragadására; nógatván őket a' szent életre és a' jó-cselekedetekre, intvén őket rajtok való létellet, hogy illy nagy ve-

nagy vezedelemből ki-verekedgyenek.

Sid. 10. 25.

5. Örömeft el-szenvedgyünk, akár-
minémü nyomoruságokat, mellyekkel
Isten próbál bennünket, mivel hogy sem-
miképpen, egybe nem hasonlítandók
azokkal a' büntetésekkel, mellyeket el-
kerültünk és az Isten azokat a' mi javunkra
szolgáltatta. Meg-probállyák s' nevelik
Hitünket a' Christus érdemében, jobban
meg-ismértetnek magunkal magunkat;
meg-lágyittyák sziveinket; meg-szelédi-
tik testünket; meg tisztittyák a' rosdátul
a' mi ajándékinkat: el-szakasztanak e' vi-
lágatul és jövőendő életnek kívánására fel-
indítanak.

6. Szívünk örömével emlekezzünk
nyomoruságinkról, mint azel-folyt vi-
szekről, s' várjuk a' nyomoruságokból va-
ló tellyes szabadulásunkat a' Christusnak
napján, mikor Isten meg-dicsőítettik
s azokban, a' kik hisznek. 2. *Theff. 1. 10.*
Emellyük-fel fejünket, mert el-közeli-
tetett a' mi váltságunknak ideje. Mondgyuk
ezt Dáviddal: Solt. 16. 6. *Az én nyila-*
som esett ennékem kies helyen, nyilván
szép örökség jutott ennékem. Solt. 22. v.
24. *Ki-vont minket az Úr a' sok vizek-*
ből. Solt.

ból. Solt. v. 18. 16. Jer azért szerezsük az Vrat és mindenkor örüllünk az Vrbán.
Philip. 4. v. 4

XI. R É S Z.

Az El-választásról.

Ephes. I. 4. *Miképpen el-választott minket ő benne, világ fundáltatásának előtte.*

Eddig az Embernek második Allapot-tyárul. A' harmadik, a' Kegyelemnek Al-lapöttya, melly három-képpen gondol-tatik:

1. Annak fundáltatásának Eszközeire nézve. 2. Annak birásának czéllyára, (fészkére) nézve, melly az Anzafzent-egyház. 3. Annak reánk való szabatta-tásának grádicscsaira és ki-nyilatkoztatá-sára nézve, mellyek kettők: *A' Meg-igazítás és a' meg-Szenteltetés.*

A' fundáltatásnak eszközei kettők: Az Istentől való el-választás és a' Christus ál-tal való váltság.

Az El-választásról ezek a' nyilván-való Principiumok:

I. Hogy vagyon El-választás Ephes. 1. v. 4. *Miképpen el-választott minket ő benne.*

II. Hogy

II. Hogy ez a Választás lőtt világ fundáltatásának előtte. Ephes. 1. 4. Rom 9.

11. Mert mikor még a' gyermekek nem születtek volna, és semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek volna, hogy az Istennek választás-szerént való végezés se meg-maradna, nem a' cselekedetekből, hanem a' hívó Istentől. Azt mondá Isten neki; a' Nagyobbik szolgál a' kisebbiknek.

III. Hogy csak némelly emberek választattak-el, nem mindenek. Ha mindenek fel-vétettek volna, hogy lehetett volna El-választás? Match. 20. 16. So-kan vadnak a' hivatalosok, kevesen a' választottak.

IV. A' mi El-választatásunknak oka, az Istennek ingyen való kegyelme, nem a' mi cselekedetink. Ephes. 1. 5. Ki választott minket, kiker fiaivá fogadna, a' Jesus Christus által ő magában, az ő akaratjának jó kedve szerént.

Rom. 9. v. 15. Mert Mósesnek az Isten mondgya: Könyörülök azon a' kin könyörültem, és kegyelmességet cselekeuszem, azzal a' kihez kegyelmes voltam.

V. Hogy az Istennek választása változhatatlan, úgy hogy minden választottak áldvezülnek. Rom. 8. 30. A' kiket pedig el-választ-

el-választott, azokat el-is hívta, és a
 kiket el-hívott azokat megis-igazította,
 a kiket meg-igazított, azokat meg-is di-
 csőítette. Ela. 46. 10. Az éntanácsom
 meg-áll, és minden én akaratomat vég-
 hez viszem. 2. Tim. 2. 19. Mindazáltal
 az Istennek erős fundamentoma meg-áll,
 mellynek pecsége ez: Tudgya az Ur ki-
 csodák legyenek az ővéi. Ján. 6. 37. Va-
 lamit nekem ad az Atya, én hozzáám jó,
 és azt a ki én hozzáám jó, semmiképpen
 ki nem verem. Matth. 25. 34. Akkor a
 Király azt mondgya azoknak, kik az ő
 jobb keze-felől allanak: Jövetek, A-
 tyámnak áldottai; birjátok örökség sze-
 rént az országot, mellyt inéktek meg-ké-
 szítettett világ fundamentomának fel-
 vetése előtt.

I.
 Okta-
 gás.

Az El-választásról való Tudománynak
 meg-gondolása sok dolgokra tanít minket:

I. Ki ki hozzáülünk tanullya az El-vá-
 lasztásnak tudományát és azt tegye bizo-
 nyossá, holott minden kegyelmeknek itt
 vagyon fundamentoma: edgy munkával
 mind kettőt végben vihetni: ha hívata-
 lunkat bizonyossá tésszük, El-választá-
 sunkat is bizonyossá tésszük. 2. Pet. 1. 10.
 Hivatalunk felől pedig bizonyosok lehe-
 tünk: ha

tünk, ha a' mi hitünkhez, jószágos cselekedetet ragasztunk. Hogy a' kegyelemnek ajándékát szíveinkben találjuk, azért kell a' jeleknek tudományát tanulnunk.

Két féle jelekből tudgyuk-meg a' mi El-választásunkat: az egyik rendbéliek nézik az Istent, a' második rendbéliek, mi magunkat. Isten az örökké való El-választását külömb-külobb féle jelekből mutattya-meg, az ember-is annak külömb-külobb féle bélyegiből tudgya-meg, hogy ő Isten Választotta.

Háromképpen mutattya Isten meg kiket választott el öröktől fogva. I. Az idő szerént való El-Választás által, midőn Isten az embert e' Világból ki szakasztja ő magának, a' maga szolgálattjára, ez nyilván való jele az El-Választásnak. Midőn Isten a' testi és gondatlan emberek sokasága közzül ki-szollyittya az embert, és olyan változhatatlan maga elszánását, hogy Istennek szentellye magát, őnt ő beléje, ez nyilván való jele az örökké való el-Választásnak. Akkor szakasztja pedig Isten ki az embert e' Világból, mikor meg unattya velle az istentelen és haszontalan társaságot, el vészi őt ölle a' földi dolgoknak izit, úgy hogy e' világnak sze-

nak szereteti nincsen ő benne, hanem szentül él azzal a maga lelki hasznára.

2. Az Igeinek Hathatósága által és az Igiretek által; mert Isten azt cselekeszi, hogy az ő Beszéde, hatalmas beszéd legyen, és a Szent Lélek szálljon a Választottak szívére, hanem csudálatos bizonyítást is éreznek a halgatás közben és annyi vigasztalást, hogy az Igit bé-vészitők nyomorúsággal-is és abban igen örvendeznek; el-is változtattya őket az Isten beszéde, a Szentek kegyes életének gyakorlásának szüntelenül való kívánására és követésére, *1. Thess. 1. v. 4. 5. 6. Tudván szerelmes Atyámfiai, hogy ti Isten választotti vadatok. Mert a mi Evangéliomunk, nem állott ti nálatok csak beszédben, hanem Isteni erőben-is, mind Sz. Lélekben. mind pedig bizonyos hitelben, &c. Solt. 65. 4. Rom. 8. v. 9. 11.*

3. A nyomorúságoknak meg-szentelése által, avagy a nyomorúságokban az Istenszerelmének sok izbéli meg-tapasztalási által; midőn azoknak közepette vigasztallja a hiveknek sziveket, mikor azok panaszt tésznek előtte; és midőn a keresztet áldásra fordittya, azok által inkább meg-alázván őket, ki-mutatván a jándé-

jándékokat, ki-tisztítván bűnöket, és végre kegyelmes szabadulást adván, azt cselekedzi, hogy mindenek azoknak javokra szolgállyanak, s' a' magok itéleti szerént-is ezt mondgyák: jomra lőtt nekem, hogy meg-álázál. *Rom. 8. 28. 29. Solt. 119. 71.*

A' mint hogy Isten az Ő El-Választását ezek avagy ezekhez hasonlo jelek által mutattya-meg; így a' Hívek bizonyossá tészik az Ő El-Választásokat, annak sok jeleiből, közönségeffen pedig a' léleknek meg-szenteléséből és az Igasságnak hiteléből. *2. Theff. 2. 13.*

Mi peniglen tartozunk hálát adni mindenkor ti érettetek az Istennek Atyámfiai, kik az Urnac szerelmében vadtok, hogy választott Isten titeket öröktől fogva az idvességre, a' Sz. Léleknek szentelésében és az igasságnak hitiben.

Nevezet szerént ezek által. 1. A' Christusnak Ő benne, kisebb avagy nagyobb mértékben, ründöklő kegyelmei által, minéműek, az Alázatosság, Kegyeség, Tudomány, Mértékletesség, Világnak meg-utálása, a' békeséges tűrés a' kedvetlen dolgokban s' több egyéb idvezítő

kegyelmek. 2. *Pet.* 1. 5. 6. 7. 10. 1. *Pet.* 2. 9. Az ő gyümölcsökről meg-ismérhetni őket. *Ján.* 15. v. 16. *El-menvén gyümölcsöt teremcsetek és a' ti gyümölcsötök meg-maradgyon.*

2. Az ő másokat fellyül mulo kegyes élethez valo buzgó indulattyok által. *Eph* 1. 4. *Választott minket ő benne---hogy legyen szentek és fegyhetetlenek.* 1. *Ján.* 3. 14. Meg-mutattyák magokat Választottaknak lenni, az Isten Beszédéhez és az ő Rendelésihez valo Indulattyokból, végre az Atyafiakhoz valo szeretetből. E pedig leg nyilvánban valo jel, midőn a' nyomorúságokban-is meg-marad, midőn semmi némű keresztviselek a' mi Istenhez, a' jó dolgokhoz, és a' jó emberekhez valo szeretetünket meg nem apasztják. *Rom.* 8. 28. 35.

3. Az ő Papságok által. Az Isten Választotti, *Királyi Papság*, minden nap Istennek áldoznak, vagyon nálok könyörgésnek lelke: naponként meg-ölik (az állatokat) a' bűnöket a' meg-feszítettett Christusnak Oltárán. Így azért a' Választottak nyilván meg-ismértetnek az ő könyörgésekből és a bűnnek meg-öldökléséből. 1. *Petr.* 2. 9. 10.

4. Leg

4. Leg-gyakrabban, a' Világnak üldözéséből ismértetnek-meg: Ha e' Világbol valok volnának, a' világ kedvezne nekik, mint magájéinak, de mivel hogy e' világbol ki-választattak, a' világ gyűlöli őket, és üldözi mindenféle gyalázatokkal és boszontásokkal. *Ján. 15.v. 18. 19. Ha e' világ gyűlöl titeket, tudgyátok hogy engemet elébb gyűlölte ti nálatoknál. Ha e' világbol valok volnátok, &c:*

Ha fel-talállyuk El-Választásunk felől valo bizonyosságunkat, nagy háládatossággal ismérjük-meg Istenünknek hozzánk valo jóvoltát és az ő kegyelmességének gazdagságát, a' mint az Apostol tanít bennünket. *Eph. 1. v. 3. 2. Thess. 2. 13. Maradgyunk-meg ebben, a' boldogságban s' kérjük Istenét álgyon-meg minket az ő Választottihoz valo szerelmével. Solr. 106. 4. 5. Emlekezzél-meg én rolam. Uram a' te jóvoltodért, mellyel vagy a' te népedhez, látogass-meg engemet a' te segítségéddel. Hogy lássam-meg a' te Választottidhoz valo jó teteményedet és örvendezzek a' te népednek örömében, hogy dicsekedgyem a' te örökségeddel. Csudállyuk örökké az Istenkegyelmességének gazdagságát, hogy nem hagyott*

2.
Okítás

3.
Okéatás

el-vesznünk a Világ kárhozattyában. Szent életre való csudálatos szorgalmatosságot nemzhet mi bennünk a mi El-Választásunk. Választottak vagyunk-e mi? Oh mint meg kell erősödnünk a Világtul való el-szakadásban! Kellé mi-nékünk szeretnünk e világot és abban lévő dolgokat, a kik halljuk, hogy az Isten ki-választott minket e világból. Vagy-an-is. miért szabnok magunkat e Világhoz? *Rom. 12. 2. Ne szabjátok magatokat e Világhoz, &c. Törv. sum. 14. v. 2. Te pedig szent népe vagy a te Uradnak Istenednek, és az Ur választott tégedet, hogy légy ő néki tulajdon népe, minden népek között, kik a föld színén lakoznak.*

Isten minket el-választott és el-hívott szent hivatallal; azért mi-is, mint ő néki nevezetes népei, buzogjunk a jó cselekedetekkel és mutassuk ki annak erejét, a ki el-hívott bennünket. Járjunk ő előtt te tellyes kívánsággal hogy néki tessünk; válasszunk mi-is ötet mi Vrunknak Istennünknek, és azt mutassuk meg az ő mellette való fogásban, és az ő utáiban való járásban, a mint ezek az Íráások bőségesen bizonyították. *Törv. sum. 7. v. 6. 7-*

Ismét

Ísmét, 26. 16. 17. Eph. 1. 4. 1. Pet. 2.
9. 16. Adgyuk-bé nevünket a' Jácob Iste-
nének és írjuk alá az ő akarattyának.
Esa. 44. v. 1. 5.

Kövesük az Istent, s' válasszunk mi-is
a' kegyes embereket, úgy mint oly sze-
mélyeket, kiket mindenek felett, becsül-
lyünk, csudálljunk, szerefsünk, oltal-
mazzunk, és véllek éllyünk. Ján. 15. 17.
Ján. 17. v. 26. Sőt a' Christusban valo
Hitet, ne elegyítsük-meg személy válo-
gatással, meg-utálván a' szegény Keresz-
tyéneket és csak a' gazdagokat becsülvén,
mert az Isten e' világnak alá valóit válasz-
totta, hogy a' hatalmasokat meg-szegye-
nicse, és a' szegényeket választotta, hogy
az ő országának örökösüi lennének és lélek-
ben gazdagok. Jak. 2. 5. 1. Cor. 1. v. 27.
A' választottakért mindeneket el-tűrjünk,
holott azok illy kedvesek Isten előtt.
2. Tim. 2. v. 10.

Vtolszor, ki-mondhatatlan örömmel
tölti-bé sziveket minden hiveknek, ez
az El-választásról valo Tudomány: Eő-
rökké valo öröm lesz en azoknac fején, a'
szomorúság és a' bánat oda lesz en. Ki-
váltképpen ha meg-gondolják az ő Vá-
lasztásoknak csudálatos Privilegiomit és a'

boldogságot mellyre Istentől választat-
tak. Mert ha a' felső jelekből tudod hogy
egy vagy az Isten Választotti közzül; 1.
Bizonyos vagy idvességed felől és a' me-
nyországnak dicsőssége felől, mikor
meg-halsz. 2. *Theff. 2. 13. 14.* — Mellyre
hivott titeket a' mi Evangeliomunknak
általá, a' mi Urunk *Jesus Christus* di-
csősségének el vételére. 2. Az Isten
hozzád való szerelme változhatatlan, soha
Isten azt el nem veti, a' kit egyszer el-
választott. *Rom. 11. v. 2.* Nem vetette
Isten-el az ő népét, mellyet örökről fogva
ismert. 3. Bizonyos vagy az Isten Há-
zában való bé-fogadtatásodról, és az I-
stennel való édesfészes odgyesülésedről.
mig élsz. *Solt 65.* 4. Boldog a' kit te el-
választasz, &c. *Esa. 65. 13. 14.* 4.
Bizonyos vagy az Isten oltalmazása felől
minden háborgattatásidban, mellyek
mérészelnek avagy támadhatnak-fel elle-
ned. *Esa. 41. 10. 11. 12. 13.* 5. Meg-
édesíti Isten ténéked minden szenvedé-
det, és azokat javodra szolgáltattya.
Rom. 8. 28. 6. Minden kérésidben bi-
zonyos vagy affelől, hogy meg halgatta-
tol, és szánakozással szemléltessél, ha itt
e világon el-vettetett vagy-is. *Ján. 15.*

v. 16. 7. A' Christus kegyelmessen köz-
li veled az Istennek titkait és az Ő országá-
nak dolgait, úgy tartván tégedet, mint
szerelmes és közelebb való baráttyát.

Ján. 15. v. 15. 16. 8. Minden-ellened
Isten eleiben bocsátott panaszok haszon-
talanok lesznek, és ki-vettetnek, úgy
hogy semmivel tégedet nem vádolhat-
nak, senki tégedet nem kárhoztathat. Ho-
lott a' Christus minden adosságidat meg-
fizette, és ül az Istennek jobján, hogy te
öröpped esedezzék. Rom. 8. 23.

XII. R É S Z.

Csel. 4. 12. Es nincsen senkiben más-
ban idvesség. Es nem adatott emberek
között ég alatt más név, melly által kel-
lene meg-tartatnunk.

A' Christusról.

Edigig az el-választásról. A' második
fundementomos Eszköze a' kegyelemnek
a' Christus, ki felől való Igaságok nézik
avagy az Ő Személyét, avagy Tisztit.

Az Ő Személyéről való Pricipiumok,
néznek, avagy az Ő Isteni avagy Emberi
természetire.

Az ŐIsteni természetire néző Princi-
pium ez: Hogy a' Jésus Christus igaz I-
sten; hogy pedig Isten legyen meg-bi-
zonyosodik:

1. A' Szent Irásnak Tanubizonyfág té-
teléből. *Esa. 9. 6. Meri minékünk gyer-
mec született és fia adatott, és nevezi az
ő nevét Csudálatosnak, Tanácsosnak,
Erős Istennek, &c. Ján. 1. 1. Kez det-
ben vala az Ige, és az Ige Istennél vala
és az az Ige Isten vala. Rom. 9. 5. Kik
közül valok az Atyák, kiktől való a' Chri-
stus test szerént, ki örökké áldando Isten,
Amen. 1. Tim. 3. 16. Es minden ver-
sengés nélkül nagy titka ez a' kegyesség-
nek, hogy az Isten meg-jelent a' testben,
meg-igazított a' léleknek általa, &c.
1. Ján. 5. v. 20. Mi pedig tudgyuk hogy
az Istennek fia el-jött; és adott minékünk
értelmet, hogy meg-ismérjünk azt a' ki
igaz, és vagyunk abban az igazban, az Ő-
fiában a' Jésus Christusban. Ez az igaz I-
sten és az örök élet.*

2. Az Isteni Tulajdonságokból, mel-
lyek Őnéki adattanak, úgy-mint, az Eő-
rökké valóság, *Ján. 1. 1. Ján. 17. v. 5.
Mindenhatóság. Ján. 3. 31. Phil. 4. 13.
Meg-tartó, vagy Idvezítő, Királyok Ki-
rálya s' többek ilyenek.*

3. Az

3. Az Isteni munkákból, mellyek ő általa lőttének, ugy-mint, a' Teremtés. *Coloss. 1. 16. Bűnöknek meg-bocsátása. Matth. 9. 6. Tsuda tételek. Ján. 10. 25.*

4. Az Isteni tiszteletből, melly őtet illeti, mint az Imádás. *Solt. 72. 11. Sid. 1. 6* és az őbenne valo hitel.

5. Az Evangéliomnak e' Világon valo győzedelméből, mellyel e' világongyőzedelmeskedett. *1. Tim. 3. 16.* még pedig nem valami testi hatalom által. *Zach. 4. v. 6.*

6. Az ő Szentéinek békesés szivedéséből *Jel. 12. 11. De ők meg-győzték azt a' bárálynak vééréért és az ő bizony-ság tételének beszédejért és az ő életereket nem kéméllették mind halálig.*

De, miért kellett Istennek lenni? Kiváltképpen, két okokért:

1. A' mi Gonoszunknak nagy voltaért, mellyet soha teremtett állat mi rolunk el nem vehetett volna, ugy-mint, 1. a' mi bűneinknek szörnyűségét. 2. Az Isten hatalmának el=viselhetetlen nehéz terhét. 3. A' halál birodalmát. 4. Az Eördög hatalmát.

2. A' mi Jonknak nagy Nagy voltaért, mellyet senki egyéb Istennél, helyére

nem

nem állathatott, ugy-mint, 1. Sokaknak engedelmeisége által való meg-igazítása. 2. Az Isten képének helyre állatása. 1. Cor. 1. 30. Colof. 3. 10.

Hafz-
nok.

I.
Meg-
alázás.

Ha a' mi Idvezítőnk Istennek Fia, űt ugyan Isté, a' ki nem alittyá ragadomány-
nak lenni Istennel való egyenlőségét, tehát meg-alázására szolgál ez: 1. E Világnak, mellyben ez a' dicsősséges világosság támadott, de a' sötétség őtet bé nem foghatta. Ján. 1. 5. 10. 2. A' hív-
veknek-is, mivel ugy meg nem illetőd-
nek, a' mint az Isten Fiának dicsőssége, kívánná. Mi az oka, hogy olly alacsony gondolatink s' indulatink vadnak, hogy ezt az Igasságnak napját, melly dicsőssé-
gessen tündöklék az Evangeliomban in-
gyen eszünkben sem veszszük, nem-is ugy gondolkodunk ő felőle a' mint ez a' Tudo-
mány tanít minket; menyiszer jött az ő-
véihez, de az ővéi nem vőtték őtet. Ján. 1. 9. 11.

2. I. Világosítást nemz ez mi bennünk, *Oktatás* hogy lássuk a' kegyesség titkának nagy voltát, melly minékünk azt mondgya, hogy az Isten meg-jelent a' testbē. 1. Tim 3. 16. A' mi szemeinknek látást és világosságot kell itt venni. Vgy kell e' Tudo-
má-
ny-

mánynak ründökleni a' mi sziveinkben,
mint az nap az Egen; soha ne nyugod-
gyunk addig, mig erre jól meg nem tanit-
tatunk s' mind addig könyörögjünk, mig
(a' fok ideig valo hihetetlenség után) azt
mondhattuk Thamásal; *En Uram s' én*
Istenem! Matth. 16. 26. Ján. 20. 28.
Ez a' köszikla az a' mellyen az Anyaszent-
egyház vagyon építve.

2. Az ő kénszenvedésinek nagyra valo
be csüllését szerzi mi bennünk; holott ez
az Vj Testamentumnak vére. *Isten vére*
s volt. Tsel. 20. 28.

3. Az ő dicsiretinek hirdetését; Min-
denek felett valo Istené ő; Aldásék hát
mind örökké. *Rom. 9. 5. A' ki mindenek*
felett, örökké áldando Isten. Amen.

4. Az ő Személyének Imadását; mi-
kor Isten az ő eggyetlen egy szülött Fiát
elő hozza, az Egnek minden Angyali di-
csőitsék őtet. *Sid. 1. 6.*

5. Hitet nemz; az ő általa való Vál-
óságunknak Elégfégén, meg nyugtat
bennünket. Ne nyugodgyunk hát addig;
míg őtet meg nem ismérjük, és hogy mi
ő benne vagyunk; mert ez az örök élet.
Ján. 1. 1. 1. Ján. 5. 20.

A' Christus Istenfégének meg-gondo- 3. *Vl*
lása,

*gásta-
valás.*

lása, vigasztal minket, csudálatosan; Mert ha Isten, tellyes kegyelemmel, hogy a' mi szükségünket bétöltsé. *Ján. 1. 14. 16.* Véghetetlen Igasága, hogy meg-igazítson minket. *Jer. 23. 6.* Mivel a' birodalom az ő vállain vagyon, megmutattya magát, *Csudálatosnak* lenni; *Tanácsosnak*, hogy minket oktasson; erős Istennek, hogy minket oltalmazzon; *örökkévalóságának Attyának*, hogy minket szeressen, szánnyon, minékünk kedvezzen, és a' mi erőtelenségünket elszenvedgye; *Békeségnek Fejedelmének*, hogy meg-tartson minket a' mi Istennel való öszve békéltetésünkben, és hogy olyan békeséggel tölcsön bé, melly minden emberi értelmet fellyül halad; hogy pedig *végig való meg-maradásunk* felől semmit ne kételkedhesünk, a' *Prophéta* biztat, mert az ő birodalmának és békeségének nevedésének, soha nem lesz vége. Eő meg-erőssít minket ettől fogva, mind örökké.

XIII. R É S Z.

A' Christusnak Emberségéről.

Ján. 1. v. 14. Az Ige, Testé lön.

Eddig

Eddig a' Christushnak Isteni Természeti-
 ről; Négy Igasságok vadnak az ő Emberi
 Természetről. Az egygyik nézi magát a'
 dolgot, a' hárma nézi a' dolognak módját

I. Az Istennek Fia meg. testesült, fel-
 vette az emberi természetet, és mi kö-
 zöttünk lakozott. Ján. 1. 1. Kezdetben
 vala az Ige, és az Ige, Istennél vala,
 és az Ige Istennél vala. vers 14. Es az
 Ige, Testé lön és lakozott mi közöttünk
 és láttuk az ő dicsőségét, úgy-mint
 az Atyának egygyetlen egy szülő-
 sének dicsőségét, ki tellyes vala kegye-
 lemme és igazsággal. Sid. 2. 14. Mi-
 vel hogy annak-okaért a' szolgák testből
 valok, ő-is hasonlatos képpen részese lőtt
 ugyan azoknak. v. 16. Mert nem az
 Angyalok természetit vőtte fel, hanem
 az Abrahámmagvát.

II. Nem úgy fogantatott mint egyéb
 emberek, hanem a' Sz. Lélek által. Luc.
 1. v. 35. Es az Angyal felele és monda
 neki: A' Szent Lélek száll te reád, és
 a' magasságban lakozo Istennek ereje ár-
 nyékoz-meg tégedet; annak-okaért az-is
 a' mi te túled születik, mivel hogy szent
 Lélessen Istennek Fiának hívattatik. Matt.
 1. v. 20. Ne fély el-venni a' Máriát
 felesé

feleségül, mert a' mi ő benne fogantatott
a' Szent Lélektől vagyon.

III. Hogy Szűztől születtetett. *Esa.*
7. 14. *Annak-okaért ad az Ur tinéktek*
jelt: Imé egy szeplőtelen szűz fogad az
ő méhében, és szül fiat, és nevezi azt
Immanuelnek, Matth. 1. 18. A' Jesus
Christusnak születése pedig így volt: mi
koron a' Mária az ő Anyja jegyeztetett
vola Josephnek, minek előtte úter haza
vinne, találtaték viselőfnek lenni a' Sz.
Lélektől. Ter. 3. 15. Az Aszszonyi
állatnak magva töri-meg a' kígyónak
fejét.

IV. A' Christusnak emberi természeti,
áll az Isteni természetben, és így mind-
kettő egy Személy. *Colos. 2. 9. Mert ő*
benne lakozik az Istenségnek minden tel-
lyessége test szerént. Luc. 1. 35. A' Sz.
Lélek száll te reád és a' magasságban,
lakozónak ereje árnyeko-z-meg tége-
det, &c.

Hafz-
nok

I.
Oktatás

I. Oktatnak minket ezek a' Principiu-
mok az Istennek Szerelme és bölcsesége
felől, mellyek tündöklenek ebben a'
munkában. Az ő Szerelme, abban hogy
Idvözítőt küldött minékünk, hogy a' mi
természetünket fel-vegye. Az ő Bölce-

sége

lége abban, hogy az ő Fiát küldötte miné-
künk.

Mi szükség volt a' Christusnak meg- *Kérdés.*
testesülni, és nem mást, hanem emberi
természetet venni-fel magára? *Felelet.*

1. Hogy azon természet tegyen eleget
Istennek, a' melly vétkezett. *Sid. 2. v. 14.*

2. Mert vér ontás nélkül nem lehetett
bűn bocsánat. *Sid. 9. 22. Sid. 5. 1.*

3. Mert a' Közben-járonak olyannak
kell lenni, a' ki illendő legyen mind a' két
fél között való fogadásra: Isten azért,
hogy az ő Attyánál való dolgot forgassa;
Ember azért, hogy az embereknél való.
Sid. 9. 14. Tsel. 20. 28.

4. Hogy olly rokonságnak jussa lenne
ő benne, mellyel minket meg-válthatna
és örökösivé tehetne. *Jer. 32. 8. Ruth.*
3. v. 13.

5. Hogy bizonyosokká tenne Fel-tá-
madásunk felől.

Miért, hogy a' Sz. Háromságnak má- *Kérdés.*
odik Személye testesült-meg?

Felelet. Leg illendőb volt, hogy az
úgy legyen. 1. Mert kezdetbenn-is a'
Fiu által teremtetett az ember. *Ján. 1. 3.*
és így illett hogy ő általa váltassék-megis.

G

2. Mivel

2. Mivel ő az Atyának képe, ő építhet fel illendőképpen az Isten képét, mi bennünk. *Sid. 1. 3.* 3. A ki maga-is Isten fia, a' tehet minket leg illendőbképpen fiaivá. *Ján. 1. 12.*

2.
Okítás

1. Ismérjük-meg mind két természet a' Christusban, s' tudgyuk-meg, hogy mind kettőben az ő dicsősségének megvallása, szükséges az idvességre.

2. Alázatosságot szerezheth bennünk, ez Alázatosságnak egyben hasonlíthatatlan példája, holott ő, az Atyával egyenlő lévén, magát ennyire meg-alázta, hogy szolgai formát vőtt-fel ő magára. *Phil. 2. 6. 7.* El=szenvedhetetlen, orczátlanság volna hát mi bennünk, ha a' magunk dolgaira viselnénk csak gondot, ha csak a' magunk dicsőségét s' nagyságát keresnők. Oh ha erről szerivel gondolkodnánk, minémű magunk meg-tagadását szereznék mi bennünk.

3. Fel=indíthat ez bennünket a' Christushoz való menetelnek kívánására hogy ő véle eggyek, és ő hozzá hasonlók legyünk. Eő közelített mi hozzánk, midőn fel-vette magára természetünket, s' hát mi nem közelitenénk ő hozzá, követvén az ő természetit és ki-mutatván az ő erejét

Jét? Eő le-szállot az Egből, s' hát mi nem mennénk-fel ő hozzá?

4. Meg-alázhattya mind azokat, a' kik nem veszik az Istennek Fiát. Közöttünk lakozott, láttuk az ő dicsőségét, ugy-mint egyetlen egy szülöttnek dicsőségét s' még sem ismérjüké őtet? még sem meggyünké ő hozzá?

5. A' Christusnak Meg-testesülése, a' mi Vigasztalásunknak kut feje. Ez a' Religionak dél színben tündöklő napja, melyben mindenek fétett kell örülnünk. Nincs olly kegyes ember, kinek szíve nem repeshetne ő benne, midőn erről az Isten dicsőséges kegyelméről gondolkodik. Az Angyalok énekeltek, midőn ennek hírt hozták az embereknek, s' hát mi csak vesztegellyünké, a' kiknek született az Idvezítő és a' kikért meg-testesült? *Luc.*

2. v. 10. A' Christusnak meg-testesülése, az Isten bölcseségének, irgalmaságának, és igazságának világos aczél tüköre. Ez a' munka, sokkal fellyebb valo, az Ember Teremtésénél és minden képpen rakva, vigasztalással hogy Isten az ember természetit illy nagyra becsüllötte, hogy ő magával így öszve kötötte. Holott a' Christus egy természetű mi velünk, változha-

ratlan képpen szeret minket. Gerjeszzen-
fel minket az ő véle való és az Angyalok-
kal, magunk lelke isméretivel, a' terem-
tett állatokkal való békeiségünk. *Luc. 2.*
v. 14. Ne kételkedgyünk az ő mi éret-
tünk való esedezése felől, vagyon egy a'
mi testünkben s' vérünkben való, a' ki az
Istennek jobján ül és a' mi könyörgésin-
ket bé-mutattya. Az itiletről se féllünk,
holott a' Biro minékünk Atyánk fia. Erzi
a' mi erőtlenséginket, azért meg-segitt,
minket szükséginknek idein. *Sid. 2. 18.*
Sid. 4. v. 15.

Ennek meg-gondolása-is igen vigasz-
talásos; hogy ebben a' Titokban nincsen
Istennél személy válogatás, melly a' Meg-
testesülésnek ki-jelentésébé teczik-meg:
Hogy mind a' Pásztoroknak s' mind a' Böl-
ceknek meg-jelentetett; Izegénynek
eggyiknek, másiknak gazdagnak; tudós-
nak eggyiknek, másiknak tudatlannak;
Pogánynak eggyiknek, másiknak Sidónak;
eggyiknek közel, másiknak távol valon-
nak. Ez a' Világosság szinte ugy meg-je-
lent Annának, aszszonyi állat lévén, mint
amaz igaz Simeonnak. Ennek felette je-
gyezd-meg, az Isten csudálatos bölcsé-
ségét, a' Christus meg-jelentésének mod-
gyá-

gyában, hogy tudni-illik kinek kinek az
 ő állapotja szerént volt. Vgyan-is Si-
 meonnak s' Annának mint lelkibb sze-
 mélyeknek, a' Christus születése a' Szent
 Lélek ihléséből jelentetett meg. A' Pász-
 toroknak, mint testiebb embereknek;
 Angyali szozat által. A' Papoknak és az
 Irástudóknak, a' kik az Irásokat vizsgálták
 a' Prophetiak által. Herodesnek, ugy-
 mint idegennek, az idegen bölcs embe-
 reknek tanubizonysága által. A' Bölcsék-
 nek, kik az Eg forgását tanulták, az új
 csillagnak támadása által.

XIV. R É S Z.

A' Christusnak Fogantatásáról.

*Luc. 1. v. 31. Es imé a' te méhedben
 fogadsz, és szűlsz Fiat, és nevezed az
 ő nevét Jესusnak.*

Eddig a' Christus Meg-testesülésének
 hasznairol; az ő Fogantatásáról valo
 Hasznok következnek.

Az ő Szent Lélek által lőtt Fogantatá-
 sáról valo Tudománynak sok féle hasznai
 vadnak: Első oktatás, az ő születésének
 csudálatos voltáról: Ez olly születés, ki-
 hez hasonlót a' Világ azelőtt nem hallor

s' nem látott. A' ki az Egekben egyedül Isten Fia, itt e' földön is egyedül csudára méltó Ember. Midőn Isten láthatóvá lőtt e' földön és ide jött lakni az emberek között, mennyei Templom, készítettett ő néki; az Sz. Lélek a' Szűznek méhében épít annak Templomot.

Kérdés.

2. Miképpen lehetett a' Christus ürefs az eredet szerént való bűntől, holott őis Adámtul származott, kinek minden maradéki meg-mocskoltattak? *Fel.* A' Christus Adámtul származott, de nem Adám által, hanem a' Szent Lélek által, A' Sz. Lélek csudálatossan formálta a' Christus testét a' Szűznek állatryából, az eredet szerént való bűnnek kut-fejét bédugván és őtet meg-szentelvén; A' bűn csak a' Terjesztés által jö-bé e' vilagra.

3. Elégséges Aldozat az, melly még a' Szűznek méhében így el-készítettett.

4. Nagy babona azt tartani, hogy a' Christus természetinek tisztasága a' Szűz Mária szentségétől volna, mivel ő bűn nélkül való vala, holott az a' Sz. Léleknek tulajdonittatik.

5. Lehetséges dolog a' Christusnak Szűztől születetnie. Szinte olly könnyű Istennek testet formálni a' Christusnak a'

Szűz-

Szünek méhében, mint az ember testét
 leg-először a földnek porából formálni.

Második Oktatás. 1. Jozanon böl-
 cselkedgyünk, ebben a Christus meg-
 testesülésének Titkában; tisztább érzé-
 kenységek s tisztább fülek kívátnak
 ide; a Szűznek meg-árnyékoztatása meg-
 mutatja, hogy hitet kell ide hozni e ti-
 toknak el-hívésére, minden továbbá va-
 llo kérdezkedés-nélkül. 2. Buzgóságos-
 san kívánnuk természetünknek meg-
 szenteltetését; hogy mi, mint őtagai ő
 hozzá mint Fejünkhöz hasonlók legyünk,
 úgy leszünk pedig hasonlók, ha a Chri-
 stus formáltatik a mi sziveinkben a Szens-
 Lélek által. Gal. 4. 19.

Kétféle Vigasztalásunk lehet a Chri-
 stus fogantatásából: 1. Az ő fogantatá-
 sának szentsége, meg-igazit minket a mi
 fogantatásunknak tisztátalanságából, és
 meg-tisztit minket az eredet szerént valo
 bűnöknek mocskosságátul. 2. Nagy vi-
 gasztalással várhattuk a mi tökéletes
 szentségünket, mert a ki illy szorgalma-
 tosan gondot viselt az ő természet szerént
 valo testének illendőképpen valo for-
 máltatására, nem felejt el az ő titkos te-
 rket is az Anyaszentegyházat, hanem sze-

reti azt, meg-mossa azt, míg macula és
szeplő-nélkül való lészén, mert ő cson-
tyából való csont, és az ő husából való
hus. *Ephes. 5. 25. 26.*

XV. R É S Z.

A' Christusról, a' mennyiben

Szüztől született.

A' Christusnak Szüztől való születése
oktat minket: 1. Melly csudálatos
az Istennek bölcsesége, a' mi idvezité-
sünknek modgyában? Aszszonyi-állat-
által jött-bé a' bűn és a' halál e' világra,
és imé ugyan az aszszonyi-állat magva töri-
meg a' kigyó fejét. Az Ördög az Aszszon-
nyi-állat meg-csalása által lőtt e' világ-
nak Istenévé, s' nézd meg miképpen vé-
gezte Isteni hogy ez által rontsa-meg az
ő birodalmát, a' ki aszszonyi állatul való.
Mind ketten az aszszonyiállatok-férjekhez
köttertek voltak, de férfiat nem ismértek.

*Ellen-
vetés.*

Ez hihetetlen dolog, hogy a' Szüz
szüllyön, s' még-is szűzen maradgyon;
soha férfiat nem ismervén. Meg-fejtés.
Ha olyan dolog volna-is, mellynek a'
természetben semmi ábrázolása nem vol-

na-is

na-is: még-is a' természetnek Istenének hatalmát kellene hinni; de vagyon a' Termézetben-is olyan születés, melly közösülés-nélkül léssen. A' méheknek vagyon Rajok: noha házasságot nem ismernek. A' nap-keleti Phoenix madár, születik, s' újjobban születik következő; noha szüléi nincsenek; s' hát hihetetlen, dolognak alértyuk-é, hogy az Isten ezt nem cselekedhette volna azzal, a' ki e világot helyre állatando vala? A' Christus olyan mint az a' virág, mellynek Attya az Eg, Anyja a' föld.

Vgy de, hogy fér az egybe az Isten, *Ellen-
Getés.* Fiának nagy voltával, hogy magát ugy meg-alázza, hogy a' Szűznek méhében, feküdjék? *Meg-fejtés.* A' nap az Egen semmi helytül meg nem mocskoltathatik, sem pedig a' tüzet meg nem undokíthatta akar mit vessenek belé; mennyivel inkább az Istennek Fia meg nem mocskoltathatik a' Szűztül valo születés által?

2. Erőtségünk vagyon itt az Altal-állatozás ellen. Az Irás arra tanít bennünket; hogy hidgyük azt, hogy a' Christus aszszonyi-állattul születtetett *Gal. 4. 4.* de edgy ige sincsen arról, hogy edgy darab kenyérből lenne.

Igy vagyon-é, hogy Isten csinálta ezt az Vj dolgot e' világon, hogy az Afzszonyi-állat környékezzék meg a' Férfiat, és miért hát hogy hejában fáradunk? és miért hogy igyeneffén sziveinket meg nem nyugtattuk ezen a' Jესuson, ki minékünk ártunk, világosságunk, és életünk?

3. Kivánnuk nagy kívánsánsággal hogy a' Christus születtesék a' mi sziveinkben: bóldogabnak mondatik a' Szent Szűz minden afzszonyi-állatoknál, hogy a' Christus az ő méhében fogantatott; mi is bóldogok volnánk ha az Vr Jესus fogantatnék a' mi sziveinkben, és mi magunkat mint tiszta szűzeket, úgy tartanok az ő számára.

Négyféle módon teremtetett az Ember: 1. Férfi s' Afzszony nélkül; így teremtetett Adám. 2. Férfi által, afzszony nélkül; így teremtetett Eva. 3. Férfi s' Afzszony által; mint az Adám maradéki. 4. Férfi nélkül, afzszonyi-állat által; így teremtetett az Ember-Christus.

Ha ezeket a' teremtésnek módgyait csudállyuk, miért ne csudálnók az Embernek, méh nélkül való teremtését az Ember szivében? Nem nagy csuda-é az, hogy az Isten Fia formáltatik a' mi sziveinkben?

inkben? Még-is ilyen az Isten munkája
 a' Keresztyén embernek ujja-születésé-
 ben; a' Christus formáltatik ő benne,
Gal. 4. 19. Fiatskáim, kiket usjonnan
szülök, míg a' Christus ki-ábrázoltatik
ti bennetek.

XVI. R É S Z.

A' Személybéli egygyesülésről.

Colof. 2. 9. Mert ő benne lakozik az
Istenségnek minden tellyessége test sze-
rént.

Eddig a' Christusnak Szüztül valo szü-
 letéséről, már a' Személybéli egygyesü-
 lésről, melly szolgál: I. Oktatásunkra, *Oktatás*
 a' Christusnak csudálatos dicsőffége felől,
 kiváltképpen az ő emberi természetinek
 fel-magasztaltatása felől. Csudálatos egy-
 gyesülés ez! De mit mondék? Nem egy-
 gyesülés, hanem sok egygyesülések vadnak
 a' Christusban, úgy hogy méltán mond-
 hattuk, hogy ő benne őszve szedegettet-
 tenek. Vagyon ő benne Természet szerint
 valo személybeli. Titkos, és Sacramento-
 mi Egyesülés.

A' Természet szerint valo Egygyesülés,
 vagyon az Attyaval és a' szent Lélekkel.

A' Sze-

A' személybeli, az Isteni természetnek az az emberi-terfészettel valo edgyesülés. A' Titkos, a' Christusnak az Anyaszent egy hazzal egy testben valo edgyesülés. A' Sácramentomi Egyesülés a' Christus testének és vérének, a' kenyérrel és borral, edgy rendelésben valo egygyesülésben. Ez az Egygyesülés, nem benne való lakozásnak egygyesülés, a' mint Isten lakozik a' Szentekben; nem-is csak egygyességnek, miképpen a' hivek egygyek az Atyában és Fiuban; nem-is Egybeclegyesülésnek egygyesülés, mint a' bor és viz egygyé lésznek; nem-is öszve kötötésnek egygyesülés, minémű két deszkának egyben valo foglalása; nem-is egybecakásnak egygyesülés, midőn két dologból, harmadik lész; hanem személybeli Egygyesülés, mellyben a' Christusnak emberi természet, fel-vétetik az Isten Fia személyével valo Egygyesülésre. A' honnét származik: 1. A' Christus emberi természetnek meg-állása, melly különböz a' másokétul. Mert másokban a' lélek s a' test személyt résznek, de nem a' Christusban. Miképpen hogy a' lélek s a' test edgy Embert résznek mi közöttünk; így az Isten s Ember edgy Christusá lésznek ő benne.

2. A' Tu-

2. A Tulajdonságoknak közlése; úgy
 hogy a' mi tulajdona egygyik természet-
 nek, az egész személynek tulajdonittatik:
 úgy mondatik hogy az Istennek Fia meg-
 fészítettett, az ő Anyaszentegyházát az ő
 vérére meg-vőtte. 1. Cor. 2. 8. Tsel. 20.
 szers. 28.

3. Az Ajándékoknak, az Emberi Ter-
 mésznek ki beszélhetetlen módon való
 Ajándékozása: mellyre nézve a' Christus-
 nak emberi természeti felyül halad böl-
 cseséggel, jósággal, szentséggel, hata-
 lommal, méltosággal és dicsőséggel
 minden teremtettt állatokat, holott az
 Istenség ő benne lakozik test szerént.
 Coloss. 2. 9. és így a' második Adám sok-
 kal fellyül mullya az első.

Szükség volt, hogy a' Christus Isten és
 Ember legyen az ő edgy személyében:

1. Hogy az Istent és az embert ismét
 egygyé tehetné és őszve-békéltethetné.

2. Hogy, illendő Közben-járó lehet-
 ne, mind a' két félhez közli és jussa lévén.

3. Hogy az ő halálával az Istent meg-
 békéltethetné, mellyet a' mennyiben
 Isten, meg nem érezhetet volna; a' men-
 nyiben pedig ember, meg nem győzhe-
 tetten volna.

4. Hogy

4. Hogy a' váltságnak a' testben végben vitt Munkája, elégedendő árr lenné a' bűnért, mellyel a' véghetetlen Isten meg-bántódott volt.

Vigasztalás.

Vigasztalás is vagyon ebben a' Tudományban; mert innen a' bűn bocsánatnak és az Istennel való békefénynek reménységének nyilván való oka származik; ezen kívül ez is, hogy az ő tellyesfégből veszünk minden kegyelmet, és minden szükségünknek bé-telleyesítését. Itt vagyon az Ember-Christusban a' Bölcseségnek és a' Kegyelemnek minden kincse, és ő több Jónak kútfeje minékünk, mint Adám a' mennyi gonosznak vala.

XVII. RÉSZ.

A' Közben-járó Christusrol.

1. Tim. 2. v. 5. Egy a' Közben-járó, Isten és Ember között, az Ember Jესu Christus.

Eddig a' Christus Személyéről való Principiumokrol; következnek az ő Tisztei.

Az ő Tisztiról való Igaságok, avagy egészfzen gondoltatnak, avagy annak részeiben. A' Christusnak egész Tiszti az, hogy

hogy Közben-járolégyen; és így az Ő
Közben-járolágárol Őt Principiumok vad-
nak:

I. Eggy Közben-járol vagyon Isten és
Ember között, a' Jéfus Christus. 1. Tim.
2. 5. Tsel. 4. 12. Nincsen senkiben id-
vősség másban, és nincsen más név az Eg-
alatt emberek között, melly által kellene
meg-tartatnunk. Luc. 2. v. 11. Merő
született néktek ma a' meg-tartó, (ki az
Ur Christus) a' Dávidnak Városában.
Nincsen senki Ő nálánál irgalmasabb.
Sid. 2. 17. Sem hatalmasabb. Sid. 7. 25.

II. A' mi idvességünknek Oka, az Ő
Közben-járolásban vagyon; nem az Ember
érdemében, hanem az Istenben és a'
Christusban való Kegyelemben. 2. Tim.
2. v. 9. Ki meg-tartott minket és hívott
szent hivatallal, nem a' mi cselekedetünk
szerént, hanem az ő végezése és kegyel-
me szerént, melly adatott minékünk a'
Christus Jéfusban, örök időknek előtte.
Tit. 3. v. 4. 5. De minekutánna a' mi
meg-tartó Istenünknek jóvolta és embe-
rekhez való szerelme meg-jelenek, nem
az Igasságnak cselekedetiből, mellyeket
mi cselekedtünk volna, hanem az ő ir-
galmaságából tartott meg minket az új-
jonnán

Jonnan valo születésnek feredőjének és Sz. Lelkének meg-ujításának általa. Ephes. 2. 8. Mert kegyelemből tartat-
tatok-meg hitnek általa, és e' nem titóle-
tek vagyon, Isten ajándéka ez.

III. A' Christus Közben-járása világ kezdetitől fogva volt, és léfzen világ vé-
gezetig. Sid. 13. 8. A' Jesus Christus,
regnap, ma, és örökké azon. 1. Pet. 1. 20.
Ki jollehet e' világnac fundamentominak
fel=vetése előtt rendeltetett volt, de meg
jelentetett az utolsó időben ti érettetek.
Jel. 13. 8. Annak-okáért imádgják va-
la őtet a' földnek minden lakosi, kiknek
nevek nincsen be=írva az életnek köny-
vében, amaz bárálynak könyvében,
melly meg=őlettetett a' világ fundamen-
tomanak fel=vetésétől fogva. Vgyan-is,
az Istennek tudásában, el=rendelésében,
és kedvellésében, a' két természetek ugy
tartattak mint ha edgyesítették volna; ő
előtte a' cselekedendő és meg=cseleke-
dett, a' jelen valo és a' jövőendő dolgok,
mind eggyek.

Ennek az Igafságnak magyarázattyá-
ért, ha fel=télszük Kérdésben: Mikor
adatott a' Közben-járást azt kell felel-
nünk, hogy három képpen adatott a'
Közben-

Közben-járok: azt kell felelnünk, hogy
három képpen adatott:

1. Ha tekintjük az Istennek Decre-
tumát, örök időknek előtte, adatott.

*Eph. 1. 4. Miképpen választott minket
ő benne, világ fundáltatásának előtte.*

2. Ha tekintjük az ő közben-járása-
nak erejét és hathatóságát, akkor ada-
tott, mikor szükséges volt, világ kezde-
sül körül fogva. *Jelen. 13. 8. Meg-ölettetett
világ fundamentomának felvetése előtt.*

3. Ha tekintjük az ő testbē való ki-je-
lentetését, adatot az időnek tellyessége-
ben, ez előtt tizen-hat száz esztendővel.

*Gal. 4. 4. De minek-utánna el-jött az
időnek tellyessége, ki-bocsátá Isten az ő
Aszszonyi-állattul való Fiát ki a tör-
vény alá adta volt magát.*

1. *Tim. 2. 6. Ki adta önnön magát
váltságúl minden emberekért, a' ki bi-
zonyos időkre rendeltetett tanubizonyság
volt.*

IV. A' Christusnak közben-járása nél-
kül edgy test sem idvezülhet. *Tsel. 4. 12.*

*Nincsen senkiben másban idvőség &c.
Solt. 143. 2. Ne próboly a' te szolgád-
dal, mert edgy igaz sem találtatik te
előtted az élők között. Jak. 3. 2. Min-*

H

nyáján

nyájam sok dolgokban vétkezünk)(

V. A' Közben-Járó, uj frigyét és szövetséget kötött az Istennel. Jer. 31. 33. Hanem, ez a' szövetség mellyet vetek az Izrael házával, ez napok után azt mondgya az Ur: adom az én törvényemet öbeléjek, és az ő szivekben irom-bé azt, és én lészek Istenek és ők lesznek énnekem népeim. Sid. 8. 12. Mikoron Uj szövetséget mondott, az elsőt óvá tőtte: a' mi pedig óvá lesz en és meg-vénheszik, közel vagyon ahhoz, hogy semmivé legyen. Rom. 3. v. 23. 24. Mert nincsen semmi külömbség, mert mindenek vétkeztenek, és az Isten dicsőségétől el-maradtak, meg-igazulnak pedig ingyen, Isten kegyelméből a' Jesus Christusban lőtt váltáságnak általa. Gal. 3. 21. 22. A' törvény azért az igiretek ellen adatotté? rávol legyen. Mert ha a' törvény adatott volna hogy meg-elevenitene, bizony a' törvényből volna az igazulás. Bé-rekesztett az Irás minden embereket a' bűn alá, hogy az igiret adatnék a' Jesus Christusban valo hit által a' hívóknak.

Ennek az Igaságnak magyarázattyára meg kell értenünk: Először, hogy a' Sz. Irás három Szövetségekről térszen emléke-

keze-

kezetet, mellyeket Isten tött. Az edgyik
Közönséges és Földi, mellyet tött min-
 den teremtetett állatokkal, affelől, hogy
 azokat soha többé közönséges vizözön-
 nel el nem vesztí. *Terem. 9.* De erről a'
 Szövetségről nincs itt szó. A' második hi-
 vattatik, *Cselekedeteknek Szövetsége*,
 mellyet Isten tött a' Paradicsomban az
 egész emberi nemzetséggel; ez az esettől
 fogva az ő erejében megáll, a' menyiben
 az emberek a' természetnek állapottyában
 vadvadnak, mellynek hája vagy conditioja
 az ember részéről az Erkölcsookról való
 Törvény. A' harmadik, az emberrel tött
 alkuvás a' Közben-járol által; ez az esettől
 fogva *Abrahám* idejéig hivattatott *Igi-*
retnek, mivel imez igiretnek szavaiban
 foglaltatik-bé: *Terem. 3. 15.* *Ellenke-*
zést szerezte közötted, és az asz szonyi
állat között, a' te magod és az ő magva
között. Eö meg-törí a' te fejedet, és te is
maradosod annak farkát. Abrahámtól
 fogva, *Moséig*, hivattatott, Szövetség-
 nek. *Ter. 17. 2.* *Mosétől fogva a' Chri stusig*
 és ez mái napig Testamentumnak, és a' me-
 nyiben az *Cselekedeteknek Szövetségé-*
 től különböz, hivattatik mindez ideig.
Kegyelem Szövetségének.

Másodszor, hogy ebben az Istennél való szerződésben a' Közben-járó által, a' közben-járó két dolgokat vállalt-fel magára. 1. Hogy minden adótságinkat meg-fizesse, és az Isten Igaságának eleget tégyen, véghetetlen érdemű árnnak le-tételével. Efa. 53. 5. 6. *De ő meg-sebesített a' mi álnokságinkért, meg-rontatott a' mi bűneinkert, a' mi békeségünknek veresége vagyon ő rajta és az ő sebei-vel gyógyultunk-meg. Mi mindnyájan mint a' juhok el-tevelyedtünk ki ki az ő utára, és az Úr mindnyájan a' mi álnokságinkat ő reája vetette.* Job. 33. v. 24. *Es az Istent az ő kegyelme felől meg-szolitván, azt mondtya néki: Szabadíts-meg őtet, hogy meg ne hallyon, találta-m engesztelést néki.* 2. Hogy minékünk az Istennek jó kedvét és országát az ő egy általlýában való tökéletes engedelmes-ségével meg-szerezné, és minékünk érdemlené. Eph. 1. 6. *Az ő dicsőséges kegyelme-s-ségének dicsiretíre, melly-ből minket ingyen magának kedvesekké tőtt ama' szerelmében.*

Harmadszor, meg kell értenünk, miben egygyezzenek-meg és miben különbözzenek ezek a' szövettségek. Ebben a' kettőben

kettőben meg-egygyeznek: 1. Hogy mind a' kettő Isten által adatott mi előnkben. 2. Hogy mind kettő tellyes és tökéletes Igasságot kíván, ugy-mint az örök-életnek háját avagy *conditioját*.

Külömböznék; 1. Azoknak tudásának módgyában. Mert a' Cselekedeteknek avagy a' Törvénynek szövetség néminémű mértékben a' természet által meg-tudatik. *Rom. 2. 15. Ugy-mint, kik meg-jelentik, hogy a' törvénynek cselekedeti az ő szívökben, be-íratott, kiknek lelke ismérői és az ő gondolattok, mellyek egymást vádollyák avagy mentik egy-temben bizonyoságot részen.* De a' Kegyelemnek avagy az Evangéliomnak szövetsége a' Természetből semmiképpen meg nem tudatik, mert ez Titok. *Col. 1. v. 26. A' Titok, melly el-rejtetett volt eleitől és minden időktől fogva, mostan pedig meg-jelentetett az ő Szenteinek.* 1. *Cor. 2. 7. Hanem szóljuk az Istennek titkos bölcsességét, amaz el-rejtetett bölcsességet, mellyet Isten el-rendelt vala e' világ előtt, a' mi dicsőségünkre.* 2. *Tim. 1. v. 10. Meg-jelentetett pedig most a' mi meg-tartó Jézus Christusunknak el-jövele által.*

2. Külömböznék mindeniknek szolgálgaiban. Mozes Törvény szolgája vala, de a Christus az Evangeliomé. Ján. 1. 17. Mert a Törvény Mozes által adatott, a kegyelem pedig és a valóság a Jéhus Christus által lott.

3. Külömböznék, az ő közönséges végeknek el-érésének eszközeiben. A Törvény, cselekedeteknek Törvénye és cselekedetet kíván, egyéb=aránt jutalmat nem ad; de az Evangelium Hitnek Törvénye, melly abban valo Hitet kíván, a ki meg-igazittya a hitetlent. Rom. 3. 21. Mostan pedig meg-jelent, az Istennek igazsága a Törvény nélkül, melly meg-bizonyittatott a törvénytnek és a Prophétáknak bizonyságokkal-is. Rom. 4. 5. De annak, a ki nem munkálodik, hanem hiszen abban, a ki meg-igazittya a hitetlent, tulajdonittatik az hit igazság gyanánt. Rom. 10. 5. Mert Mozes így írja=le a törvényből valo igazságot, hogy a ki azokat be-tölti el azok által. Ismét, a Törvény magunk szemé-lyében valo tökéletes Igazságot kíván; de az Evangelium a más Igazságával ki-nálkodik, hogy hit által vétessék. Rom. 8. v. 3. 4. Mert a mi a törvény nek le-
hetet=

hetetlen vala, mivel hogy erőtelen vala
a' testnek miatta, az Isten az ő Fiát el-
bocsátván, bűnös testnek hasonlatossá-
gában a' bűnért, a' bünt kárhoztatta az
ő testében, hogy a' törvénynek amaz ki-
vántága mi bennünk bé-telnek, &c. Rom.

5. 19. Rom. 10. 4.

A' törvény csak egy fillyér adóságot-
is meg-kiván; az Evangéliom a' derék a-
dóságnak el-engedését hirdeti, a' kezes-
nek elégtételére nézve. A' Törvény ugy
adgya a' Menyországot, mint végben-
vitt munká'jért való jutalmat; az Evange-
liom ingyen adgya.

4. Külömböznék hathatóságokra néz-
ve; a' Törvény jó cselekedeteket kíván,
de nem ad azoknak meg-cselekedésére va-
ló erőt, Törv. sum. 29. 4. Mindaz-
által nem adott az Ur tinektek szívét az
meg-értésre, és szemeket a' látásra, és
füleket a' hallásra, mind e' mai napiglan:
De az Evangéliom adgya az Istennek Lel-
két, melly végben viszi a' mit kíván.
Jer. 31. v. 33. E lesz en a' szövetség,
mellyet vetek az Izrael házával; a' na-
pok után azt mondgya az Ur: Adom az
én törvényemet ő belejek, és az ő szivek-
ben bé-írom, és leszek ő nekik Istenek és

ők lesznek ennél em népeim. Ezech. 36.
 27. Es az én lelkemet adom ti belétek &c.
 2. Cor. 3. 9. Mert ha a' kárhozatnak
 szolgálattya dicsősséges volt, az igaz-
 ságnak szolgálattya sokévalinkább bővöl-
 ködik dicsősséggel. A' Törvény a' nyava-
 lyát mutattya-meg; az Evangeliom meg-
 gyógyittya. Rom. 7. v. 6. Mostan pedig
 meg-szabadúltunk a' törvénytől minek-
 utánna meg-hőlt az a' kinek köteleben
 valánk, hogy szolgállyunk a' léleknek új-
 ságába és nem a' betűnek óságába v. 24.
 Oh ényavalyás ember, vallyó s' kicsoda
 szabadit meg engemet ez bűnnek testéből?

A' bűnnek meg-isméréle a' Törvény ál-
 tal vagyon, de az a' mi minket meg-gyó-
 gyit, a' Jéhus Christus által valo bűn-bo-
 csánatnak örvendetes izeneti.

5. Külömböznék a' személyekben, a'
 kikre tartoznak: a' Törvény a' hamissak-
 nak adatott. 1. Tim. 1. 9. Tudván ezt,
 hogy a' Törvény az igaznak nem adator,
 hanem a' törvénynek meg-utállóinak és
 az engedetleneknek, &c. De az Evan-
 geliom a' lelki szegényekre és a' meg-té-
 rőkre tartozik. Luc. 4. 18. Az Urnak
 lelke vagyon én rajtam, mert meg-kent
 engemet, hogy hirdesse az Evangelio-
 mot a'

mot a' szegényeknek, de küldött engemet, hogy meg-gyogítsam a' töredelmes szívűjeket, hogy a' foglyoknak szabadulást hirdessek, és a' vakoknak szemeknek meg-nyílását és hogy a' meg-romlottakat szabadon bocsássam.

Nagy Vigasztalására vagyok a' hiveknek a' Christus Közben-járosága, és az ő általa kötött Vj Szövetség, kiváléképpen ha rendel ezeket meg-fontolják:

1. A Szövetségnek privilegiomit és hasznait.
2. A Szövetségnek tulajdonságait.
3. A Személyeket, a' kikre tartozik.

A' mi az elsőt illeti, a' Közben-járó által, ebben az Vj Szövetségben ilyen sok csudálatos prerogativákat (méltóságokat) és áldásokat veszünk:

1. A' régi Szövetségnek el-törlését. Sid. 8. 13. és hogy többé nem vagyunk a' Törvény alatt, hanem a' kegyelem alatt. Rom. 6. 14.

2. A' Szenteknek edgyességét, e' világnak minden részeiben, holott minden Nemzetekből való emberek futva jönnek erre az Vj Szövetségre. Esa. 49. 6. Kicsinydolog ez, hogy nekem szolgám légy, a' Jákób nemzetségének meg-építésére, és az Izraelnek pusztafágának helyére

H. 5.

állatán

Vigasztalás.

Az Uj Szövetség által nyert Privilegiomok.

2. Külömböznék mindeniknek szolgálgaiban. Mozes Törvény szolgája vala, de a Christus az Evangeliomé. Ján. 1. 17. *Mert a Törvény Mozes által adatott, a kegyelem pedig és a valóság a Jéhus Christus által lott.*

3. Külömböznék, az ő közönséges végeknek elérésének eszközeiben. A Törvény, cselekedeteknek Törvénye és cselekedetet kíván, egyéb=aránt jutalmat nem ad; de az Evangelium Hitnek Törvénye, melly abban valo Hitet kíván, a ki meg-igazittya a hitetlent. Rom. 3. 21. *Mostan pedig meg-jelent, az Istennek igazsága a Törvény nélkül, melly meg-bizonyittatott a törvénynek és a Prophétáknak bizonyságokkal-is.* Rom. 4. 5. *De annak, a ki nem munkálodik, hanem hiszen abban, a ki meg-igazittya a hitetlent, tulajdonítatik az hit igazság gyanánt.* Rom. 10. 5. *Mert Mozes így írja=le a törvényből valo igazságot, hogy a ki azokat be-tölti el azok által.* Ismét, a Törvény magunk szemé-lyében valo tökéletes Igazságot kíván; de az Evangelium a más Igazságával ki-nálkodik, hogy hit által vételessék. Rom. 8. v. 3. 4. *Mert a mi a törvény nek le-
hetes=*

hetetlen vala, mivel hogy erőtelen vala
a' testnek miatta, az Isten az ő Fiát el-
bocsátván, bűnös testnek hasonlatossá-
gában a' bűnért, a' bünt kárhoztatta az
ő testében, hogy a' törvénynek amaz ki-
vántága mi bennünk bé-telnek, &c. Rom.

5. 19. Rom. 10. 4.

A' törvény csak egy fillyér adosságot-
is meg-kiván; az Evangeliom a' derék a-
dosságnak el-engedését hirdeti, a' kezes-
nek elégtételére nézve. A' Törvény ugy
adgya a' Menyországot, mint végben-
vitt munká'jért való jutalmat; az Evas-
gelium ingyen adgya.

4. Külömböznék hathatóságokra néz-
ve; a' Törvény jó cselekedeteket kíván,
de nem ad azoknak meg-cselekedésére va-
ló erőt, Törv. sum. 29. 4. Mindaz-
által nem adott az Ur tinéktek szívét az
meg-értésre, és szemeket a' látásra, és
füleket a' hallásra, mind e' mai napiglan:
De az Evangeliom adgya az Istennek Lel-
két, melly végben viszi a' mit kíván.
Jer. 31. v. 33. E lesz en a' szövetség,
mellyet vetek az Izrael házával; a' ná-
pok után azt mondgya az Ur: Adom az
én törvényemet ő belejek, és az ő szivek-
ben bé-írom, és leszek ő nékiek Istenek és

ők lesznek énnél em népeim. Ezech. 36.
 27. Es az én lelkemet adom ti belétek &c.
 2. Cor. 3. 9. Mert ha a' kárhozatnak
 szolgálattya dicsősséges volt, az igaz-
 ságnak szolgálattya sokévalinkább bővöl-
 ködik dicsősséggel. A' Törvény a' nyava-
 lyát mutattya-meg; az Evangeliom meg-
 gyógyította. Rom. 7. v. 6. Mostan pedig
 meg-szabadúltunk a' törvénytől minek-
 utánna meg-bólt az a' kinek köteleben
 valánk, hogy szolgáljunk a' leleknek új-
 ságábā és nem a' betűnek óságábā v. 24.
 Oh én nyavalyás ember, vallyő s kicsoda
 szabadít meg engemet ez bűnnek testéből?

A' bűnnek meg-isméréle a' Törvény ál-
 tal vagyon, de az a' mi minket meg-gyó-
 gyít, a' Jésus Christus által valo bűn-bo-
 csánatnak örvendetes izeneti.

5. Külömböznék a' személyekben, a'
 kikre tartoznak: a' Törvény a' hamissak-
 nak adatott. 1. Tim. 1. 9. Tudván ezt,
 hogy a' Törvény az igaznak nem adatot,
 hanem a' törvénynek meg-utállóinak és
 az engedetleneknek, &c. De az Evan-
 geliom a' lelki szegényekre és a' meg-té-
 rőkre tartozik. Luc. 4. 18. Az Úrnak
 lelke vagyon én rajtam, mert meg-kent
 engemet, hogy hirdesse az Evangelio-
 mot a'

mot a' szegényeknek, de küldött engemet, hogy meg-gyogítsam a' töredelmes szívűjeket, hogy a' foglyoknak szabadulást hirdessek, és a' vakoknak szemeknek meg-nyílását és hogy a' meg-romlottakat szabadon bocsássam.

Nagy Vigasztalására vagy on a' hiveknek a' Christus Közben-járosága, és az ő általa kötött Vj Szövetség, kiváltképpen ha rendel ezeket, meg-fontolják:

1. A Szövetségnek privilegiomit és hasznait.
2. A Szövetségnek tulajdonságait.
3. A Személyeket, a' kikre tartozik.

A' mi az elsőt illeti, a' Közben-járó által, ebben az Vj Szövetségben ilyen sok csudálatos prerogativákat (méltóságokat) és áldásokat veszünk:

1. A' régi Szövetségnek el-törlését. Sid. 8. 13. és hogy többé nem vagyunk a' Törvény alatt, hanem a' kegyelem alatt. Rom. 6. 14.

2. A' Szenteknek edgyességét, e' világnak minden részeiben, holott minden Nemzetekből valo emberek futva jönnek erre az Vj Szövetségre. Esa. 49. 6. Kiszinydolog ez, hogy nekem szolgám légy, a' Jákób nemzetségének meg-építésére, és az Izraelnek pusztafágának helyére

H. 5.

állatán

Vigasztalás.

Az Uj Szövetség által nyert Privilegiomok.

állítására; a' Pogány népeknek-is vilá-
gosságnak adtalak tégedet, hogy légyen.
Idvőzítom a' földnek mind utolsó hatá-
ráig. Matth. 8. 11. Demondom nek-
tek, hogy sokan el jönnek, nap keletről és
nap nyugatról, és le-telepednek Abra-
hámmal, Isákkal és Jákóbbal a' men-
nyeknek országában.

3. Istennel való meg-békéltetésünket
és minden bűneinknek meg-bocsáttatá-
sát. 2. Cor. 5. 19. Mert az Isten Chri-
stusban vala, ki meg-engesztelte magá-
naké világot, nem tulajdonítván nekik
a' bűnöket, és adta a' békéltetésnek sol-
gáztatását nekünk. Jer. 31. v. 33. 34.
Sid 9. 15. A' Közben-járó minden a-
dosságinkat meg-fizette.

4. Ollyan Törvénynek meg-felelő I-
gasságot, melly mi érettünk vitetett
végben, és minékünk tulajdonittatott.
Rom. 8. 4. Hogy a' Törvének amaz
kívánsága mi bennünk bé-telnek, kik nem
zest, hanem lélek szerént járjunk.

5. Az Isten lelkének bennünk való la-
kozását, melly minket el-foglal, s' bír,
az Isten szolgálattýára mind örökké. Esa.
59. 21. Es én vélek illyen Szövezségek
szerzek, az s mondgya az Ur: Az én
lelkem.

lelkem melly te benned vagy, és az én beszédim, mellyeket attam a te szádban. el nem távoznak a te szádtól, és a te magodnac szájától, azt mondgya az Ura, mostantól fogva soha örökké.

6. Az Isten Törvényének szivünkben való le-írást, kitsinytől fogva nagyig. Jerem. 31. v. 33.

7. Minden teremtetett állatokkal való Szövetséget, kiknek mi velünk békeséget kell tartani, és minékünk kell szolgálni. Hos. 2. 1. 21. 22. Es frigyet szerzek önékiek azon a napon, a mezét vadakkal, és az égi madarakkal, és a földi csuszó mászó állatokkal. Az Ivet, a fegyvert, és a hadakozást el-vesztetem a földről, és meg-nyugatom őket nagy bátorsággal. Es lesz en azon a napon hogy meg-halgatom az Egeket, ők-is meg-halgatják a földet; A föld-is meg-halgatja a buzát, a mustot, az olajt, és ők-is meg-halgatják az Izraelt.

8. Az Isten leg szentségeflebb helyének (Sanctuariumának) közöttünk való voltát és az ő örökké való jelen voltát. Ezech. 37 v. 26. Es vetek vellek békeségnek frigyet, örökké való frigyet lesz en a vellek, és helyhez-terem őket az én földemben.

demben és meg-sokasítom őket, és helyhez tetem az én szent helyemet ő közöttök mind örökké. Es léssen az én lakó helyem ő közöttök, és lésszek ő nékik Istenek, ésők lesznek énnékem népeim.

9. Az örökké való örökségnek igiretit Sid. 9. 15. Es azért az Új Testamentomnak közben-jároja, hogy meghalván azoknak a' bűnöknek váltságáért, mellyek voltak az első Testamentom alatt, a' hivatalosok az örökké való örökségnek igiretit venneék.

2. Az Új Szövetségnek Tulajdonságai.

A' Vigasztalásnak második része, a' Szövetségnek Tulajdonságainak meg-gondolásából származik, mellyek ezek:

1. Hogy szabados, és ebben Isten nem nézi mi volna a' mi érdemünk. Efa. 55. v. 1. Mindnyájan a' kik szomjaztok, jőjjetek e' vizekre, ti-is a' kiknek nincsen pénzetek, jőjjetek-el, vegyetek minden pénz nélkül, és minden jutalom nélkül bort és olajt, &c.

2. Hogy változhatatlan és örökké való. Efa. 54. 10. Mert a' hegyek meg-indulnak és a' balmok meg-rendűlnek, az én irgalmaságom pedig te rüled el nem távozik, és az én békeességemnek szövetsége meg nem tántorodik az: mond-

mondgya a te könyörülő Urad.)(

Errül pedig jobban meg-bizonyosod-
hatunk, ha meg-gondoljuk: 1. Az
Istennek Természetit: gyönyörködik ő
az irgalmaságban, s' annyira kívánnya
az öfzve-békéltetést, hogy az embere-
ket is arra kéri, hogy békéllyenek-meg
2. Cor. 5. 19. 20. Hof. 2. 19. 2. A
Christusnak áldozattját; maga kiáltotta
Isten mennyégből, hogy ő benne min-
den kedve bé-tölt és meg-békéltet.
Matt. 3. 17. A' Christus népeknek en-
gesztelőjévé tétetett Efa. 49. 8. 3. Az
Istennek e'felől való tanácsának örökké-
valóságát. 1. Cor. 2. 7. 4. Az Istennek
esküvését, ennek a' szövetségnek meg-
tartása felől, Sid. 6. 8. Sid. 7. 19. 20.
21. 22. Efa. 4. 6. 7. 5. Hogy e' szö-
vetség a' Testamentom-tévőnek halála
által meg-erősfítettett. Sid. 9. v. 16.
Matth. 26. 27 6. Hogy örökké él az Isten-
nek jobján, érettünk esedezvén, és meg-
tarhattya azokat, kik ő hozzá mennek.
Gal. 7. 5. és 3. 17. 7. Hogy a' törvény
azt semmissé nem teheti, Gal. 3. v. 17.
8. Hogy, vagyon Sacramentomunk és
pecsétünk annak meg-erősítésére, és
hogy ha el-hiszzük hogy többé nem lesz

Viző-

csük az Istent, sem pedig az ő frigyét meg ne szegjük. *Solt. 44. 18.*

Azok a' tiszteink a' mellyeket itt kell cselekednünk, két karban helyhezteshetnek, avagy olyanok, a' mellyek minket erre a' szövetségre el-készítenek, avagy olyak, a' mellyek arra tanítanak hogy ahhoz illendőképben járjunk.

Ha valami vigasztalást akarunk a' Közben-járol által és ez Istennel való újalkuvás által nyerni: 1. Meg-kell térnünk álnokságinkból, egyébként nincsen Meg-váltonk. *Esa. 59. 20.* Vj teremtetett álatoknak kell lennünk *2. Cor. 5. 17. 18.* 19. Sirva kell mennünk a' régi ősvényeknek meg-kérdezésére. *Jerem. 50. v. 4. 5.* 2. A' Christushoz kell jönnünk fáradva, terhelve és Hit által vennünk kell ötet, mert ez a' szerződés kiváltképben Hitnek engedelmességére való. *Rom. 16. 26.* *Rom. 3. 25.*

Hogy ehez a' Szövetséghez illendőképben járulhassunk, ezekre kel néznünk:

1. Gerjesztjük-fel sziveinket az Ur Jé-susnak szeretetire, és legyünk készek az ő csudálatos szerelmének meg-ismérésére ki ezt a' Testamentomot vérével erőssítette-meg. *Sid. 9. 16. Esa. 59. 16.*

2. Istens

2. Isté légye a' mi részünk mind örök-
ké, *Solt. 73. 26. Solt. 39. 7.* Vallyuk
magunkat, idegeneknek és jövevények-
nek lenni e' világon, és egyedül a' jobbik
életnek igiretit ölellyük. *Sid. 11. 13.*

3. Ne szégyenlyük az Vrnak Tanu-
bizonyosságát, sem a' Közben-járonak Tu-
bdományát; hanem örömeit részesül-
lyünk azokban a' szenvedésekben, a' mel-
lyek eshetnek rajtunk azért az Evange-
liumi örvenderes izenetért, *2. Tim. 1. 8.*
--- *13.* dicsekedgyünk inkább a' mi ki-
váltképpen való gazdagságinkban, ki a'
Christus mi bennünk, *Col. 1. 27.*

4. Vgy éllyünk mint Istennek Frigye-
m. *Terem. 17. 1. Esa. 59. 17. 18. 19.*

5. Az Isten szövetségének sava el ne
maradgyon. *Levitic. 2. 13.* Ez az Esze-
ségnek és a' meg-öldöklésnek sava. Az
Isten Frigyesinek, bölcseknek s' aláza-
tosoknak kell lenni. *Marc. 9. 50.*

6. Ha veszélyben forgunk, Istent az ő
szövetségére kell emlekeztetni. *Jerem.*
14. 21.

7. Ragaszkodgyunk az Vrhoz tellyes
szível és örökké való szövetséggel melly
soha el ne felejtődgyék. *Jerem. 50. 5.*

8. Tanullyuk-meg Istentől, hogy kel-

mi magunkat viselnünk, minden alkuvásunkban és szövetségünkben az emberekkel könnyen meg engesztelődgyünk és hátkárunkal léfzen-is ígéretünknek urai legyünk.

Tanullyák-meg a' Tanítók is ezekből a' Principiomokból, miképpen hasogassák az Isten beszédét: A' hamissaknak törvényt, az alázatos meg-térő bűnösöknek az Vj szövetségnek ígéretit a' Christusbá, prédikállyák. *1. Tim. 1. 9. Luc. 4. 18.*

Rettentés.

Rettentésekre szolgál ez minden Isten nélkül valoknak; valakik külső képpen az Ecclesiában élnek, még sem keresik ezt a' meg=békéltetésnek Vj Szövetségét, sem annak hasznait. Ezek szolgáló Fiai. Leányi. *Gal. 4. 21.* Ezeken boszszut állít Isten az ő Szövetségének meg nem becsülléséért. *Levit. 26. 25. Esa. 24. 5. Jer. 34. 18. Ezech. 20. 36. 37. Az halállal és a' Pokollal tölt Szövetségekre semmivé téfzi. Esa. 28. 15. 18.* Mindnyáján ezek átok alatt vadnak. Ezeknek gyertya tartókat Isten helyéből ki-mozdittya mert még az egész Nemzetségekkel és Gyülekezetekkel-is így szokott Isten cselekedni, a' kik az ő Szövetségében meg nem maradnak.

XVIII. RÉSZ.

A' Christushnak Prophetai
Tisztiról.

Törv. summ. 18. 18. Prophétát ta-
masztok ő nékik az ő Attyokfiai között
mint tégedet, és az én igémet adom an-
nak szájában, a' mellyet parancsolán-
dok ő neki.

Eddig azokról az Igaságokról, mel-
lyek nézik a' Christushnak egész Tisztit;
Övetkeznek azok a' mellyek nézik az ő
Tisztinek Részeit.

Három Részei vadnak a' Christus Tisz-
tinek:

1. Prophétai,	} Tisztit.
2. Papi,	
3. Királyi,	

Ez a' részekre való El-Osztás, két kép-
ben próbáltathatik meg: 1. Az ember
gyavalyáságának Gradusiból, mellyek
származnak;

1. A' gonosznak, melyben magát ej-
tette, és a' jónak melly nélkül szűkölkö-
dik nem tudása. 2. Az ő Szívének min-
den részeinek és egész életének rendet-
lensége. 3. Innét származó Vétkeiség. A'

Christus Prophétaságában három féle Orvosság vagyon: 1. Mert az Ő Prophétasága meg gyógyította a' Tudatlanságot. 2. Az Ő Országá el-vérfi a' Rendeletlenséget. 3. Az Ő Papsága, el-törli a' vétkeiséget.

2. Meg-probáltathatik az O T. lévő ábrázoló fel-kenettetés által. Mert Olajjal három féle emberek kenettetnek vala fel: 1. Prophéták. 2. Papok. 3. Királyok, mellyek a' külső Olajjal példázták a' Christusnak fel-kenettetését.

Leg először-is szollyunk a' Christusnak Prophetai Tisztiről: 1. Mitsoda az. 2. Részeiről. 3. Végben-vitelének módjáról.

A' Christusnak Prophetai Tiszt, olly Munkája a' Christusnak, mellyel tanította az Ő Anyaszentegyházát az Istennek akarattyára, kivált képpen az Ő titkos Tanácsára az Emberi Nemzetségnek megváltása felől.

Részei kettők: Az első, a' Tudománynak ki-hirdetése. A' második, az szívnek belső megvilágosítása, avagy a' Tudománynak a' lélek által hathatová való tétele, meg-újítván, és hajtogatván az ember elméjét és akarattyát.

A' Tu-

A' Tudománynak külsőképpen való Hirdetésében, három dolgok vadnak:

1. Az Evangeliomnak prädikállása avagy az Isten kegyelméről és a' Christus-fogan lőtt Váltáságról való Tudomány. *Esa.*

61. v. 1.

2. A' Törvénynek, a' Törvényki-adósnak elméje szerént való magyarázattya.

Matth. 5. 17.

3. A' jövőendő dolgoknak eleve való megmondása.

Ennek a' Tisztnek végben vitelének módgya: 1. Közben-vetésképpen az

O. T. a' Patriarchák és Prophéták által ivitetett végben: az Vj T. pedig az Apo-

stolok és az Evangeliom szolgai által. 2.

Minden közben-vetés nélkül, avagy az ő Isteni, avagy mind két természeti által:

Az ő Isteni természete által tanította a' Patriarchákat és a' Prophétákat az O. T.

látások, jelenések és álmok által. Mind két természeti által, szájának beszédével

az Vj Testamentomban, tanított az emberek között. *1. Petr. 3. 19. Ján. 1. 5.*

A' Christusnak Prophetai tisztit néző igazságok ezek:

I. A' Christusban vadnak a' bölcseségnek és tudománynak minden kéncsei.

1. 8.

Coloss.

Coloss. 2. 3. Kiben vадnak a' bölcseségnek és az ismérетnek teljes kénсsei elrejtve.

II. Egyedül csak a' Christus az, ki az Atyának kebeléből ki-nyilatkoztattya az Igasságot. Matth. 11. 27. Senki az Atyát nem ismeri, hanem a' Fiu, és a' Fiukinek a' Fiu meg-akarja jelenteni. Ján. 1. 18. Az Istent soha senki nem látta, hanem amaz edgyetlen egy szűletett Fiu, ki az Atyának kebelében vagyon, a' beszéltette-meg minékünk. Ján. 6. 68. Hiram kihez mennyünk? Te nálad örök életnek beszédi vадnak.

III. A' Christus maga tanított az emberek között. Sid. 1. 2. Ezekben az utolsó időkben szóllott minékünk az ő Fia által. Esa. 61. 1.

IV. Eő az Istennek minden tanácsát meg-jelentette. Ján. 15. 15. Mindeneket, valamellyeket hallottam az én Atyámtól, meg-jelentettem ti néktek. Ján. 17. 8. Törv. sum. 18. v. 18. Prophéták zámaszok, &c.

V. Az Evangeliomi szolgálat az Ecclesiában, a' Christusnak méltóságából vagy authoritásából vagyon. Matth. 27. 34. Minek-okaért imé én bocsátok

ti hoz

hoz-zátok, Prophétákat és bölcseket és
írás tudókat &c. Eph. 4. 11. Es ő adott
né-melleyeket Apostolokat; né-melleyeket pe-
dig Evangelistákat, né-melleyeket pedig
Pásztorokat és Doctrokat 2. Cor. 5. 20.

VI. Annak a Tudománynak egész hat-
mhatósága, melly avagy az Írásbá le-téte-
tett, vagy onnét tanittatik az emberek-
nek, a' Christustul függ. 2. Pet. 1. 20.
21. 1. Cor. 3. 6. En plántáltam, Apol-
lós öntözött, de Isten adta annak neve-
kedését.

VII. A' Christusnak Prophétasága, ,
közönségeffen, minden nemzetekre tar-
tozik. Esa. 49. 6. A' pogány népeknek-
is világosságul adtalak tégedet, hogy légy
sén idvezitöm a' földnek mind utolsó ha-
zaráig. Noha kiváltképpen az Izrael
házából el-tévelyedett juhokért küldet-
tett a' Christus, Matth. 15. 24. Nem-
küldettem, hanem csak az Izrael há-
zának el-veszett juhaihoz. Zach. 9. 10.

Ezek az Igazságok szolgálnak Oktatá-
funkra sok dolgokban:

I. Innen okát meg-érthettyük, miért
hivattatik a' Christus Követnek, szövet-
ségnek Angyalának, Igének, Bölcseség-
nek, Környül-metélkedésnek szolgájának

Páztornak, Doctornak, Papífejedelemnek, a' mi vallás-tételünknek Apostolának, nevezet szerént az ő Prophétaságára nézve, és az Isten akarattjának az ő Ecclesiájának meg-jelentésére nézve.

2. Vegyük észünkben az Evangeliumi szolgálatnak méltóságát, holott mi mindnyájan Christus alatt szolgálunk, és a' mi parancsolatunkat avagy commissiunkat ő pecsételte meg. Maga-is a' Christus környül merékedésnek szolgálja volt. *Rom. 15. 8.* Es fel-kenettetett az Evangeliumnak prédikálására. *Esa. 61. v. 1.* Nagy dolgokat viszen végbe az embereknek szolgálattya által, és hogy az ő hivatallyok annál becsületesebb légyen, nem írta maga a' Szent Írást, sem maga nem prédikáll minduntalan, hanem mindkettőt hadta az ő szolgáinak. (A' Fő dictalta s' a' Tagok írták) Vgy itillyen azért minden ember mi felőlünk, mint a' Christus Tickainak sáfári felől. *1. Cor. 4. 1. 2.* Jöjjenek a' hitre mi általunk *2. Cor. 5. vers 20.*

3. Tudgyuk meg innét, hogy az idvességre szükséges Tudományban csak a' Christust ul kell függenünk. Egy a' Törvény ki-ado, maradgyanak otthon az em-
ber

beri leleménynek: és az emberek szivei-
nek látási, ha a' mennyei Angyal tanitana-
is más külföldre bennünket, átkozott
légyen. *Gal. 1. 8. Jak. 4. 12.* Akarja-é
valaki az Istent tanítani? *Job. 25. 22.*

4. Láthattuk innét azoknak vesze-
delmes állapotokat; a' kik még-is tu-
datlanok akarnak lenni, s' bűnökben
meg-akarnak maradni; holott vagyon
előttök Szent Irás és hallják a' Christus
hatalmával és nevével való prédikállást,
Ján. 1. 10. Ján. 7. 9. Kiált a' Christus,
de az emberek nem gondolnak velle.
Péld. 1. 20.

5. Tanúlluk-meg micsoda külföldi-
ség vagyon a' Christus és az egyebek ta-
nitása között. 1. Eő nagyobb méltóság-
gal tanított. *Matth. 7. v. 29.* 2. Eő
lelke által tanít, nem a' szóknak hangja
által csak, sem pedig csak ténta és papi-
ros által. 3. Az ő beszédét nem köre, ha-
nem az emberek szívének hús Táblájára
írja. *2. Cor. 3. 7.*

6. Az ő Prophétaságának tartoságá-
ról, tudgyuk-meg, hogy a' csak ebben
az életben tart, mert a' más életben meg
szűnik a' prophécia. *1. Cor. 13. 8.* A'
szereket soha el nem fogy, de a' jövőendő-

mondások-is el-töröltetnek, a' külömbö-
ző nyelvek-is meg-szűnnek, a' tanulás-
bol való ismétel-is el-töröltetik.

Értés. I.

Ezek az Igazságok közönségesen, sok-
féle Tisztekre intenek bennünket:

1. Minden szorgalmatossággal hal-
gassuk a' Christus szavát, *Matth. 17. 5.*

2. Minden szükségünkben a' Chri-
stushoz mennyünk s' kérjük hogy tanít-
son minket, *Solt. 25. 5. Solt. 143. 10.*

3. Ha épülni akarunk a' Christus tani-
tása által, legyünk lelki szegények, tö-
rődött szívűek és bűnön firánczóok. *Esa.*
61. v. 1. Mal. 3. 1—7.

4. Szeressük az Isten házát, a' holott
a' Christus gyakorollya az ő prophétasá-
gát, *Solt. 84. 4. 10.* Edgy mást kell nó-
gatni s' oda hini, *Esa. 2. 3.*

5. Ragaszkodgyunk, a' Christusnak ta-
nácsadásihoz, feddéséhez, és intésihez az
ő Tisztinek véghez-vitelében, *Ján. 6.*
v. 68. Vegyük az igazságot tellyes bizo-
dalommal. *Sid. 3. 6. 2. Pet. 1. 19.*

6. A' kétseges és köz dolgokban, ne
legyünk egymásnak terhére, *Jak. 4. 11.*
12. Edgy a' Törvény ki adó, a' ki meg-
zarthat és el-veszthet, kicsoda vagy te
a' ki mást itilsz?

Tanul-

Tanullyák-meg innen a Tanítók is:

1. Ne kívánnják az emberek dicsire-
 tit az ő ajándékoknak nagy vóltáért, vagy
 az ő munkájoknak dicsőfségeért. Ne hi-
 vattassanak Mesternek avagy Doctornak,
 holott edgy a Doctor, a Christus, sem-
 miek nints egyéb annál, a mit ő tülle vót-
 tek, *Matt. 23. 8.* Tanullyák-meg inkább
 Keresztelő Jánostul, *Ján. 3. v. 30. 31.*
Hogy nékiek alább kell szállani, a Chri-
stusnak pedig nevedni kell. 2. Midőn
 tiszteket téstik, ne féllyenek az embe-
 rektől, se azon ne törődgyenek, mit kel-
 lyen szólni mikor háborgattatnak; ad-
 nékik a Christus olly nyelvet s olly böl-
 cseseget; kinek ellene nem mondhatnak
 minden ő ellenségek, egy hajok szála sem
 vész el, azért békefséges türéssel bírják
 lelkeket. *Luc. 21. 14.* 3. Legyenek se-
 rények Tiszteknek veghez-vitelében, ho-
 lott számot kell adni a Christusnak, kinek
 követei, s' ugy kell szólniok mint nem ma-
 gok, hanem Christus szavait. *Ró. 12. 6. 7. 6.*

Nevezetes Vigasztalása vagyon min- *Vigaszt*
 den hiveknek, a Christusnak Prophétai *talas*
 Tisztiből, ha ezeket meg-gondollyák: 1
 Mire tanít minket a Christus. 2. Hogy
 hogy tanít. 3. Kit tanít.

Az első.

Az első, nagy vigasztalásunkra lehet, hogy Isten az ő Fiát adta minékünk Prophétául; mert ebből bizonyosok lehetünk, hogy ő minékünk minden állapotunkban Tanács adonk, *Esa. 9. 6.* Mikor bűneinken kefergünk, tisztítnak isméri lenni, hogy az Evangéliomot mi reánk szabja, és az Urnak kellemetes esztendőjét hirdesse minékünk, és hogy örömnök olaját töltsön reánk a' Izomoruságnak lelke helyébe.

A' második-is rakva vigasztalással, mert. 1. *Ingyen* tanít, nem vár jutalmat a tanításért, *Ján. 17. 8.* 2. *Hathatóképpen*, úgy hogy ha a' mi sziveink megholtak mi beűnk, meg-eleveníti, a' halottak meg-hallják az ő szavát, *Ján. 5. 25.* 3. *Könyűdeden*, és nagy gyönyörűséggel, miképpen az Anya oktattya otthon gyermekét, *Enek. 8. 2.* 4. *Telylessen*, semmit tőlünk el nem titkolván, valami minékünk szükséges. *Ján. 15. v. 15.* 5. *Dicsőségesen*, és a' tudománynak olly ragyogó világával, melly a' mi sziveinket ugyan el-ragadgya, *2. Cor. 4. 6.* *2. Cor. 3. 18.* 6. *Bizodalmassan*, úgy tanít minket az igazságra, mint olly igaz és hűséges Tanu, ki mindenkor kész az igaz meg-igaz-

meg-igazítani, *Jelen. 3. 14. Esa. 55. 4.*
 7. *Belsőképpen*, ezért adta minékünk a
 kenetet, úgy-mint az ő lelkét, hogy
 minket mindenekre, meg-tanítana,
1. Ján. 2. 27. 8. Szánakozva, kivált-
 képpen való szelidséggel, alkalmaztat-
 ván magát kinek kinek természetéhez és
 tehetségéhez, *Ján. 10. 11. Ezech. 34.*
27. Esa. 40. 11.

Az harmadik is tellyes Vigasztalással,
 mert mind azokat valakik ő hozzá men-
 nek, a' kiket az Atya ő néki adott, meg-
 tanította, minden nemből, állapotból
 és nemzetségből valokat; *mindnyájan*,
Istentől tanítottak lesznek, kitsinytől
fogva nagyig. Esa. 54. 17. Jer. 31. 34.
 Tarcruk-meg azért ezeket, ismérjük-meg
 ezt a' jóságot, vegyük-bé ezt a' Tanubi-
 zonyiséget, mert ezzel pecsétellyük-meg
 hogy az Isten igaz, *Ján. 3. 33. Eddig a'*
Christusnak Prophetai Tisztiról.

XIX. R É S Z.

A' Christusnak Papi Tisztiról.

Solt. 110. v. 4. Te vagy örökké-való
Pap, Melchisedeknek rendi szerént.
A' Christusnak Papi Tisztit következik,
melly

melly az Ő Tisztinek az a Rész, a mellyel Istennek az emberekért eleget téssen.

Három dolgokat kell a Christusnak cselekedni, a menyiben az Anyaszentegyháznak Papja: 1. Az Isten Törvényének tökéletesen kell engedelmeskedni. 2. A mi bűneinkért az ő áldozat-tyával eleget, kell tenni Istennek. 3. Esfedezni kell mi érettünk.

Négy Principiomokat kell hinnünk, a Christusnak engedelmeségéről:

1. Hogy az ő természetiben bűn nélkül való volt, *Ján. 8. 46. Kicsoda fedhet meg engemet ti közzületek a bűnről?* 2. *Cor. 5. 21. Mert a ki bűnt nem tud vala, bűnné tévé mi érettünk.* 1. *Pet. 1. v. 19. Drágalátos véren váltattatok meg tudni illik a macula es szeplő nélkül való bárálynak a Christusnak vérére.* 1. *Pet. 2. 22. 23. Ki bűnt nem cselekedett, és az ő szájában alnokság nem találtatott.* *Sid. 4. v. 15. Mert nincs olly Papi-fejedelmünk, ki a mi erőtelenségünknek érzésén meg nem indulhatna, hanem olly ki meg-kísértetett, mindezekben hasonlatosképpen, bűntől megválva.*

II. Hogy Ő az Istennek Törvényét
min-

minden cselekedetiben tökéletesen bétöltötte. A' honnét Szentnek avagy Szent-séges Fiúnak hivattatik, Tselek. 2. 27. Mert nem hagyod az én lelkemet a' közsorsóban, és nem engeded, hogy a' te Szented rothadást lásson. Tsel. 3. 14. Ti pedig azt a' Szentet és igazat megtagadtátok. Tselek. 4. 27. Mert bizony egybe gyűltenek a' te Szent Fiad ellen a' Jésus ellen v. 30. hogy tsudák legyenek a' te Szent Fiadnak a' Jésusnak neve által. v. Ján. 2. 20. De ti meg-kenettetek amaz Szentől, és mindeneket tudtok.

III. Hogy ő a' Törvényt, nem csak magájért, hanem mi érettünk-is bétöltötte. Rom. 8. 3. 4. Mert a' mi a' törvénynek lehetetlen vala, mivel hogy erőtlenségben volna, a' testnek miatta az Isten az ő fiát el-bocsátván bűnös testnek hasonlatosságába a' bűnért, a' bünt kárhoztatáa az ő testében. Hogy a' törvénynek a' kívánsága mi bennünk bételnék, mik nem test szerént járunk, hanem Lélek szerént. Rom. 10. 4. Mert a' Törvénynek vége a' Christus minden hívő embernek igazságára. Rom. 5. 18.

IV. Hogy ez az ő Igassága örökké való Igasság, az az: minden időbéli Választottak-

rottakra tartozó Igasság, melly el nem
veszhet, *Dán. 9. 24.* Hetven betek vé-
geztettek a' te néped, felől és a' te Sz. Vá-
rasod hogy vége szakadgyon a' go-
nosságnak, és bé-pecsételtessék a' bűn, és
hogy ki-tisztittassék az hamisság, és az
örökigasság meg-hozattassék.

Vigasz-
talás.

1. Minden hiveknek nagy Vigasztalá-
sára vagyonez, hogy noha magokban
igen hamissak, de ő benne igazakká tétet-
tenek. *Jer. 2. 6.* Nevezik az ő nevét,
Jehova mi Igasságunk. 2. Cor. 5. v. 21.
*Ki bűnt nem tudvala, bűnné tévé mi-
mi érettünk, hogy mi lennénk Istennek*
igassága ő benne. Olly bizonyos a' meg-
Igazittatásunk az ő engedelmesége által,
mint a' melly bizonyos vala a' mi halál-
alá valo vettetésünk az Adám engedet-
lensége miatt. *Rom. 5. 19.* Ha azért az ő
Igassága miénk, melly gazdagok vagyunk
mi? Oh mint meg kell hát erőszódnunk
a' jónak cselekedésében!

Intés.

1. Ismérjük-meg ezt az Istennek in-
gyen valo ajándékát az ő Fiában. *2. Cor.*
5. v. 21. Rom. 10. v. 4.

2. Kövessük az ő csudálatos szentségét
legyünk szentek, miképpen, hogy ő-
szent. *Rom. 8. 4. 1. Petr. 2. 9. Matth. 1*
29. 2. Cor. 5. 17. Aláza

Alázta meg ez azokat, a' kik tagad-
gyák ezt a' Szentet, mind hihetetlen-
ségekkel, mind életekkel. *Ján. 8. 46.* Ez
nem egyéb, hanem a' gyilkost választani
ahogy meg-adassék *Tsel. 3. 14.*

Eddig a' Törvényhez való engedel-
mességről.

XX. R É S Z.

*M' Bűnért való áldozatról avagy a'
Christusnak kén-szenvedé-
séről.*

*Rom. 4. 25. Ki halálra adatott a' mi
bűneinkért, és fel-támadott a' mi Iga-
zulásunkért.*

A' Christus kén-szenvedéséről való I-
sgasságok ezek:

I. Hogy a' Christusnak kén-szenvedése
Istennek Decretomából és örökké való
lel-rendeléséből volt. *Tsel. 2. 23. Azt
mondók, ki az Istennek tanátsából és
rendeléséből adattatek halálra &c.*

II. A' Christus szenvedési mi érettünk
és mi helyettünk valok voltanak, ugy
ahogy ő hordozta a' mi álnokságinkat,
1. Pet. 2. 24. Kí a' mi bűnünket hordoz-

ta az ő testében a Fán, hogy a bűnnek meg-halván éljünk az igazságnak, ki-nek sebeivel gyógyultunk-meg. *Esa. 53. 5. 8. 12. Róm. 4. 25. 1. Cor. 5. 7. Mert a Christus a mi nuszveti bárányunk, mi érettünk meg-áldoztatott.*

III. Az ő szenvedésével Istent meg-engesztelte, s minden mi bűneinket el-törölte. *Matth. 17. 5. Ez az énsze-relmes Fiam, kiben meg-békélletem, és őtet halgassátok. Eph. 5. 2. 1. Ján. 1.*

IV. A maga személyében töltötte-bé és végezte el mindazokat a szenvedéseket a melyek a mi idvességünkre szükségesek voltak. *1. Pet. 3. 18. Mert a Christus szenvedett egyszer a bűnökért, igaz lévén, a hamissakért, hogy minket Istenhez vihetne. Sid. 9. 20. Sid. 10. 11. 12.*

V. A Christus kénsszenvedése elégséges ár, az egész Világnak bűneiért. *Ján. 1. 29. Imhol az Istennek Báránya, ki el-vejszi a világnak bűneit.*

VI. A Christus mi érettünk leg-szörnyebb ki-gondolható dolgokat szenvedett; minéműkezek:

I. A maga ditsőségétől való meg-fosztatás; Isteni formában lévén az em

berch

berek köziben jöve lakni, nem mutatván ki az ő Felséges voltának és ditsőségének tellyességét, melly vala az ő természetiben. *Ján. 17. 5. Mostan Atyám ditsóíts-meg engemet, te magadnál azzal a ditsóséggel, melly völt te nálad, minek előtte é világ lenne.*

2. E' világon valo becsstelen bé-fogadtatása, minémű vala az ő születésében és életében valo rend kívül valo szegénysége. *Luc. 2. 12. Es é lesz néktek a jele, találtokegy gyermeket bé-polálván fekünni a jászolban. Matt. 8. 20. Jesus pedig monda néki: a' rokáknak barlangjok vagyon, az égi madaraknak fészkek, de az embernek fiának nintsen fejtét holott le-hajtsa.*

Számkivetés, és ellenségi előtt valo szaladás. *Matth. 2. 14. Mark. 3. 6. 7. Ján. 11. 54. Ján. 8. 59.* Gyalázás és rend kívül valo méltatlanlág, holott Samaritanus, Tobzodó, Hitető, Arulo vala neve; meg-utáltatott, meg-tsufoltatott, meg-csapdostatott, szidalmaztatott, elárultatott és el-adattatott, a' maga szolgálja által, még penig alá valo bérért, a' maga Tanítványitol el-hagyattatott, meg tagattatott, és esküvéssel ellene

mondatott, hamissan vádoltatott, megveszszőztetett, pökdőstetett, és mint valami Gonosz tévő meg-kötőztetett, a' mint az Evangelisták historiaja meg-mutattya.

3. Minden Választottak bűnének néki Tulajdonitása; úgy hogy azoknak érdemsége ő reá rakatott, és ő azoknak személyét viselte. Csudálatos meg-alázás ez, hogy ő bűnné tétetett érettünk, a' ki bünt nem ismér vala ő magában. 2. Cor. 5. v. 24.

4. Lelkében valo szörnyű gyötrődések, mellyek támadtanak: 1. Az ördöggel valo gyakor ütközetekből és kifirtésekéből, Sid. 2. 18. Sid. 4. 15. De leg-kiváltképpen midőn a' keresztfán láthatatlanképpen minden dühösséggel ostromoltatott, Col. 2. 5. 2. Az Isten bűnért valo haragjának Pohárának ki-töltéséből, mellyet kiváltképpen a' Kertben kóstolt, midőn a' nagy gyötrelemnek miatta vérrel veritezett, és a' Keresztfán így kiáltott: En Istenem, En Istenem, miért hagyál-el engemet?

5. Keresves halálnak neme; úgy halni meg mint kárhoztatott s' meg-sentenciázott ember, mind a' Sidóktól, mind a'

Pogá-

Pogányoktul; illy átkozott halállal halni-
 meg, melly mind Isten s' mind Ember által
 leg gyalázatosabbnak tartatott, s' még pe-
 nig olyan Gonosz-tévők között öletett-
 meg a' bűnösök közzé számláltatott. *Esa.*
53. 12. Vas szegekkel testét által engette
 szegeztetni, s' drágalátos vérét ki-hadta
 ontani. Szörnyű dolgok ezek, mellyek-
 nek meg-gondolása szolgál Intetésünkre,
 Oktatásunkra és Vigasztalásunkra.

Először is, int minket három rendbéli
 Tiszteinknek végben vitelére: 1. A'
 Christushoz magához. 2. Felebarátink-
 hoz. 3. Mi magunkhoz. 1. A' Christus
 kényszeredéséről valo Elnélkedés ger-
 jeszsen-fel minket ezekre a' szándékokra.
 1. Ismérjük-meg a' mi Meg tartónknak
 csudálatos irgalmafságát, tegyünk vallást
 az ő dicsiretiről, és magasztallyuk az ő
 Nevét, a' ki illy kész volt ilyeneket szen-
 vedni mi-érettünk, *Phil. 2. 11.* Minden
 nyelv vallja, hogy a' *Jesus Christus az*
Úr, az Atya Istennek dicsőségére. Esa.
37. 1. 2. 7. 8. 2. Sirassuk-meg indulat-
 tal bűneinket, mellyek az Istennek Fiát
 által szegezték, *Zach. 12. 12.* Ezek a-
 zok a' Vas szegek, és a' Dárda, melly az
 Ő szivéből ki-bocsátották a' vért. Nem.

fírnálé ha a' magad Attyafiát meg ölted
 volna? 3. Többé ne vétkezzünk, hanem
 féllünk attól hogy az Istennek Fiát ismét
 meg ne feszítsük. *Rom. 6. 6. Sid. 10. 24.*
 Ellyünk inkább annak a' ki meg-holt mi
 érettünk, mind lelkünket testünket aján-
 lyuk az ő szolgálattyára, *2. Cor. 5. v. 14.*
1. Pet. 2. 24. 4. Szeressük őtet tellyes in-
 dulatinkból, átkozotnak tartván valaki
 nem szereti az Vr Jésus Christust, *1. Cor.*
16. 21. Eph. 6. 23. 1. Pet. 1. 9. Az A-
 tyia Isten szereti a' Christust az ő készle-
 géért, mellyet mutatott az ő juhaiért való
 meg-halásban, s' hát mi nem szeretnők,
Ján. 10. 17. 18. Azért szeret enge-
 met, az én Atyám, mert le-teszem az
 én életemet, &c. 5. Eörmöst mennyünk
 az ő Zászlója alá az ő Táborában, midőn
 láttuk, hogy az ő zászlója meg van ereszt-
 ve a' Szentek Gyülekezetiben; füssünk o-
 da nagy minden készséggel hűségünknek
 meg-mutatására, éllyünk s' halllyunk az
 ő szolgálattyában. Mint a' reggeli har-
 mat, melly remerdeken esik-le az égből,
 olly sűrűnek kell lenni a' Keresztyének
 Gyülekezetinek, *Solt. 110. 2. 3. 4. 6.*
 Ne legyünk Embereknek szolgálai, az az:
 ne köteleztessünk senki rossz példájához,
 aka-

akarattyához, kívánságához, humorához; hanem legyünk szabadossak a' Jesus Christus szolgálattára, ki mi érettünk illy drága bért fizetett, *1. Cor. 7. v. 23.*

7. Akarmit el-szenvedgyünk azért a' ki mi érettünk illyeneket szenvedet; úgy hogy készeknek kell arra lennünk, hogy el-hadgyuk Atyánkat, Anyánkat, bátyánkat, hugunkat, házunkat, földünket és mindenünket ō érette és az ō Evangeliummáért. 8. Hirdecsük az ō halálának emlékezetit, minden becsülettel és szives indulattal: Ez a' mit kell cselekednünk a' 2 Sacramentomnak vételében, melly a' Christust mi szemekünk előtt meg-feszíti, és meg-mutattya hogy hogy töretett, adatott és öletett-meg mi érettünk.

II. Négy dolgokat tanuljunk-meg Felebarátinkra nézve a' Christusnak ken-szenvedéséből: 1. Artalom nélkül-valóságát; holott a' Christus a' mi húsveti Bárányunk mi érettünk meg-áldoztatott, innepet szentellyünk kovász nélkül való kenyerekben, tisztaságban és igazságban, *1. Cor. 5. 7. 8.* 2. Alázatosságot, azon indulat légyen mi bennünk, melly volt a' Jesus Christusban, *Phil. 2. v. 2. 9. Matth. 11. v. 29.* 3. Szeretettet a' mi

atyánkfiához életünknek le-tételéig.
 1. Ján. 5. 16. 4. Szánakozást azokon,
 a' kik lelkekben szenvednek; a' Christu-
 s-nak a' kertben való gyötrelme jussón,
 eszünkben, s' szánnyuk azokat a' kik az ő
 gyötrelmekben azt kiáltják, hogy Isten
 el-hadta őket. Ha a' Christusnak szüksége
 volt az Angyalnak vigasztalására, meny-
 nyivel inkább szükségünk vagyon miné-
 künk: 5. A' Férjek-is az ő Feleségek sze-
 retetire és reájok való gond-viselésre,
 ezzel az indító okkal serkentetnek, mert
 a' Christus le-tötte az ő életét az ő Anya-
 szentegyházáért, Eph. 5. 25. &c.

III. Magunkra nézve ezeket tanul-
 lyuk-meg: 1. Mindenek felett a' Chri-
 stus kereszttiben dicsekedgyünk, Gal. 6.
 v. 14. 2. Nagyobb gondot tartsunk lel-
 künkre ennek utánna; a' meg-feszített
 bér tanítsa-meg bennünket azoknak
 drága erővoltagekra. A' mihez ember drá-
 gán jut, igen őrzi azt; őrizzük azért lel-
 keinket a' Christusnak nap-jáig, holott illy
 drága árron, a' Christus vérén vétettek.
 3. Szánnyuk-el magunkban, hogy a'
 melly életet, most élünk, az Isten Fiá-
 nak hici által éllyük, Gal. 2. 20. 4. Ar-
 ra valok a' Christus gyötrelmi, hogy mi-
 is a' mi

is a' mi itt valo bujdosásinknak idejét fé-
 lelemmel vigyűk végbé, 1. *Pet. 1. 17. 18.*
 2. *Ephes. 5. 26. 5.* Vgy cselekedgyűnk
 a' bűnnek meg = öldöklésével, mint
 Isten cselekedett a' bűnnel: Isten a' bűnt
 a' Christus keresztfájára feszítette s' an-
 nak kárhoztató erejét úgy ölte - meg;
 innen vagy on, hogy a' bűnnek még öl-
 döklése, meg - feszítésnek hivattatik;
Galat. 5. v. 24. Mert a' kik Chris-
tuséi, meg-feszítették a' testet az ő in-
gulatival és kívánságival egybe. Hogy
 miis bűneinket meg-feszíthessük, ezeket
 kell cselekednünk: 1. Erővelis azokat
 vigyűk a' Christus keresztfája eleiben,
 (ábrázolván azt elménkben) mert a' bűn
 köha nem nézhet a' Christus keresztre,
 miholt meg-láttya azt, mindgyárt kezd
 maldogalni az emberben; ugyanis a'
 Christus kereszti vádollya a' bűnt, szégye-
 niti és titkos erő által ugyan a' bűnnel tá-
 laltatik. 2. Valamint hogy a' Chris-
 tus fel-emeltetett a' keresztfán; ugy
 iminékünkis fel kell a' bűnt emelnünk I-
 sten eleiben a' kedvezés nélkül valo Val-
 zás tétel által. 3. Fegyverkeztesse fel
 ennünket a' Christusnak kényszeredése,
 nyomoruságokban valo békecséges tü-

résre, *Sid.* 2. 10. 1. *Pet.* 4. 1. A nyomorúságok a' Christushnak bélyegei, 2. *Cor.* 4. 10. *Gal* 6. 17. Eddig az Intésnek Hasznairól, már az Oktatásnak Hasznai következnek: 1. Az igaz boldogság nem ál a' világi hasznokban s' gyönyörűségekben; holott a' Christushnak igen kedves dolga volt a' világiakkal, megtettzik innét, hogy az ő országa, nem eből a' világbol való. 2. Veszedelemes tudomány az, a' melly azt tanítja, hogy a' Christushnak egyszeri áldozattya nem elégseges, hanem naponként meg kell azt újítani a' vér nélkül való áldozatban, az nyilván való szent Írás ellen, *Sid.* 9. 26. 28. *Sid.* 10. 11. 12. Azis mételyes vallás, melly azt tanítja hogy az emberek a' magok és a' Szentek érdemével elég tehetnek Istennek a' bűnért. 3. Jajos állapottya vagyon a' hitetleneknek; mert ha Isten a' maga Fiának nem kedvezett, a' ki csak kezes volt a' bűnért, hát hogy kedvezne azoknak, a' kik Fők (principalisok) a' bűnben? A' Christus az Istennek véghetetlen haragját ezek nélkül a' jajos gyötrettetések nélkül el nem szenvedhette; hát ők hogy szenvedhetik ell a' kénkövet, Tót és a' Pokol tűzét? 4.

Ha vad-

Ha vadnak olyan munkák, mellyek az Istenen kívánságán fellyül valók, ismérjük azokat lenni a' Christusban; mert az Christus kényszeredése, olly munka, mellyet Isten nem paráncsolt az Erkölcsök=öl való Törvényben, és ez kiváltképpen való maga alá bocsátása volt az ő Attya=keze vezetes akarattyának. Más bűnéért meg-halni, ez olly igazságnak neme, onellyről nincsen emlékezet a' Törvény=ben. 5. Noha a' Sidók s' Görögök meg=postráncsoznak a' Christus keresztyénben, de mi ne ütközzünk meg ebben, mert így seillet ő néki szenvedni, és bé menni az a' dícsőségében, a' mint Mósesről fogva minden Prophéták bizonyították. 1. Cor.

.. 23. Luc. 24. 45. 46.

Vigasztalásnak Hasznai következnek: Vigasztalás. onellyek közönségeffek és kiváltképpen valóak.

Közönségeffek: 1. Szívünknek erős=ítésére való annak bizonyos volta, hogy a' Nazáretbéli Jesus, az Atyáknak meg=ígirtetett Messiás. Melly onnét tecczik meg, hogy a' régi Prophetiák ő benne mind be=tellyesedtek. A' királyi Pálczá a' vétetett Judától, amaz Iras szerént, Jer. 49. 10. El=osztották az ő ruháit és az ő köt=

az ő köntőfire sorfot vetettek, *Solt. 22. 18.* kezeit lábait által szegezték, *Solt. 22. 16.* Az Epitők ötet meg-vetették, *Solt. 118. 22.* Mikor itilretnék halgat vala és az ő száját meg nem nyitá, *Esa. 53. 7.* A hitetlenek közzé számláltatott, *Esa. 53. 12.* Mérget és eczetet adtak inyan, *Solt. 69. 21.* Bé-töltötte az áldozatoknak czélozásokat, ki-ontván vérét, és a Táboron kívül szenvedvén, *Sid. 9. 14. Sid. 13. 11. 12.*

2. Ha az ő kén-szenvedésének gyümölcseit meg-gondollyuk, abból mi reánk s minden hívőkre, ezek áradnak: 1. Lelkünknek s testünknek válcsága, *1. Cor. 6. 20. Rom. 7. 4.* 2. Az örökkévaló szövetségnek meg-erőssítése, *Sid. 9. 16.* 3. Istennel való meg-békéltetésünk, *Rom. 5. 10. 1. Pet. 3. 18.* 4. A bűnnek el-törlése, mind annak kárhozta- to erejének meg-bocsátására, s mind a meg-szenteltetésre nézve annak hatalmas- ellen, *1. Ján. 1. 7. Matth. 26. 28. Rom. 6. 6.* 5. Az Halálnak el-nyelette- tése, *1. Cor. 15. 54. Sid. 2. 14. 15. 2 Tim. 1. 10.* 6. A leg-szentségéssébb helyben az Egekben való bé-menetelre való szabadság, *Sid. 9. 12. Sid. 10. 19.*

3. Ha az Ő Papságának rendit, melly szerint áldozott, meg-gondollyuk; mert Melchisédek rendi szerint való Fő Pap, sem Aron rendi szerint való, *Solt. 110.*

2. *Sid. 7.* egészszén.

Minden Papok között, valakik a' Christusnak ábrázoloi voltanak, Melchisédek még elevenebb s' nemeffebb Ábrázolója volt, és a' Christusnak, mind személyét, mind tisztit, tellyessen ki-árnyékozta. Egyanis három vigasztalásos dolgok példázattak-ki Melchisédek által:

1. Az Ő Méltósága; Egyszer s' mind Sapis; királyis volt, elégséges lévén arra, hogy a' földnek leg-nagyobb hatalmassit képvisálja, a' mint a' Salemnek Királya. Kelekedék Abrahámmal, *Ter. 14. 18.*

2. Az Ő Papságának hathatósága, onnelly az Igaságban és Békeségben áll: igazságban, mert Ő Jehova mi Igaságunk: Békeségben, mert Ő tellyességeffen megengesztelte Istennek a' mi bűneink ellen való haragját. Igazán *Malci tzedek* hát, az az Igaságnak, Királya és *Melek Salem*, az az Békeség királya.

3. Az Ő Papságának örökké valósága; Ő örökké- való Fő Pap soha meg nem hal, amint a' Levi fiai, sem pedig az Ő Papságának

nak ereje soha meg nem szűnik. A szent
 Lélek szánt szándékkal el-titkolja a
 Melchisédeknek születését és halálát,
 hogy annyival világosabb példázója lé-
 gyen a' Christusnak, kinek Attya nincs a
 menyiben Ember, Anyja nincs a' menyii-
 ben Isten, és az ő napjainak vége nem lesz
 szent. Nincsen hát olly idő, mellyben szű-
 kőlkedhetnénk az Christus Aldozattyá-
 nak gyümölcsei-nélkül, ha Istenhez és a
 ő Királyi székihez szabad menetelünk va-
 gyon, mert meg-eskütt az Isten és azt fo-
 ha meg nem bánnya, *Solt. 110. 4.*

Kiváltképpen sok nevezetes vigasztas-
 láfok származnak a' Christus kinszenvedé-
 séből:

1. Egybe hasonlíthatatlan és kétség-
 kívül való Tanubizonysága ez, az Isten
 szerelmének, hogy a' maga saját Fiának
 nem kedvezett, hanem halálra adta öte-
 mi érettünk, *Ján. 3. 16. 1. Ján. 4. 9.*
Rom. 8. 32.

2. Holott illyen árt tétetett le a' ke-
 zes által a' mi adottságinknak meg-fize-
 téséért; kételkedhetünk a' kárhoztatás-
 alól való fel-szabadulásunk felől? lehet
 bennünk olly hihetatlenség, hogy mégis
 féllünk a' tömlöczözéstől, holott a' Christus

stus

us mind egy batkáig eleget tött? Hogy
 örülhetne volna el a' kezes az Istennek
 igazságát, az embereknek és ördögöknek
 mint megannyi Poroszlóknak dühösségét
 az elégségesen meg nem fizetett volna,
 salamit kívántak.

3. Igaz Tanu és Tanító hát a' Chri-
 stus, ki az ő Tudományát vérévelis meg-
 pecsételte. Nagy hát az Evangéliomnak
 az alhatatlansága, mellyet mindentán-
 corgás és félelem-nélkül bé kell vennünk.
1. el. 1. 5.

4. Mikor mi nyomoruságot szenved-
 ünk, ő-is edgyütt szenved velünk, *Esa.*
3. 1. 9. Könnyebségünkre lehet a' fáj-
 almokban sőt a' halálban-is, ha az ő fáj-
 salmi eszünkben jutnak.

Leg-nevezetesebben valo vigasztalá-
 lok, mellyek szedegettethetnek az ő szen-
 vedésének módgyából, ezek:

1. Jerusalemben szenvedett, és így
 mind az ő Testamétomi Abrázolásokat bé-
 töltötte (mert ott áldoztatott meg Isák,
 az áldozatra valo állatok-is ott ölettek-
 meg) mind pedig ezzel meg-jelentette,
 hogy ő minékünk az örökké valo Békes-
 égnek látását meg-szerzette, mert annyit
 bészén a' Jerusálem neve.

2. Az ő szenvedésének derekább részét a' kertben szenvedte, hogy azzal vigasztalja minket, hogy az első bűnt el-töröltte, melly a' kertben lőtt volt és a' Christusnak tulajdonított volt.

3. El-árultatott, hogy a' mi Adámban való árultatásunkat el-törlené; meg-fogadtatott; hogy minket foglyokat szabadon bocsátana; Tanítványtól el-hagyatott, hogy meg-mutatná, hogy a' Válságnak munkáját csak egyedül magyartette végben. *Esa. 63. 3.*

4. Idéztetett és kárhoztattatott, minő a' Sidók, mind a' Pogányok által a' Papok Udvarában, és Pilátus törvény széki előtt ezzel akarván jelenteni, hogy ő mind Sidaóknak Pogányoknak bűnökért adatott áldozatra, és hogy az az igaz Messiás a' vagy Shiloh, mivel mostan a' királyi pállás cza el-vétegett Judátul. *Ter. 49. 10.*

5. Az ő vádolásokra való halgatása meg-mutattya, hogy ő nagyobb személyn volt, annál a' ki őtet meg-ítelte; ezzel a' Irást-is bé-töltötte, hogy nem nyitott meg száját, *Esa. 53. 7.* Annak-felette a' mi gonosz beszédinkért szenvedett, és azért halgatott ilyen iszonyu vétkeknek szemére való hányásokor, hogy meg-mu-

utná, hogy azokat úgy szenvedni, mint
 mi kezesünk.

6. Meg-ostoroztatott és tövis koronával koronáztatott; meg-ostoroztatott, hogy minket a' lelki, testi és örökké való érdemlett korbácsolásoktól meg-mennene.

A' tövis korona ezeket jedzi: 1. Hogy mi Adámban való nagyra vágyódásunkat ezzel el-törölné. 2. Hogy nekünk örökké való koronát érdemlenc. 3. Hogy királyi népet gyűjtene Istennek a' sok tövises és ártalmas Nemzetségek közül, hogy azok Istent mint egy korona körülvénnék, őtet dicsírven és magasztalván. 4. Hogy ő viselte a' mi tövises gondainkat és hogy minden gondunkat rá-reá vetnők.

7. Veres bársonyban öltöztetett, kezében nád-szál adatott, ennek jelentése, hogy ő Király volna, noha őkezt, kegyetlenségből mivelnék. Az ő veres bársony öltöztetése meg-mutatta, hogy ő az a' nagy parádakozó, ki fölöl eleve meg-mondott: Kicsoda ez a' ki jő Edomból és veres ruhában Boczárból? *Esa. 63. 1.* A' nád-szál, meg-mutatta, hogy ő törné meg a' kigyó fejét, mert a' Nád igen ha-

lálós a' kigyónak, (a' mint a' tudósok im-
ják) ismét a' nád-szállal mint valami penn-
nával a' mi ellenünk való kéz írást ell-
törlötte.

8. A' Golgotha hegyén, a' holt em-
berek tetemeinek helyén szenvedett, ho-
lott a' leg-nagyobb gonosz-tévők szenn-
vedték büntetéseket; hogy a' meg-igaz-
zulásnak zászlóját ott emelné-fel, a' ho-
a' kárhoztatásnak helye vala..

9. Meg-mezitelenítetett, hogy a'
mi első Szüléinknek bűnökért eleget tem-
ne, kik az ártatlanságnak köntösétül meg-
fosztattak vala.

10. Fára feszítettetett, azért hogy a'
mint hogy a' halál az élő Fa által jött-b d-
e' világra, úgy az által rontatnék el és as-
élet újjokban vissza hozattatnék; Annak
felettre ebben a' Christus meg-felelt as-
Isáknak példázatban való meg-áldoztatá-
sának, és az magassan fel-emeltetett Erco-
kigyónak, Ján. 3. 14. és hogy a' levegő-
égben fel-emeltetvén, a' levegő Egne-
Fejedelmét meg-győzné. Es hogy a' Tön-
vénynek átkát érettünk el-vitelné, anna-
a' halálnak nemében, érettünk kiváltképp-
pen való átokká tétetvén, Gal. 3. 13. 14.

11. Epét s' Eczetett ivott, mellyen

amasi

mazirást bé-töltötte, *Solt. 69. 22.* és mint második Adám az első Adám bűné-
k büntetését viselné a' meg-tiltott gyű-
löcs levének meg-köztölésáért.

12. Az ő kezeinek és lábainak fel-sze-
sztetése, bizonyosabbá téssen ben-
ünket a' testi rendeléseknek a' Kereszt-
sa valo szegesztetések felől, mind a'
remonias törvényeknek, mind az er-
olcsokról valo Törvénynek kárhoztatá-
törlünkél-vévén, *Colos. 2. 14.*

XXI. R É S Z.

A' Christusnak Esedezéséről.

Rom. 8. v. 34. Es esedezik érettünk.
Eddig a' bűnért valo Aldozatrol; kö-
kezik a' Christus Papságának harma-
x része, melly az ő Esedezése. Erről
gy Igafságok vudnak.

I. A' Christus az Istennek jobján ese-
szik mi érettünk. *Rom. 8. 34. Sid. 7. v.*
Minek okáért meg-is tarhattya
ndenestől fogva azokat, a' kik ő általa
vulnak Istenhez, mert mindenkoron él
gy esedez-zék ő érettek.

II. Nincs több Szofzollonk az Egek-
na' Christusnak, *1. Tim. 2. 5. 6. Mert*

egy a' Közben-járó Isten és ember között
az Ember Christus Jésus. Esa. 59. 16.
Látá hogy nem vala Esfedező, &c.

III. A' Christusnak esfedezése örökkön
valo, ugy cselekeszi azt egyszer, hogy
többször-is el ne mulassa, Sid. 7. 25. 28.
Mert a' Törvény Papot rendel az erőn-
len emberekből, de a' törvény után van
esküvésnek beszéde a' Fiut, ki örökkön
valo Papságra rendeltetett.

IV. Csak egyedül a' Válatztottaké-
esfedezik, Ján. 17. 9. Azokért könyön-
gök: nem könyörgök e' Világért, hanem
azokért a' kiket ennekem adtál, &c.

Ezeknek az Igafságoknak magyaráza-
tyáért, három dolgokat kell meg-magy-
ráznunk:

I. Eza' Szó: Esfedezés; néha vétetik
azokért a' Könyörgésekért, mellyeket
hívek az Esfedező Christus nevében nyu-
tanak Istenhez, hogy azok által az Isten-
nek itt e' Világon valo Itiletit az ő Attyo-
fiairól el fordítsák. Így vétetik. 1. Tim.
2. 1. Intelek azért titeket, hogy minden-
neknek előtte legyenek könyörgések, imá-
kozások, esfedezések és hálá-adások mi-
den emberekért, &c.

Néha vétetik a' mások bűnei ellen va-

naszokért: Így Illyés esedezett az Izrael
ellen, *Rom. 11. 2.* A' Sidók-is esedeztek
ellen, *Tsel. 25. 24.* De gyakrabban
mutetik a' Christus Közben-járásának a-
rta' részéért, mellyben Isten előtt
meg-jelenik, hogy az Istennek a' Válasz-
tattak ellen valo haragját meg-engesz-
tallye.

2. Hány féle módon esedezik a' Chri-
stus mi érettünk? Hét féle képpen.

1. Bé-mutattya magát Isten eleiben,
az ő érdemével és az ő elég tévő Aldozat-
ával edgyütt, *Sid. 9. 24.* Istent velünk
meg-békélteti, *Jer. 30. 13.* 2. Könyör-
gött, s' most-is szüntelen könyörög éret-
tünk: az ő itt e' földön valo minden kö-
nyörgési, részei az ő esedezésének, ma-is
meg-egyekbe szüntelen azt cselekefzi éret-
tünk, *Rom. 8. 34.* *Sid. 7. 25.* 2. Bé-
mutattya Isten eleiben a' mi könyörgé-
sünket és hálá-adásinkat, *Jel. 8. v. 3. 4.*

4. Fel-vállallya magára az Isten előtt,
hogy mi az ő kegyelme által el-kerüllyük
bünt, és többé az Istent haragra nem
ggyerellyük. Ez a' fogyatozás szűkléges
szé az Esedező Tisztinek, *Ján. 17. 6.*—
v. 26. 5. Mint szoszolló, ígyünket fel-
ggyja, és az embereknek s' ördögöknek

Hét féle
képpen
esede-
zik a'
Christus

hamis vadolási ellen, ment bennünke
Rom. 8. 34. 1. Ján. 2. 1. 6. Ki tölti reánk
 az Esedezésnek *Lelkét*, melly ki-beszélh
 retlen fohászzkodásokat nyújtat velünk
 Isten eleiben, *Rom. 8. v. 26. Gal. 4. 6*

7. Az ő vérét reánk hinti, az ő érd
 mének reánk való szabása által, melly kol
 ált és esedezik mi érettünk, *Sid. 12. 2 s*

3. Micsoda Természetben esedez
 érettünk? Mind kettőben. Mert noha
 Christusnak Isteni Természeti egyenlő
 Atyával, (őt állattýára nézve ugyan Eg
 s né mondattathatik illendőképpen, hogg
 a' Christus valamit kér az Atyától; de l
 a' Christusnak Isteni Természeti anny
 ban gondollyuk, a' menyiben szemé
 szerént edgyesítetett az emberi term
 szettel a' kegyelemnek láfárlásában,
 menyiben szabad akarattya szerént vő
 azt fel mi érettünk, nem illetlenebb ére
 tünk könyörögni, mint a' szolgai form
 fel-venni, és a' közben járásnak Tiszt
 melyre tartozik ez az esedezésnek műkáj

Czafol
 lás

Ezeknek Haszna Czafolás, azok ell
 a' kik nagy szentség töréssel meg-moc
 kollyák a' Christusnak Esedezését, másol
 rendbéli Esedezőket állatván. Ez a' Tis
 csak a' Király Fiáé, s' ezek nagy illetlen

a' KX

Király szolgáira is akarnák ruházni. Nem mérünk több Supplicatio bé-adót a' Jézus Christusnál. Nem-is segítheti ez őket, hogy azt mondgyák, hogy azok nem Válcásnak, hanem csak Elővezetésnek közben-jároi; mert midőn nem csak könyörtevéseket, hanem a' Szentek érdemét-is kívánnyák hogy bűnöket el-töröllyék s' től-legeket bé-tölcsék, ezzel Válcásnak közben jároivá-is téstik őket.

1. Kövessük a' Christus Papságának részét, mind atyánkfiáiért való, mind egyebekért, bár ellenségink legyenek-is könyörgésünk által, *1. Tim. 2. 1.* mennyire lehetséges mindenekkel béke-ségben élven, mert ez téstzen minket, hasonlokká az Isten Fiához, *Matth. 5. 7.* Holot pedig a' Szentek itilik-meg e' világot, ha lehetséges azok között való verengéseknek vessenek véget.

2. Vgy éllyünk, hogy a' Christus diadonsditefsék mi általunk; olyanok légyünk mint ő igirte az ő Attyának mi felőlünk, *Ján. 17. 18. 19.*

3. Holott a' Christus minden könyörtevéseinket és hálaadásinkat, Isten eleiben elő-mutattya, legyünk szorgalmatosak szolgáiban, *Col. 1. 22. Jel. 8. 3. 4.*

4. Hidgyük-el hogy a' Christus Efedezése által minden erőtlenségink elfedeztetének, és már járulhatunk Istenhez, és bé-mehetünk szinte a' kárpiton belől, *Sid. 10. 19. 20.*

Vigasztalás.

Nagy Vigasztalásunkra lehet ezeknek meg-gondolása: 1. Az Isten jó kedve rajtunk meg-erőssített, nem gúnyos már fel ellenünk Isten és mi a' Christus által edgyek vagyunk, *Ján. 17. 11. 20.* Az Isten rajtunk való szánakozása, a' nyomorúságnak idején, ki-nyerettet, *Zach. 1. 16.* 3. Az ördög ugy meg-zaboláztatott, hogy sem kifirtetivel, sem vádolásával nekünk nem árthat, hitünk ugy meg-öriztetik, hogy el ne fodgyon, *Zach. 3. 7. Rom. 6. 34. Luc. 22. 32.* 4. Bűneink, mellyeket naponként cselekedszünk, meg-bocsáttak minékünk, holott ő mindenkor fel-vészi a' mi igyünk, *1. Ján. 2. 1. 2.* 5. Meg-oltalmaztatunk e' Világnak gyűlölsége ellen, *Ján. 17. 14. 15. 16.* 6. Meg-oltalmaztatunk minden gonosztul, *Ján. 17. 11. 15. 23.* 7. Bizonyossokká tétetünk a' menyországnak reménysége felől, *Sid. 10. 19. Ján. 17. 24. Coloff 3. v. 1.* 8. Minden szűktégenek áldásokkal bé-töltetünk, *Sid. 12. v. 24.*

Minden

Mind ezeknek koronája pedig ez, hogy
 Toha meg nem hal, hanem örökké esede-
 zik érettünk, Ján. 17. 20. Sid. 7. v. 25.

XXII. RÉSZ.

*A' Christushnak Királyi Tisz-
 tiról.*

Solt. 2. 6. En pedig fel-kentem az én
 Királyomat a' Sionon az én szent hegye-
 men.

Eddig a' Christushnak Papi Tisztiról; kö-
 vetkezik az ő Királyi Tiszt, melyről való
 Igaságok heten vadnak:

I. Hogy a' bünt, a' halált, és a' Pok-
 lot meg-győzte, halottaiból fel-táma-
 dott, fel-ment az Egben és ül az Atya I-
 stennek jobján. Hogy halottaiból fel-
 támadott, ezek a' helyek bizonyíttyák.
 Rom. 1. 4. Meg-bizonyittatott hatal-
 mason Isten Fiának lenni, a' szentelő Lé-
 let szerint, a' halálból fel-támadásnak
 általa. Rom. 4. 25. Ki halálra adatott
 a' mi bűneinkért, fel-támadott a' mi
 meg-igazulásunkért, 1. Cor. 15. 54.
 Ján. 20. 12. Mark. 16. 6. 14. 2. Tim. 2. 8.
 Emlekezzél-meg, hogy a' Jesus Christus
 fel-támadott a' halálból, ki Dávid mag-

vábol valo az én Evangeliumom szerint.

Fel-ment az egekben, *Mark. 16. 19.*
 Minek-utánna szollott volna az Vr fel-
 viteték menyben, és üle az Istennek job-
 jára. *Luc. 24. 17. Tsel. 1. 9. Eph. 4.*
8. 9. 10.

ül az Arya Istennek jobján, *Sid 1.*
13. Kinek mondotta az Angyalok köz-
zül valaha, ily az én jobb kezem felől,
miglen vetem a te ellenségidet lábad alá
sámolyul. Sid 8. 1. Eph. 1. 20. 21. Col.
3. 1.

II. Hogy a' Christus, ki az ő vérén,
 váltotta-meg az ő Anyaszentegyházát
 rendeltetett Istentől, hogy lenne az A-
 nyaszentegyháznak Királya, Feje, és az
 Isten népének Fejedelme, kinek kezében
 minden hatalom vagyon. *Solt. 2. 6. Fel-*
kentem az én Királyomat az én Sz. he-
gyemen a' Sionon. Matth. 28. 18. Min-
den hatalom adatott énnékem mennyen
és az földön. Ján. 13. 3. Col. 1. 18.
Jel. 19. 16.

III. A' Christust rendelte az Isten,
 hogy lenne az ő Anyaszentegyházának
 Törvény ki-adója és ez egész Világnak
 Birája, *Jak. 4. 12. Edgya' Törvény ki-*
adó, ki meg-tarthat és el-vefzthet. Ján.

5. 12. Mert az Atya senkit nem ítél,
hanem minden ítéletet a' Fiura bízott.
v. 27. Es adott néki hatalmat az itéletre,
mivel hogy embernek Fia. Tsel. 10. 24.
Tsel. 17. 31. 2. Tim. 4. 1.

I V. A' Christus országa minden Nem-
zetségekre ki-terjed, Solt. 2. 8. Kérjett
én tőlem a' pogányokat örökségül, és a'
földnek határait birodalmul. Matth.
28. 18. Phil. 2. 10. 11.

V. Az ő országa nem ebből e' Világ-
bol valo, hanem lelki és mennyei ország,
Ján. 18. 36. Felele Jesus: Az én or-
szágom nem e' világból valo, ha az én
országom ebből a' világból valo volna,
az én szolgálaim vitézkednének, hogy ne
adatnám a' Sídóknak; De az én orszá-
gom nincsen innét. Rom. 14. 17. Mere
az Istennek országa nem áll ételben ital-
ban, hanem igazságban, békeféségben és
szent lélekben valo örömben.

VI. A' Christus velle léfzen az ő né-
pével mind világ végezetig. Matt. 28.
20. Imé én ti veletek vagyok, mind Vi-
lág végezetig, Amen.

VII. Az ő Országa, örökké valo Or-
szág. Luk. 1. 33. Es ő uralkodik a' Já-
kóbnak házán mind örökké, és az ő or-
szág-

száglásának vége nem lesz. Sid. 12.
28. Dan. 2. 44. Dan. 7. 14.

Ellen-
vétel.

Ez ellen az utolsó Igaság ellen az Apostol szavai gördítettnek előnkben, 1. Cor. 15. 24. *Az után vég lesz, mikor kezéhez adgya a Christus az Országot az Istennek és az Atyának, mikor eltörölend minden birodalmat, minden hatalmat és minden erőt. Mellyből láttatik, mint ha az után nem uralkodnék.*

Meg-
fejtés.

Meg-kell tudnunk, hogy a' Christus nem szűnik-meg országot, hanem csak az ilyen módon való országlástul szűnik-meg a' minéművel most országot. Nem lesz en osztán szükség arra a' modra, melly a' Christus mostan gyűjtögeti és tartogattya az Ő Anyaszentegyházát.

A' Christus Országáról való Principiumoknak világosabb meg-értéseért, négy dolgokat kell rendezten meg-gondolnunk:

I. Az Ő Ellenségin való Győzedelmét, mert a' Christus harczolt az Ő Országáért, és diadalmassan megis győzte az Őrdögöt, Bűnt, Halált és Poklot, és az Ő alatta valóit azoknak rabsága alól felszabadította, 1. Cor. 15. 54. 55. Col. 2. 15. Sid. 2. 14. Ezt a' győzedelmet pedig

pedig az ő fel-támadásakor végezte-el és
sakkor kiáltatta-meg.

2. Az ő Emberi Természetinek meg-
ditsőttetését; melly áll: 1. minden
emberi természettel edgyütt járó erőte-
llenségeknak le-tételében, ugy hogy a
Christus már nem éhezik, nem szomju-
sodik, nem fárad-el, nem szenved fájdal-
mat avagy bánatot és immár meg sem
halhat. 2. All az emberi természetnek
ötökélletessé való tételében minden men-
nyei ajándékoknak, mellyek teremtet-
tállattal közölhetők, mind lelkére testére
való ruháztatásában. Az ő meg-dicsőít-
terett teste fellyül halladván a Napot di-
csősséggel és fényességgel. Ide való az ő
Győzedelmének mutogatása-is: 1. Mi-
dön fel-támadása után negyven napokig
lakozott itt e földön. 2. Ditsősségeffen
fel-menvén az Egekben a győzelem.
nek szekerében, fogva vivén a fogságot.

3. Az ő Országának birásának vételét;
melly akkor lőtt, mikor az Istennek job-
bára ült, és mindenek felett fel-magasz-
taltatott, és az ő Attyától minden hata-
lom adatott néki.

4. Az ő Országának Igazgatását, mel-
lyet mostan bir, mellyben négy dolgok
vadnak

vadnak: 1. A' Sidóknak és Pogányoknak, kik az Istennek el-választásához tartoznak, hivatala és őszve gyűjtése, *Rom. 8. 30. Eph. 4. 11. 12. Esa. 11. 11. 12.* 2. Törvényeknek ki-adása. 3. Ajándékoknak ajándékozása. *Eph. 4. 8. Phil. 1. 29.* 4. Az Igaságnak ki-szolgáltatása, mellyet gyakorol:

1. A' maga alatta valói között, azokat meg-igazítván és az Isten sententiája alól fel-oldozván, azoknak lelki testi jutalmokat osztogatván, őket az ő köteleltségekben, az Isteni félelemben és az igaz életnek folyásában meg-tartván.

2. Az ő Ellenségi között, kiket vag' megzaboláz vag' meghodoltat; megzabolázza határt vetvén nékik mellyet által nē hághatnak; meg bolondítván tanácsokat s az ővéi kívül erős köfal gyanánt lévén. Meghodoltattya, avagy meg-téritvén, avagy meg-szégyenítvén őket. Ezt az ő Országának igazgatását rész szerint ebben az életben, rész szerint a' jövőendő életben, viszi véghez. A' mit itt a' kegyelemnek országában el-kezd, a' dicsőségnek országában tökéletesen el-végezi.

Következnek a' Christus Királyi Tisz-tinek Hasznai, mellyek Oktatások és Vigasztalások.

1. Tu

1. Tulajdonicsunk ő néki minden ditső- *Okéss*
 séget és országlást mind örökké, csudál- *ások*
 án ennek a' mi Királyunknak Nagyságát
 és Felséges voltát. *Jel. 5. 13. 14.*

2. Könyörödjünk a' bölcseségnek és
 jelentésnek lelkéjért, hogy a' mi értel-
 münknek szemei világossittassanak meg,
 hogy láthassuk s' érezhessük az ő mi ben-
 tünk való munkálkodásának erejét. *Eph.*
1. 17. végig.

3. Könyörödjünk az ő országának el-
 őveteliért, hogy a' kik még sötétségben
 szadnak meg-térjenek, és az ő dicsősége
 ündököllyék azokban a' kik az ő királyi
 sálczája alá bocsátották ő magokat; Fol-
 yon az Evangéliom, romollyon az Anti-
 chrístus országa, jöjjön-el a' ditsőségnek
 országa.

4. Külgyünk Bárányt a' földnek Vrá-
 nak Engesztelésére, *Esa. 16. 1.* azaz,
 bizonyítsuk meg a' mi ő hozzá való hű-
 ségünket, mint Királyok Királyához.

5. Tegyünk vallást az ő felséges vol-
 tásául, bocsássuk-alá magunkat az ő or-
 száglásának, reszkecsünk ő előtt. *Solt.*
3. 10. 11.

6. Örömmel mennyünk az ő Tornácz-
 sán és az ő Királyi széki eleiben. *Solt. 110.*
vers 3.

7. Buzog-

7. Buzogjunk a' mi Királyunknak dicső-
lége mellett, nem haragudnánk-e meg
az ő böcstelenségeért?

8. Valamit parancsol fogadgyuk meg
Matth. 28. 20. Sid. 12. 25.

9. Odafel valokat keresünk, úgy mint
Mennyei Jerusálemet a' melly szabados
Philip. 3. 20. Coloss. 3. 1.

10. Bátorsággal nyugodgyunk az ő
oltalma alatt, *Jer. 23. 5. 6.*

11. Vgy viseljük magunkat, mint
Király szolgái. Különbözni kell a' mi er-
kölcünknek a' másokétul.

Nevezet szerént valo Tisztei-is vadnak
itt. 1. A' Királyoknak, Biráknak és a'
földnek igazgatoinak; vigyenek ajándé-
kot a' királyok Királynának, *Solt. 68. 29*
holott ő néki viczéi, legyenek tudósok az
ő országának törvényiben, ne legyen ell-
ellenségi a' Christus országának, sem az ő
alatta valoinak *Solt. 2. 10. 11.* 2. A' ta-
nitóknak, légyen gondgyok erre a' nagy
munkára, hogy az emberek e' világból
szakasszák ki a' Christus országára.
3. A' magános (privatus) keresztyének-
nek; ne itillyék egymást, mert minden
ítélet a' Fiura biztatott. 4. Azoknak
kik a' halál által meg-váltak jó-akaróoka-
tul

ul, hogy azokat ne sírassák úgy mint re-
nétség nélkül valók, holott azok a' Chri-
stus országában mentenek és az Vrral
adnak, *Thess. 4. 13.*

Csudálatos Vigasztalása vagyon itt az *Vigaszt-*
lásoknak. I. A Sionnak Fiai Örülhet-
nek az Ő Királyoknak, *Solt. 149. 2.* Ha

meg gondolják micsodás Királynak
alatta valói Ők: úgy-mint a' ki; 1. Min-

den közben-vetés-nélkül Istentől válasz-

tott és rendeltetett, *Solt. 2. 6. 2.* Az Ő

urfi felett meg-ajándékoztatott ajándé-

kokkal, *Solt. 45. 2. 3.* Függes-nélkül

lalo; nem az Ő alatta valói őrzik őtet,

hanem Ő azokat, *Esa. 9. 7. 4.* Mindenkor

ellen vagyon az Ő alatta valóival. 5. Min-

den hatalomságoknak Feje, ővé a' mély-

g és a' hatalom mennyen és a' földön,

ő igazgat minden népeket, *Coloss. 2. 9.*

1. an. 7. 13. 14. 27. 6. Soha meg nem

lálhat. II. Örülhetnek, ha meg gon-

dolják az Ő Privilegiomokat a' mennyi-

den Christusnak alatta valói. I. Eövék

1. Isten jó kedve, jelen-volta, az Ő bé-

re-ségének szövetsége és az Ő Sz. helye,

lállok vagyon, *Ezech. 37. v. 26. 27.*

Magok-is edgy edgy Királyok, kirá-

ti nemzettség, az Abrahám Istene népé-

nek Fejedelmi, *Jelen. 1. 6. 1. Pet. 2. 9.*
 3. Királyi vendégfélégek vagy on az Igé-
 ben és a Sacramentumokban, holott a
 Christus vellek vacsorállik, *Jel. 3. 6.*
 Őt a maga testét s vérét adgya eledelül,
Esa. 25. v. 6. 4. Minden infégekben ol-
 talmat találnak, *Esa. 25. 4. Ezech 34.*
25. Dan. 12. 1. 5. Mint hogy az Ő Ki-
 rályok nagy méltoságra emeltetett, Ő-
 ket is fel-emelheti meg is igitte még
 fel-magasztaltatásának előtte, hogy he-
 lyetszereznékiek, *Ján. 14. v. 2.*

XXIII. R É S Z.

Az Anya-szent-egy-házról.

Eph. 1. 22. Es mindeneket vetett az
 ő lábai alá, és őtet tőtte mindenknek
 felette az Anyaszentegyháznak fe-
 feleté.

Eddig a Kegyelemnek Eszközeiről
 következik a Kegyelem Eszke avagy
 czélya, melly az Anya-szent-egy-ház.

Az Anya-szent-egy-ház, az örök élet
 re Istentől a Christusban el-választatott
 embereknek sokasága.

*Mitsoda
 az A-
 nyaszent
 egyház*

Az Anyaszentegyházról ezek a Prin-
 cipiumok:

I. Hogy az, a Christus szava által
 Őszv

ve gyűjtetett s' világtól el-szakaszta-
 rt embereknek Társasága : az Irás kü-
 mbfőget téstén e' világ között és az A-
 nyaszentegyház között, Ján. 17. 9. A-
 kért könyörgök, nem könyörgök e' vilá-
 rt, hanem azokért, a kiket énnekem
 tál, mert azok tiéd v. 14. En a te
 szédedet nekik adtam, és e' világ ö-
 gyűlőie, mert nem e' világból valók,
 képpen hogy én-is nem e' világból valo-
 gyok.

III. Hogy az Anyaszentegyház Edgy.
 b. 4. 4. Egy test, és egy lélek vattok,
 képpen hogy a' ti hivaltaltoknak egy
 méniségére hivattatok, Enek. 6. v. 6.
 én egygyetlen egy Galambomat, az
 Pépemet, ki az ő Annyának edgyetlen
 gyje, és az ő Annyának szerelmese.
 ul. 3. 28. Mert nincsen sem Sidó, sem
 rög, sem szolga, sem szabados, sem
 fi, sem asz-szonyi állat, mert ti min-
 ájan edgyek vattok a' Jesus Christus-
 sz.

IV. Kiváltképpen pedig azért az Anya-
 nt-egy-ház egy, mert minden hivel
 y testben titkos-képpen edgyesített-
 k, Rom. 12. 5. Eph. 4. 15. 16.

V. Az Anya-szent-egy ház, az ő Fe-
 M 2 jéhez,

jéhez, a' Christushoz kötöttet el-válhatatlan edgyesüléssel, *Col. 1. 18. Col. 2. 19. 1. Cor. 12. v. 27. Eph. 1. v. 22. 23. Eph. 5. 30.* Az Anya=szent-egyház nem úgy a' Christussal egy, mint a' Szent Háromság egy Allattyában, nem is Személyében mint a' két természetek a' Christusban edgyek, hanem lélekben, *1 Ján. 4. v. 13.*

IV. Hogy Szent, *Eph. 5. 27.* Hogy tenné azt magának dicsőségessé, tudni illik az Anya-szentegyház at, melyben ne lenne macula, sômörgözés, avagy valami afféle, hanem hogy lenne Szent és fegyhetetlen, *1. Pet. 2. 9.* Ti pedig választot nemzetség, királyi papság, szent nép vattok, és olly nép, melyet Isten sajáttyának tart, &c. *Dan. 7. 18.*

Szentnek mondatik pedig: 1. E' világtól valo el-szakasztásra nézve, mivel szent végekre szenteltettek: Szentek azért Hivatallyokra nézve. 2. Az Igaz Szentségnek el-kezdéfére nézve, mind természetekben s' mind életekben, *Tit. 3. 5.* 3. A' Christus Szentségének nekünk tulajdonitására valo nézve, holott az ő vérével mosáttunk-meg, *Sid. 10. 10.* 4. A' Szentségnek a' más életben valo tökéletes el-végeztetésére nézve. V.

V. Hogy, közönséges, (Catholica)
 az Apostoli Hitnek Agazati közzül
 egy. Az Anyaszentegyház pedig közön-
 ges háromképpen: 1. Az időre néz-
 , mert világ kezdetitől fogva minden
 Őben élő hivek Tagjai ennek a' test-
 nek. 2. A' helyre nézve, mert minden
 szalak, kik menyben és itt e' földön vad-
 nak ebből az Edgy Testbőlvalók, Eph.
 10. Es így e' Világnak minden részei-
 en szedegettetett, magános Ecclesiák,
 egyi ennek a' Közönségesnek. 3. Az
 személyekre nézve, mert kiváltképpen
 Christos idejétől fogva, minden nem-
 zetségekből szedegettetett, nem lévén
 semmi különbség az emberek külső álla-
 natyáért, Jelen. 5. 9. 10. Galat. 3. 28.

VI. Hogy, Vitézkedő, azaz, e' vi-
 lágon minden kereszt-víselésekre nyo-
 moruságokra, kiseretetekre, és ostromlá-
 sokra ki-tétetett, 2. Tim. 4. 7. 8. *Amaz-
 azemes harczot meg-harczoltam, futá-
 somat el-végeztem, hitemet meg-tar-*
tottam, &c. Luc. 9. 24. Valaki meg-
tartya az ő életét, el-veszti azt, és va-
laki el-veszti azt, én érettem meg-tar-
tya azt. Tsel. 14. 22. Jel. 1. 9. Jel. 12.
 11. Eph. 6. v. 12. Akarja pedig az Vr

hogy az ő Anyaszentegeyháza Kereszt alá legyen vettelve. 1. Eönnön magáért. 2. Az ő Népéért. 3. Annak Ellenőseért. Eönnön magáért, hogy meg-mutassa a' bűn ellen való gyűlölségét még magájébannis, és az ő hatalmának igazságának dicsőlségét azoknak meg-feladásokban, úgy, mint az ő Igaságok azoknak nyomorúságokban. Magokért, hogy ebben a' harczban lévén alázosságnak-meg és szelidüllyenek-meg a' bűnök miatt, hogy e' világgal edgyütt ne veszzenek, 1. Cor. 11. 31. 32. Ő Ellenségekért, hogy meg-mutassa Isten azt, hogy ha a' maga fiainak nem keze-vez, annyival inkább amazoknak, 1. Pz. 4. 17.

VII. Hogy Győzhetetlen, Matt. 16. 18. Te vagy a' Péter és én ezen a' kősziklánn építem az én Anyaszentegeyházamat, és a' pokol kapui erőre nem vesznek ő rajta. Rom 7. 37. Éc. mindezekben diadalmasoknál feljebb való vagyunk az által a' ki szeretett minke. v. 38. 39. 1. Pet. 5. 10.

Ezeknek az Igaságoknak edgyik Haszn.

Oktatás. na Oktatás:
fok.

1. Könyörögni kell hát, hogy nyissa a' me-

meg Isten szemeinket, hogy lássuk az Ő
 bdi csőszes hatalmát és kegyelmét az Ő
 Ecclesiájának e' Világbul való ki-hívásá-
 ban; ismérjük-meg az Ő Ecclesiájában
 való Felsőséget, és a' magunk boldogsá-
 gát, hogy az Ő Anyaszentegyházának tag-
 jaivá tétetünk, *Eph 1. 17.*

2. Fel kell gerjednünk a' mi hivata-
 lunknak és Valasztatalunknak bizonyosá
 való tételére, hogy így csalhatatlankép-
 pen bizonyosok legyünk affélől, hogy az
 igaz Ecclesiának tagjai vagyunk.

Ha ki pedig világos jelekből meg-
 akarja tudni, hogy ha Ő az igaz Ecclesiá-
 nak Tagjaé, ezeken a' jeleken próbálly-
 meg magát:

1. Mert azok az Ecclesia Igaz Tagjai, *Az Ec-*
 a' kik a' kiálto szava által e' világból ki- *clesia i-*
 hivattatának, és az Igeinek ereje által ki- *gaz tag*
 választattak. *jának*
jelei.

2. A' kik a' Christus érdeméhez tá-
 maszkodnak Igazulásért és Idvességért.

3. A' kik az ollyanokhoz ragaszkod-
 nak, a' kik félik az Istent változhatatlan
 szeretettel.

4. A' kik meg-jobbuktak régi rossz tár-
 salkodásokból, a' szent életnek alhatatos
 követésére.

3. Ha az Ecclesiából valoknak tapaszkodni tallyuk magunkat, legyünk hálá-adóknak Istenhez, ki a sötétségből az ő csudálatos világosságára hívott bennünket, és e világnak közönséges kárhózzattyaiból megszabadított, *1. Pet. 2. 9.*

4. Feslet életünkkel ne gyalázzuk Istent, a mi Atyánkat, sem az Ecclesiát, a mi Anyánkat.

5. Senkit test szerint ne ismérijünk, nem becsüllyünk senkit jószágáért, hanem Christusához való tekintetiért, *2. Cor. 5. 16.*

6. A hitetlenek társaságát távoztassuk el, és a hivek társaságát el ne hagyjuk, *2. Cor. 6. 15. 2. Thes. 3. 14. Sid. 10. 25.*

7. Vgy kell egymáshoz magunkat viselnünk mint Szolga társok azon háznál, és mint Polgar társok azon Városban, nagy minden szelidséggel, egygyeességgel és szeretettel, *Ephes. 4. 23.* Örömeit költvén ajándékinkat az Anyaszentegyház javáért, *Rom. 12. 6. 7. 8.*

8. Mivel mindenkori harczolásunk van, mindenkor kell strásálnunk és az Istennek minden fegyverét fel kell öltöznünk, *Eph. 6. 10.*

9. Min-

9. Mindenkor becsülettel kell szollani az Istennek Anyaszentegyháza felől, holott *Isten Háza, Christus Háza-Népe, Igasság oszlopa, és Isten titkosa* a' hivek, *Eph. 3. 15. 1. Tim. 3. 15. Solt. 83. 3.*

A' Magistratusok és a' Tanétokis az Isten Anyaszentegyházában való Tisztekre gondot tartsanak: Ezeket intik ezek az Írások; *Ján. 21. 15. 16. 1. Pet. 5. 2. 1. Cor. 12. 28 1. Tim. 3. 15.* Amazokat ezek: *Esa. 60. 10. 11. 2. Chron. 34 33. és 35. 3.*

1. Az Ecclesiá igaz Tagjainak ilyen *Vigasztalás.* vigasztalási vadnak: A' Christus ugy szereti őket, mint a' Völegény az ő Mátkáját, *2. Cor. 11. 2. Jel. 19. 7* 2. A' Christusnak Társai, *1. Cor. 1. 9.* 3. Gondgya van a' Christusnak az ő meg-szenteltetésekre, *Ephes. 5. 25. 26* 4. Királyi öltözet, mellyel a' Christus őket felöltöztette, minden ajándékot reájok ruházván, *1. Cor. 1. 7.* 5. Minden csatákon való bátorságok, győzedelmek, szabadulások, és bődög-végek, mind ezek nagy vigasztalások; Annyival is inkább ha meg-emlekezünk arról mitsodák voltunk s vagyunk mi magunkban. Az Ecclesiá, fekte, *Enck. 1. v. 4.* Pharaoh léánya,

Solt. 45. Az ő vérében fetrengve talált
 Őtet Isten, *Ezech. 16. 6.* Ha azt-is meg-
 gondoljuk, hogy itt nincsen személy-
 válogatás, hanem a' herélt emberek és
 idegenek szinte úgy bé-bocsáttatnak az
 Ecclesiában, mint az Isten országának
 Fiai, *Esa. 56. 3.*

XXIV. RÉSZ.

A' Meg-igazulásról.

Rom. 3. 24. Meg-igazulnak ingyen,
 Isten kegyelméből, a' Jesus Christusbán,
 lőtt váltságnak általa.

Eddig a' Kegyelemnek Czályáról, az
 Anyaszentegyházról, a' kegyelemnek eb-
 ben az életben való grádusi következnék,
 mellyek kettők: A' *Meg-igazulás* és a'
Meg-szentelés.

A' *Meg-igazulásról* való Principiumok
 ezek:

I. Minden emberek vétkeztek, és az
 egész világ Isten előtt kárhozatot érde-
 mel természeti szerént, *Rom. 3. 19. 23.*
Tudjuk pedig, hogy valamit a' Tör-
vény mond, azoának mondja a' kek a'
Törvényben vadnak; hogy mindennek
hája bé-dugattassék, és mind ez egész
világ

világ méltó legyen Isten előtt a' kárhozatra. Mert mindenek vétkезtenek és az Isten dicsőségétől el-maradtanak. Gal. 3. 22. De rekesztett az Irás minden embereket a' bűn alá, hogy az igiret adat-nek a' Jésus Christusban való hit által a' hívőknek.

II. Egy Test sem igazulhat meg a' cselekedetekből, Rom. 3. 20. Annak-okaért, a' Törvény cselekedeti által, edgy test-is nem igazul meg ő előtt, mert a' Törvény által vagyon a' bűnnek megismérése. Tit. 3. 5. Nem az igazság-nak cselekedetiből, &c. Gal. 3. v. 11. Phil. 3. 9. Az Isten előtt senki a' cselekedetekből meg nem igazul, de az Emberek előtt, meg-igazul, a' melly meg-igazulástul szól Sz. Jakab a' 2-dik részben.

III. A' Jésus Christus nekünk tulajdonított igazságával igazulunk-meg. 2. Cor. 5. v. 21. 1. Cor. 1. v. 30. Hogy, lennénk Istennek igazsága ő benne. Lött minékünk Istentől, bölcseségünk, igazságunk, &c. Rom. 5. 18. 19. Phil. 3. 9. Jer. 23. 6. Rom. 4. 7.

IV. Hit által lesz miénk ez az Igasság, és ugyan csak Hit által igazulunk-meg, a' menyiben a' Hit a' Christus Igasságát meg-

meg-fogja és arra támaszkodik, *Rom. 3. 28. Gal. 2. 16. Rom. 1. 16. 17. Sid. 11. 6.*

V. Ez a' Hit Isten ajándéka, *Ján. 6. 29. Phil. 1. 39. Eph. 2. 8. Sid. 12. 2.*

VI. Nem minden embernek vagyon Hiti, *Esa. 53. 1. 2. Thes. 2. 3.* Ezért Isten Választottinak Hitinek hivattatik, *Tit. 1. 1.*

VII. Csakegy féle Hit vagyon, melly által Istennek minden választotti, meg-igazittatnak, *Eph. 4. 5. Edgy az Ur, edgy a' Hit, edgy a' Keresztiség.*

VIII. Meg-igazittatván Hit által, béke-ségünk vagyon Istennel, és minden-bűneinknek meg-bocsáttatása, *Rom. 3. 25. Rom. 5. 1.*

Hafz-
nok.
Intések.

Ezeknek az Igaságoknak meg-gondolása ezekre serkent bennünket:

1. Iszonyodgyunk attól a' Tudomány-tól, melly arra tanittya az Embereket, hogy a' magok cselekedetinek érdemén nyugodgyanak meg, ezek ellen az Irások ellen, *Rom. 3. 20. Gal. 3. 10. Eph. 2. 8. 9. Tit. 3. 5.*

2. Gerjedgyünk fel a' Christusnak szeretetire, és az ő gazdag kegyelmének csudálására, *Rom. 5. 6. 7. 8.*

3. Mun-

3. Munkálkodgyunk azért a' Hitért, mellyel mindeneket ganéynak alicsunk a' Christus ismértehez képest. Ennélkül a' Hit nélkül lehetetlen Isten előtt kedvesnek lenni, *Sid. 11. 6.* Soha addig ne nyugodgyunk, míg azt nem mondhatjuk: *JEHOVA MI IGAS-SAGUNK.* *Jer. 23. 6.* Ha illyen meg-igazító Hitünk nincs, oda vagyunk.

Mond-meg magyarán, mit kell hinned ezzel a' Hittel, hogy meg-igazulá-sunk felől bizonyosak lehessünk. *Kérdés.*

1. Hinned kell, hogy a' Názáretbéli Jesus a' meg-igirtetett Messiás és hogy Isten Fia, *Matth. 16. 16. 1. Ján. 4. 15.* *Valaki vallya, hogy a' Jesus Istennek Fia, az Isten ő benne lakozik, és ő-is az Istenben.* *Megfejtés.*

2. Nyugodgyál - meg a' Christusnak kén-szenvedésén és engedelmeiségén, úgy-mint a' te bódogságodnak elégséges eszközén, vétén azokat az igireteket, mellyek a' te ebben való szabadságodat mutogatják, *Rom. 4. v. 23. 24. Rom. 5. vers. 17.*

3. Mutasd-bé a' Christust Isten eleiben könyörgésídben, és ez légyen a' te szívednek szövetsége, hogy ő benne nyugodgyál.

gyal, és így adgy dicsőiséget Istennek a Törvénynek, a Bűnnek, a Halálnak, és a Pokolnak félelmétül való meg-szabadulásodért.

4. Mutassuk ki naponként Meg-igazulásunknak erejét s igazságát, annak gyümölcseiből: 1. Erőssítsük meg lelkünk - isméretinek békeségét. 2. Mennyünk bátran a' kegyelemnek széke eleiben. 3. Dicsekedgyünk az Isten dicsőségének reménségében, mint a' jövőendő életnek örökösi. 4. Dicsekedgyünk a' nyomoruságokban, *Rom. 5. 1. 2. 3. 4. 5.* 5. Szánnyuk azokat, a' kik még bűnökben élnek, mert miis olyanok voltunk egyszer, míg az Isten kegyelme meg nem jelent. 6. Mutassuk meg a' Hitnek valóságát a' jó cselekedetekből. *Rom. 3. 21. Jak. 2.* 7. A' ki Hitben, gazdag azt becsüllyük. *Jak. 2. 5.* 8. Csak az Urban dicsekedgyünk, mert valamik vagyunk Isten kegyelméből vagyunk. *1. Cor. 1. 31. Rom. 3. 27.*

Vicass-
salások.

Mivel a' meg-igazulás, új életre való meg-igazulás, *Rom. 5. 18.* azért ébresztészen-fel minket ez a' Tudomány minden egyéb tudományok felett, ezeknek meg-gondolására: 1. Hogy a' Christus minden na-

den napi engesztelő áldozat minden mi-
bűneinkért, *Rom 3. 25. 1. Ján. 2. 2.* Le-
vetkeztet minket a' szennyes ruhákból,
és új ruhákban öltöztet minket, *Zach. 3.*
v. 3. 4. 2. Az Abrahám áldása száll reánk,
és világunk örököséi leszünk, *Gal. 3. v. 5.*
Rom. 4. 11. 12. 3. Szinte olly igazak-
nak tartatunk mi a' Christusban való Hit-
által, mint Adám volt és a' minéműek lör-
tünk volna, ha az erkölcsökről való Tör-
vényt betöltöttük volna, mert a' Hit,
igazság gyanánt tartatik, *Rom. 4. v. 5.*
4. Istennek országunk a' más világon;
Rom. 5. 9. 10. 11. --- 17. Rom. 8. 30.
5. Semmi el nem szakaszt minket ettől a'
szerelemtől, *Rom. 8. 33. 34. 35.*

Kicsoda igazat-meg tégedet, hogy ne *Feddé-*
hinnél? miért akarsz átok alatt élni? *Gal. sek.*
3. 1. 10. 23. Miért támaszkodol csele-
kedetidhez? Miért restelkedel, hogy
nem téssz szert a' Hitnek bizonyos voltára?

XXV. R É S Z.

A' Meg-Szentelésről.

1. *Thef. 4. 3.* Mert ez az Istennek
akarattya, a' ti meg-szentelésetek.

Eddig a' meg-Igazulásról, következik
a' meg

a' meg-szentelés: mellyről ilyen Igafságok vadnak:

I. A' kiket Isten meg-igazitott, azokat meg-szenteli, *Rom. 8. 30.* A' kiket pedig el-választott, azokat elis hitta, és a' kiket el-hívott azokat megis igazitotta, a' kiket meg-igazitott, azokat megis dicsőítette. *Ezech. 36. 26. 37.*

II. Igazán meg-szenteltetni nem egyéb, hanem a' bűnnek meg-halni, és ismét fel-tamadni az életnek újságára, *Rom. 6. 1. 2. 3. 4.* Mit mondunk tehát? meg-maradgyunk-e a' bűnben, hogy a' kegyelem bővölködjék? Távol légyen; hogy élénk abban, a' kik meg-holtunk a' bűnnek? &c.

III. Ha újjonnan nem születtetünk, az Isten országában bé nem mehetünk, *Ján. 3. 5. Sid. 12. 14.* Szentség nélkül soha senki az Istent nem láttya. *1. Ján. 1. 7. 2. Cor. 5. 17.*

IV. A' meg-szentelés Isten ajándéka, és a' Jesus Christus munkája; mert mi szinte úgy nem téríthettyük meg magunkat, a' mint hogy nem teremthettyük magunkat és nem szülhettyük mi magunkat, *Tsel. 5. 31. Tsel. 11. 18. 2. Tim. 2. 25. 1. Cor. 1. 30. Ezech. 37. 28. Tit. 3. 5.*

V. A'

V. A mi Megszentelésünk nem tökéletes mig élünk itt e világban, 1. Ján. 1. 8. Ha azt mondjuk, hogy nem vétkezünk, megcsalljuk mi mi magunkat, és nincsen igazság mi bennünk. Péld. 24. 16. Efa. 64. 6.

Sokféle Hasznai vadnak az meg-szentelésről való Principiumoknak: Először oktat arra: 1. Vegyük elzünkben az Istennek Bölcselégét az Adám maradékának meg-gyógyításában Két féle nyavalyát vöttünk Adámtul: edgyik az örökkévaló halálnak meg-érdemlése; másik természetünknek romlottsága. A Meg-igazulás által az első el-töröltetett; a másik is a Meg-szentelés által naponként lassan lassan meg-örvösoltatik.

2. Tanuljuk szorgalmazóssan, a mi magunk Meg-szenteltetését, mellyet ugy éselekedhetünk meg. 1. Ha bizonyos Indító Okokat forgatunk elménkben. 2. Ha bizonyos Regulákhoz szabjuk magunkat.

Az Indító Okok ezek: 1. Az Isten parancsolattya, 1. Thess. 4. 3. Ez az Isten akarattya, a ti meg-szentelestek. Eph. 3. 10. 2. A mi adótságunk miatt való lelünk Ismémentinek kiszütése, Rom. 8. v.

12. Azért adossak vagyunk atyámfiai, de nem a testnek, hogy test szerént éljünk, *Tit. 2. 14.* 3. A mi Méltóságunknak meg-gondolása: Isten Fiai vagyunk, Szent Lélek Templomi, Királyok és Pápok, Isten kiváltképpen való Népe és Öröksége. 4. A kegyes életre tartozo gazdag igiretek, *1. Tim 4. 8.* 5. A mi hivatásunknak és El-Választatásunknak ez által való meg-bizonyosodása, *2. Pet. 1. 10.* 6. A jó cselekedeteknek drágalátos volta; holott azok Hitnek fájával meg-főzött, a Szent Lélek tűzével fel-gerjesztett, a Christus érdemén bé-nyújtott, áldozatok, mellyeket Isten kedvell, *1. Pet. 2. 5.* 7. A tudatlanoknak meg-némitása, hogy gonoszt ne szollyanak, *1. Pet. 2. 15.* 8. Egyébaránt. 1. Az Isten neve káromoltatik, *Rom. 2. v. 24.* 2. *Sam. 12. 14.* 2. Az Isten Lelke meg-fzomorittatik, és annak munkái haloványokká léfsznek, *Eph. 4. 30.* 3. Az Isten itileti ellenünk fel-gerjesztetik, *Solt. 89. v. 31. 32.*

A Meg-szentelésnek Regulai kettőt adnak előnkben: Avagy azt mit távoztassunk-el, avagy mit cselekedgyünk.

Hogy meg ne csalattassunk, ebben a kegye-

kegyelemnek nagy munkájában, ezeket el-távoztassuk: 1. A' vakmerőséget vagy testi bátorfágot, mellyel az ember érzéketlen, és gondotlan, tellyességgel jobbulása felől. *Serkeny-fel a' ki alussol, Eph. 5. 14.* 2. A' vétkeknek minden napi töreit, hogy meg ne fogattassunk azoknak gyönyörűségivel, mellyek csak ideig valok, hanem jó eleve metéllyük környül szivünknek bőreit, *Jer. 4. 4.* 3. A' magunk meg-jobbitásának hallogatását. Mert életed bizonytalan, *Matth. 25. 13.* Minden nap szaporitod bűnődnek s' az Isten haragjának rakását, *Rom. 2. 5.* Ne vétkezzél jobbulásodnak szándéki ellen, hogy inkább meg ne keményedgyél. 4. A' szin mutatást és a' költőt szentséget, *Esa. 58. 2. Jak. 4. v. 8.* 5. Cselekedtidnek érdemessége felől való magad elhivését, *Rom. 2. 3.* 6. A' kevés ideig tartó Igasságot, *Hof. 6. 4.* Ne reftüly-meg a' jobban, *Gal. 6. v. 9.* 7. Az emberek parancsolatit, *Matt. 15. 9. Ezech. 20. v. 18.* 8. E' Világ példájához s' szokásához való magunk szabását, *Rom. 12. v. 2.* 9. A' könyörgésnek el-mulatását jobbulásunkért, és a' kegyelemért, *Sir. 5. v. 21.* 10. Ne nyugodgyunk-meg csak a' szép

szókban és figyelmetes halgatásban. Olyanok az ilyenek, mint amáz halgatók az Evangéliomban, a kik csudálkoztak az Vrnak prädikállásán, figyelmetessé halgatták, s csak dolgokra mentek.

Ellenben ezeket cselekedgyük a' dolognak Mäteriájára nézve. 1. Közönségesen, valamellyek igazak, tisztességesek, tiszták, szerelmetesek, és jó hírűek nevűek, &c. azokról gondolkozzunk és igyekezzünk Istenünket dicsőíteni s magunkat a' jó cselekedetekkel megdagítani, *Phil. 4. 8. Eph. 5. 8.* 2. Az olyan vétkeket hamarjában öldököllyük meg, a' mellyek a' Vallást meg-mocskolják a' hivatal után. 3. Nézzünk minden cselekedetinknek végeire és véghez vitelére: 1. Tegyük-fel az Isten dicsőségét, úgy-mint minden cselekedetinknek végét, *1. Cor. 10. 31. Phil. 1. 11.* 2. Vgy kezdgyük-el a' jobbúlást, hogy végre hajcsuk, *Luc. 1. 75. Solt. 106. 3.*

4. Nézzünk a' mi cselekedetinknek módgyára, hogy azok tiszták legyenek: 1. Mindenféle bűnökből meg-kell térni, *Ezech. 18. v. 30. 31.* 2. Munkalodni kell, mind a' léleknek, mind a' testnek meg-szenteléscért.

5. Gon-

5. Gondot kell tartanunk a Megszentelésnek Eszközeire: 1. Adgyuk alá magunkat az Igének hatalmának; mert ha azt halgattyuk él a' mi lelkünk, megszenteltetünk az igazság által, Isten is meg dicsőíti az ő Törvényét, és az Igé fel-építhet minket, mind addig, míg az egekben megyünk, *Esa. 55. 3. Ján. 17. v. 19. Esa. 42. 21. Tsel. 20. 32.* 2. Szenteljük az Ur Szombattyát, mert ez a' jele a' mi megszentelésünknek. Eza' mi lelkünk vására napja, és ennek megszentelése a' hétnek kövörkezendő napja-it is megszenteli minékünk, *Kijöv. 31. 13. 14. Esa. 56. 2.*

Ezek az Igazságok rettentik a' meg nem szenteltetett, kegyelmetlen, bűnben élő embereket: jaj azoknak, mert ők még tisztátalanok, meg nem szenteltettek természetekben, nincs részek a' Christusban, valamit mivel tisztátalan, *Matth. 7. 18. Tit. 1. 15.* Olly állapotban vadnak, mellyben nem idvezülhetnek, és ki tudja, melly hirtelen az Vrnak forgó szele rajtok lehet a' hirteleneken. *Jer. 23. 19.* Valamit a' testben cselekedtek, itiletre kell azokért menniek, mivel nem vőtték az Intést, *2. Cor. 5. v. 10. Tsel. 17. 31.*

Ellen-
Getés.

Mondhatná valaki: Mit ijesztesz-min-
ket ez ijesztő dolgokkal? Nincsen sem-
mi okunk, mellyért magunkat még szen-
teletleneknek tartanók, ki tudgya azt
meg-mondani, kitsoda a' meg szentelet-
len ember?

Meg-fejtés. Könyű meg-mondani *ta-
gadás-képpen* kisodák a' meg nem szen-
teltettek, mert azok; 1. El-aluttak
s' meg-holtak a' bűnben és nincsen ben-
nek a' bűnnek gyűlölséges voltának sem-
mi érzése, *Eph. 2. v. 1. Estiteket meg-
elevenített, kik a' bűnökben meg-holtra-
tok vala.* 2. Mert a' bűn uralkodik ben-
nek és annak meg-határozatlan hatalma
vagyvön ő rajtok, *Rom. 6. 12.* 3. Mert
el-adgyák magokat a' bűnnek tellyes szí-
vel való cselekedetire, mint a' szolgák a'
szolgaságra, *Rom. 6. 16.* 4. Mert el-
halgattyák a' könyörgést és bűnöknek
meg-vallását, *Solt. 32. 35.* 5. Mert a'
lelkiekben nem bölcsek, hanem a' testi-
ekben, *Rom. 8. 5.* 6. Mert nem volt
soha benne a' Jesus Christushoz-*való há-
zársági indulat, Rom. 7. 4.* 7. Mert a'
hitetlen ember talál magában nem csak
tehetetlenséget, hanem lehetetlensé-
get-is arra, hogy az Isten Törvényének
alája vettessék.

Ellen-

Ellen-vetés. Egyébaránt elég vigasztalás volna ebben a meg-szentelésről való Tudományban, ha az tökéletes volna de elég nagy vigasztalástul való meg-fosztatás az, hogy nem tökéletes ebben az életben.

Meg-fejtés. Sok-képpen vigasztalhatták magokat a' hivek ez ellen:

1. Ha tekintenek az Isten lelkének segítségére, melly segilli az ő erőtlenségeket, *Rom. 8. 26.* Ha ezt meg-gondolják, hogy minden jó ajándékoknak kutsfeje azon lélek, ebből ki-hozhatták, hogy a' mi jó ő benne nemzödött a' Sz. Lélektől való, noha az ő sziveknek romlottsága miatt a' nem tökéletes.
2. Ha tekintenek a' Jesus Christusra, s' nevezet szerént az ő Efedezésére, holott a' mi Meg-szentelésünkért könyörög, *Ján. 17. v. 17.* Es a' mi fogyatozásinkat az ő efedezésével el fedezi az egekben, holott ő minékünk Prokátorunk az Atya előtt, *1. Ján. 2. 2. Rom. 8. 30.* Ha tekintenek az ő halálára és a' fel-támadására, melylyekből szüntelen való lelki erőfoly, az ő meg-szenteltetésekre, *Ján. 17. 17.*
3. Ha tekintenek a' tökéletes Szentfégnék reménységére, mert el-jő az idő, a'

mikor macula és ráncz nélkül valok Ies-
nek. *Eph. 5. 26.* 4. Ha néznek az Isten-
nek jó Természetire, ki az Ő Igireti által
biztattya őket: 1. Hogy kegyelem alatt
vadnak, nem a törvény alatt, *Rom. 6. 14.*
2. Hogy nem bűnünk szerint bánik mi-
velünk, *Solt. 103. 10.* 3. Kedvez né-
künk, mint az Atya kedvez az Ő gyerme-
kének a ki Őtet szolgálja, *Mal. 3. 17.*
4. A jó igyekezetet cselekedett gyanánt
vérszi, *2. Cor. 8. 11.* 5. Késedelmes az
haragra, s' kész a meg-bocsátásra, *Solt.*
103. 8. Szereti az irgalmasságot, *Mich.*
7. 18. 6. Az erőtlenségeket el-halgat-
tya, *Mal. 7. 18.*

XXVI. R É S Z.

A' Fel-támadásról

Ján. 5. 28. 29. Ne csudálljátok ezt;
mert el-jő az ora, mellyben mindenek,
kik a koporsóban vádnak, hallják az ő
szavát. Es a kik jókat cselekedtenek,
ki-jőnek az életnek fel-támadására, a
kik pedig gonoszt cselekedtenek, kárho-
zatnak fel-támadására.

Eddig azokról az Igasságokról, mel-
lyek nézik az Embernek harmadik álla-
pot-

pötyyát. Az embernek negyedik állapottya, a' dicsőőségnek állapottya mellynek három gráduſit kell meg-gondolnunk: 1. A' Testnek Fel-támadását. 2. Az utolsó Itileret. 3. A' Menyországának dicsőőségét.

A' Fel-támadás felől valo Principiumok ezek:

I. A' holt embereknek testek, a' földnek porából fel-támadnak, és az ő magok lelkei azokban ismét belé mennek, *Job. 19. 25. 26. Enis jól tudom, hogy az én meg-váltóm él. és az utolsó ember a' földből fel támad. Es minekutánna a' férgek az én testemet meg-rágják, és minekutánna fel-ébredek, ebben a' testben meg-látom az Istent. Esa. 26. 19. Meg-elevenednek a' te halottaid, az én testemmel egybe fel-támadnak: Serkenyetek fel, és énekellyetek kik lakoztok a' porban, és a' te harmadod olyan mint a' fűveknek harmattya, minek utánna és az Istenteleneket a' földhöz vered. Ján. 5. 28. 1. Cor. 15. 16. Mert ha a' halottak fel nem támadnak a' Christus nem támadott fel.*

II. Minden embereknek, nagyoknak s' kicsinyeknek testek fel-támasztatnak;

a' Föld, a' Tűz, a' Vadak, Madarak, a' le-
vegő Eg, elő adgyák az ő halotttyokat,
Jel. 20. 12. 13. Es láttam az halotta-
kat, nagyokat és kicsinyeket állani az I-
sten előtt &c. Az Igazak és a' Hamissak
is fel-támadnak, *Tsel. 24. 15. Es re-*
ménségem vagyon Istenben, hogy jöven-
dőben (miképpen ezekis várják) meg-
lésznek a' halottaknak, mindig azaknak,
mind hamissaknak fel-támadása. Noha
a' hamissak nem olyan formán támadnak
fel mint az Igazak, nem is a' Christus Fel-
támadásának erejével, hanem az ő Birói
hatalmával, *Dan. 12. 2. Sokan a' kik*
el-aluttnak a' földnek porában, fel-tá-
madnak, némellyek az örök életre, né-
mellyek örök gyalázatra.

KERDES. Daniel azt mondgya, hogy
sokan támadnak fel, azért talám nem
mindenek?

FEL. Azért szoll így Daniel, mert nem
minnyájan halunk-meg, hanem a' kik a'
Christus el-jöve telekor elevenek lesznek,
a' halál és fel-támadás helyett el-változ-
tatnak. *1. Thes. 4. 15.* Mert ezt mond-
gyuk néktek az Vrnak szavával, hogy mi
élők kik meg-maradunk az Vrnak el-jöve-
telére, nem vesszük elől azokat, a' kik
el-aluttnak

III. Vgyan ezen Testek támadnak-
fel, a' mellyekben az emberek élnek itt e
világon, Job. 19. 26. 27. Minekután-
na a' férgek az én testemet meg-rágják,
és minekutánna fel-ébredek, EBBEN
A' TESTBEN meg-látom az Istent.
Vgyan ennen magam látom meg, nem
MAS, az én szemeim látták-meg, mi-
nek utánna az én veséim én bennem
meg-emésztetnek. Solt. 34. 20. Meg-
örizí minden ő tsontyokat. 1. Cor. 15.
53. Mert szükség hogyez a' rothadan-
do (test) rothatatlanságot öltözzék-
fel, és ez a' halando, halhatatlanságot
öltözzön-fel.

A' Gő-
rőben
iglyá-
gyon:
το φτα-
τον
τῶτο.

Okai ezek lehetnek:

I. Mert minden ember el-vészi a' mit
az ő testében cselekedett, vagy jót vagy Istud
gonofzt, 2. Cor. 5. 10. Mert minnyá- Corrup-
jan minekünk meg kell jelennünk a' Chri- tibile.
stusnak itilő sz éki előtt, hogy kiki el-ve-
gye azt a' mit a' testben cselekedett, a'
szerint a' mit cselekedett vagy jót vagy
gonofzt.

2. Mert illetlen s' képtelen dolog vol-
na, hogy más test koronáztatnék-meg,
nem az a' melly szenvedet, avagy a' bün-
tettetnék a' melly nem vétkezett.

IV. Ez

I V. Ez a' Fel-támadás világ-végén, léfzen az utolsó napon, *Ján. 6. 44. Senki én hozzám nem jöhet, hanem ha az Atya vonándgya, a' ki engemet el-bocsátott, és én fel-támasztom azt az utolsó napon.* Meg-kell azért külömböztetni a' kiváltképpen valo Fel-támadást a' közönségestül. Amazok el-multak mint a' minéműek voltak némelly csudatételekben, nevezet-szerint a' Christushalálában; de ez az igazság szoll a' közönséges Fel-támadásról.

Hafz-
nok.

Oktatás

A' Fel-támadásról valo Tudomány három dologra oktat: 1. Annak bizonyos voltára, hogy meg-léfzen. 2. Annak módjára, hogy léfzen. 3. A' Christusbann való életnek dicsősséges voltára, mellyl ezt véghez viszi.

Az Elsőt sok erősségek bizonyittyák, némellyek lehetők, némellyek csalhatalanok. A' lehetők azok a' mellyek a' Természetbéli Példákból vétetnek, minéműek ezek: 1. A' Phénix madár felől, mellyl Arabiában terem, azt írják, hogy meg-vénhedvén Tömjén és Cásia forgácsbol tüzet rakván, mellyel fészket meg-töltötte, magát a' tüzre téfzi, és mind hamváig égeti, annak utánna az égi harmat reá esik.

VÖS

wén, meg-elevenedik. 2. Sok apro Mádárkak télben őszve fagynak, de Tavaszra meg-elevenednek. 3. A' Fák és Plánták télben meg-halnak, de tavaszra meg-újulnak. 4. A' Szántóvető ember magvais meg-rothad először, s' az után kél ki, 1. Cor. 15. 36. *Balgatag ember, a' mit a' földben vecz nem elevenedik meg, hanem ha meg-rothadánd.* 5. Az éczczaka s' a' nap, az álom s' az fel-ébredés ezent ábrázolják. A' Nap mikor le-megyén mint egy meg-hal, reggel fel-támadé Világra az ő dicsőségével.

Az Emberbennis vadnak ennek lehető ábrázolási:

1. Sok veszélyekből szabadul meg az ember, (mellyek mint valami kissebb fel-támadások) A' Sidók a' melly házokban foglyok voltak, azok nékik merő koporsók voltak, de az ő háza'jöveletek, merő Fel-támadás, *Ezec. 37. 2. 2. Cor. 12. 10.*

2. Már is tapasztallja lelkében az első Fel-támadást, s' hát hogy kételkednék az ő testének fel-támadása felől? *Rom. 6. Ján. 5. 25. 28. Jel. 20. 6.*

3. Sok magános emberek támadtak már fel a' halálból; mint Lázár, *Ján. 11.*

4. A' Szentek, kik meg-jelentek sokaknak a'

nak a' Christus halálakor. *Matt. 27. 52. 53.*

4. Isten meg-mutatta ezt látásban Ezechiélnek, midőn egy csontokkal telj mezőt mutatott néki, mellyek az Isten parancsolattyára hussal, innal, börről és élettel fel-ruháztattak, *Ezech. 37.* De ezek csak lehető erősségek; ezeknél bizonyosabbak, ezek: 1. Az Isten beszéde, mint fellyebb meg-probáltatott, *1. Thes. 4. 15.* mert ő néki mindenek lehetségesek, *Luc. 1. 37. Luc. 18. 27. Rom. 4. 21.* 2. Az Istennek Fia magára vállalta azt, hogy véghez viszi, *Ján. 6. 39.* *Es ez az én Atyámnak akarattya, a' ki el-bocsátott engemet, hogy azok közzül kiket énnékem adott, semmit el ne veszessek, hanem fel-támaszszam azt, amaz utolsó napon.* 3. A' mi kezesünk a' Christus magais azért támadott fel, *1. Thes. 4. 14.* 4. A' Kereszttségnek Sacramentomais a' Léleknek és a' Testnek fel-támadását pecsétli-meg. 5. Leg-bővebben meg-probállya szent Pál sok erősségekkel, meg-mutogatván, hogy ha a' fel-támadás nem lenne minden Religio fel-fordíttatnék, *1. Cor. 15. 12.*

Eddig arról, hogy meg-lesz, már
hogy v.

hogy leszá a Fel-támadás. 1. A' Christus,
 az utolsó napon, nagy hirtelenséggel,
 azon látható formában, mellyben az
 Egben fel-ment volt, el-jő a' ködökben
 az ő Angyalival és az ő sok ezer Szentei-
 vel, *Jud. 14. 1. Theff. 4. v. 15.* 2. Az
 Istennek Trombitája megfuvattatik és az
 Archangyalnak szava akkor hallattatik:
 a' Christus parancsol a' halottaknak hogy
 fel-támadgynak és az iteltre elő-jöjje-
 nek, *1. Theff. 4. 16. 17.* Vgy hogy még
 a' halottak-is meg-hallják a' Christusnak
 kiáltó szavát, *Ján. 5. 29. Matth 24. 31.*
 3. A' Christusnak lelke, minden közben
 vetés-nélkül a' hiveknek lelkeket elő-
 hozza s' testekkel edgyefíti, és a' kik a'
 földnek porában el-áluttanak az után fel-
 támasztja az életre. 4. A' Hitetleneknek-
 is testek az Istennek hatalma által fel-tá-
 masztatnak, olyan módon, mellyet mi
 nem tudunk, 5. A' melly emberek élet-
 ben lésznek, hirtelen el-változnak, mely-
 nekik halál és fel-támadás gyanánt lésznek
1. Cor. 15. 1. Theff 4. v. 15. 16. 6. Az
 Angyalok öszve-gyűjtik a' választottakat,
 és az meg-yettetteket-is a' négy szelekről
 elő-hozzák, a' Christus eleiben állattják,
Matth. 24. v. 31. Eddig a' módgyarol-
 3. Ok-

3. Oktat minket a' Fel-támadásról való Tudomány az Isten Fiának, dicsőséges élete felől, a' ki nem csak maga él, hanem sok ezernyi ezer embereknek ad életet az Ő lelke által, *Ján. 5. 21.*

2. *Intés.*

1. Ne sirassuk hát felettébb a' halottakat, holott a' Christus el-jö ismét, és azokat magával el-hozza, a' Föld és a' Tenger-is igazán számot adnak a' Christusnak napján, *1. Theff. 4. 13. 14.*

2. A' testet meg-becsüllyük, s' elle-ne ne vétcsünk, holott a' Christus által meg-váltatott és az utolsó napon halhatatlanságra fel-támasztatik. A' Test ellen vétkeznek az emberek: 1. Midőn az emberek találmányi által, a' testet szokott ételétől meg-fosztyák, *Coloss. 2. v. 23.*

2. Mikor azokat, meg-ferteztetik párnasággal, részegséggel és egyéb éktelenségekkel, *1. Cor. 6. 13. 14.* 3. Mikor a' Szenteknek Testek tisztaságessen el nem temetnek, vagy temető-he-lyek becsstelenítettnek.

3. Ha az Isten ezt a' nagy Munkát végben-viheti, bizzunk hát Ő benne, hogy a' kissébbeket annál inkább véghez-viheti, *Rom. 4. 17. 18.*

4. Legyünk meg-bizonyosodva a' fe-

löl, hogy a' mi testeink dicsősségeffen,
 fel-támadnak, *Tsel. 24. 15.* Melly felől
 hogy bizonyosok lehessünk: 1. Kérjük
 Istentől az ő Szent Lelkét melly a' fel-
 támadásnak záloga legyen; mert ha a'
 Christus Lelke léssen bennünk, azon lé-
 nek a' ki a' Christust a' halálból fel-tá-
 masztotta, a' mi természet szerént-valo
 testeinket-is az utolsó napon fel-támasz-
 tja, *Rom. 8. 11.* 2. Legyünk bizonyo-
 sok az első fel-támadásról, mert a' kinek
 ebben része vagyon, a' második halált
 nem kóstitolja meg, *Jel. 20. 6.* 3. Sze-
 rezzünk Christusban valo Hitet, a' ki Fel-
 támadás és Elet, és a' ki ő benne hiszen,
 soha meg nem hal, *Ján. 11. 25.*

5. Vgy ellyünk, mint azok a' kik hi-
 szik ezt a' dicsősséges Fel-támadást; mel-
 lyet hogy cselekedhessünk; 1. Legyünk
 áthatatofak és meg-mozdulhatatlanok
 az életnek minden állapotiban, *1. Cor.*
15. v. 58. 2. Vgy ellyünk, mint kik
 életünkben halálunkban az Vréi vagyunk
Rom. 14. v. 7. 8. 3. Bővölködjünk az
 Vrmunkájában, *1. Cor. 15. v. 58.* Tar-
 tsunk botránkozás-nélkül valo lelki-
 méretet, *Tsel. 24. 16.* 4. A' mi társal-
 kodásunk legyen az Egekben, *Phil. 3. 20.*

3. Vi-
gaßta-
lás.

A' Fel-támadásról valo Tudományban, nevezetes vigasztalás vagy on: Az Isten, szerelmese arra intetnek hogy ezzel vigasztaltassák magokat 1. *Thess.* 4. 18. Dávid-is ezért öröndezett annyira szívében, *Solt.* 16. 9. 10. Mert ez az ő enyhítéseknek napja, *Tsel.* 3. 19. Nevezet szerint a' Hivék ilyen Nyavalyák ellen vigasztalták magokat: 1. A' Testnek fájdalmi és gyötrelmi ellen; így cselekedett Jób. 19. 25. 26. 27. Így amaz Hivék, *Sid.* 11. v. 35. 2. Az életnek közönséges nyomorusági ellen, *Dan.* 12. 12. 3. A' Halál ellen, így győzedelmeskedik Sz. Pál, 1. *Cor.* 15. 55. 56. 57. *Oh halál hol vagy on a' tefelakod? O koporsó! hol vagy on a' te győzedelmed? &c.*

Ehen-verés. Misoda vigasztalhatna minket a' Fel-támadásról valo Tudományban? Fel. A' mi testünk dicsősséges voltának meg-gondolása, *Phil.* 3. 21. Melly hat dolgokban áll: 1. Halhatatlanságban, úgy hogy soha meg nem halhatnak, 1. *Cor.* 15. v. 42. 43. 44. 53. 2. Romolhatatlanságban avagy Rothadatlanságban 3. Lelkiségben, mert a' mi testeink olyanok lesznek mint a' Lelkek, sok tekintetekre nézve: 1. Egész-szen

Isten birattatnak, igazgattatnak az Isten.
 Lelekétől és annak alája vettetnek. 2.
 Mert úgy élnek, mint az Isten Angyali az
 Égben, eledel és ruházat nélkül. 3. Gyor-
 sak lesznek mint a' Lelkek, mert a' Chris-
 tus eleiben ragadtatnak az éltető égben,
 1. *Theff. 4. 17.* 4. Erőben, mert a' mi-
 perőtelen testeink, úgy támadnak fel, mint
 perős és szenvedhetetlen testek. 5. Tö-
 kéletességben, meg-menekednek a' bűn-
 maságtul, csonkaságtul, és szépekké lesz-
 nek; sem a' csecsemőség, sem a' vénység
 őket meg nem akadályozza, hanem tel-
 lyes idejekben támadnak fel. 6. Fényes-
 ségben, mert mint a' Nap és csillagok
 úgy fémlenek, 1. *Cor. 15. 40. Dan. 12.*
 3. *Matth. 13. 43.*

Ezeket kivül vigasztalhatták a' hivek
 magokat;

1. Annak Bizonyos voltával, mert er-
 re a' reménségre születünk újjakká, és mi
 fel-támadásnak Fiai vagyunk, *Luc. 20.*
 36. Meg van a' Christusnak parancsol-
 va, hogy semmit el ne veszessen, *Ján.*
 6. 39.

Ellenvetés. Hogy a' porrá és hamuvá
 lőtt testek fel-támadgyanak, az a' közö-
 séges érzékenység és okosság ellen va-
 gyon.

Felel. Az Okofság felett vagyon, de ellene nincsen. Az emberek a' porból űveget tudnak csinálni, s' hát az Isten a' porból nem támaszthatna testet. ha semmiből Világot teremthet, menyivel inkább valamiből testet.

Ellenvetés. Az holt testek gyakorta vadaknak és egyéb állatoknak testekhez elegyednek.

Felel. Az Őrvősnék vagyon annyi mestersége, hogy az ércz nemeket egymástul el tudgya választani s' edgyikből mást kivenni; s' hát Isten nem tudná meg váltogatni ezeket a' porokat.

Ellenv. A' test és vér nem mehetnek bé az Isten országában. *1. Cor. 15. 50.*

Felel. A' testen s' véren nem a' test értetik magánossan, hanem a' menyiben bűnnel s' erőtelenséggel vagyon felruházva, melly a' fel-támadásban el-töröltetik.

Ellenv. Az Ember állapottya mind edgy a' barmokéval, *Pred. 3. 19.*

Felel. Edgy a' meg-halásban, de nem edgy a' halál után való állapotban. Ősztán aztis mondhattuk, hogy azok a' szók, nem Salamon értelme, hanem az Epicureusok ellenvetése.

2. Annak közel való vóltávalis vigasztalhatták magokat, mert az Vr közel vagy, *Phil. 4. 5.* csak egy kevés idő vagy ide hátra, *Jel. 6. 11.*

3. A' mi testeinknek mostani állapottával: 1. Mert az Isten szövetségének akkoris léssen ereje, mikor a' mi testeink a földnek porában nyugosznak, *Matth. 22. 31. 32.* 2. A' Christussal való edgyesülés-is ugyan megmarad, *Col. 1. 18.* 3. Nem holtak meg, csak elaluttak a' Jესusban, *1. Thess. 4. 13.*

4. Jaja' hitetleneknek, hogy léssen Fel-támadás, mert csak edgy kevéssé alhatnak testekben, de majd halálra vitetnek, ha fel-serkentetnek. A' kik gonoszt cselekedtenek, gyalázatra és kárhozatra támadnak fel, örökké való sötét tömlőczben zaratnak; jobb lőtt volna ezeknek, ha soha fel nem támadtanak volna.

XXVII. RÉSZ.

Az utólsó Itiletről.

2. Cor. 5. 10. Mert minnyájan minékünk meg kell jelennünk a' Christusnak ítélő széki előtt, &c.

Eddig a' Fel-támadásról, következik

az Utolsó Itilet, mellyről való Igasságok ezek:

I. Lészen közönséges Itilet, *Jud. 14. 15.* Prophétált pedig ezekről az Enoch, ki Adámtul hetedik volt, ez mondván: Imé el-jő az Ur az ő fők ezer szentivel, hogy itiletet tégyen mindenek ellen és meg-győzze azokat, a kik azok között istentelenek minden cselekedeteiről, melyeket cselekedtenek &c. *Solt. 9. 8.* Mert ő meg-itili e világot igasságban és a népeknek törvényt mond tökéletességben, *Solt. 50. 1.* Az Isteneknek Istene a Jehova szoll, &c. *Sid. 9. 37. Dan. 7. 9. 10.*

II. A Christus leszen a Biro, még pedig az emberi természetben, *Tsel. 10. 42.* Meg-parancsolta pedig minékünk, hogy hirdetnők és bizonytságot tennénk a népnek, hogy az a kit Isten el-rendelt, hogy élőknék és holtaknak bírāja lenne. *Tsel. 20. 42.* Mert rendelt egy napot, melyen igazán meg-itili e földnek kerekességét a férfin által a kit arra rendelt &c. *2. Tim. 4. 1.* Kérlek azért az Isten előtt és az Ur Jesus Christus előtt, ki meg-itili az élőket és a holtakat, amaz ő eljövetelekor, és az ő országában. *Ján. 5. 22.* Az Atya senkit nem itil, hanem minden itiletet a Fiura bizott. El

Ellenvetés. Az Apostolok itilik meg a' tizenkét nemzetségeket, *Matth. 19. 20.*

Felel. 1. Az Apostolok az Ő Hitek és Tudományok által itilik meg a' tizenkét nemzetséget, kiknek példája maga menthetlenné tévzi az Izraelt. 2. A' Christus Itiletivel meg-edgyeznek mint a' Birónak oldala mellett valok.

Ellenv. A' Szentek itilik meg e' világot, *1. Cor. 6. 2.*

Felel. 1. Mint Christusnak Affessori, tanubizonyságot tévznek arról, és azt javallyák, mint az Apostolok fellyebb. 2. A' menyiben a' Biró Christusnak Tagjai. 3. A' menyiben ezeknek példája elő hozatik, a' hitetleneknek kárhoztatására.

Ellenv. Az Atya és a' szent Lélek is itilnek.

Felel. Az Atya a' Fiu által itél, mint az Ő ki-ábrázolt Bölcsesége által, *Ján. 5. 22. Dan. 7. 13. 14.* Az Itiletnek méltosága köz a' három személyekkel, de annak végben vitele tulajdona a' Fiunak.

III. Minden emberek meg-itiltetnek azon a' napon; igazak s' hamissak, eleve-
nek és holtak, nagyok kicsinyek, *Jud. 15. Rom. 14. 9. 2. Rom. 14. 10. Solt. 9. 8.*

Ellenv. Minden emberek avagy Hi-

vők, avagy Hitetlenek; a hívők kárho-
zatban nem jutnak, mint meg-teszczik,
Ján. 5. 24. A' ki az én beszédemet hal-
gattya, kárhozatra soha nem megyen,
hanem által ment a' halálból az életre.
A' hitetlenek pedig máris el-kárhoztak,
Ján. 3. 18. A' ki nem hiszen már el-
kárhozott.

Meg-fejtés. A' Hívő ember nem mé-
gyen a' kárhoztatásnak Itiletire, hanem
a' Fel-oldoztatásnak itiletire; a' Hitet-
len pedig máris el-kárhozott a' dolognak
valóságára nézve: 1. Az Isten Tanácsá-
ban. 2. Az Isten Beszédében. 3. A' ma-
ga lelki-isméretiben; de ennek az Itilet-
nek ki-jelentése és el-végezése az utolsó
napra marad.

IV. Az embereknek minden titkos
cselekedeti nap fényre hozattatnak, *Luc.*
8. 17. Mert nincsen olly titok, mellynek
meg nem kell jelentetni és nincsen olly
el-rejtetett dolog, mellynek meg nem kell
tudatni és világra kelni. 1. *Cor. 4. 5.*
Rom. 2. 16.

V. Az utolsó napon leszén ugyan, de
annak bizonyos napját s' oráját sem az
emberek, sem az Angyalok nem tudgyák
Matth. 24. 36. Amaz napot és órát
pedig.

pedig senki nem tudgya, még a' mennyei Angyalok is, hanem csak az én Atyám egyedül.

VI. Az Itilet igazságos lészén, és azt mindenek meg-vallyák, *Rom. 14. 10. 2. Tim. 4. 8. Rom. 2. 5.*

VII. Az Itilet az emberek cselekedeti szerint lészén, *2. Cor. 5. 10. Rom. 2. 6.*

Ellenv. Csak Hit által igazulunk-meg a' Cselekedetek nélkül.

Felel. I. A' Cselekedetek az Itiletben úgy hozatnak elő, mint a' Hitnek és Hihetetlenségnek jelei.

2. Csak Hit által igazulunk meg, de Hit és jó cselekedetek által itilterünk-meg. Mert az az Itilet nem használ arra, hogy a' hamissakat igazakká tegye, hanem csak hogy olyanoknak lenni meg-mutassa a' kik ebben az életben valoba meg-igazittattak.

Ennek a' rettenetes Itiletnek meg-gondolása, szolgál Oktatásunkra: I. Kö-zönségeffen, mentül hamarább térjünk-kibűneinkből és a' szent életnek minden lehetséges követésére indullyunk-fel, melly által számadásunk könnyebb legyen, *Tsel. 7. 31. 2. Pet. 3. 11. 14. Phil. 1. 10. Tit. 2. 12. 13. 2. Kivált.*

Hafz-nok.

1. Oktatások.

képpen, ne kapjunk a' földieken, holott azon a' napon mindenek tűzzel meg-e-mésztetnek. 3. Legyünk békecséges-tű-rők a' méltatlanságok alatt, holott az a' nap boszszuállásnak napja lesz, 2. *Thez.* 1. 5. 6. 7. *Jak.* 5. 6. 7. *Phil.* 4. 5. 4. A' mások felől való bal itilletet el-távoztassuk, mellyben az emberek így vétkeznek: 1. Mikor, azokat felettébb való kemény itillettel itilik, a' kik kívül vadsnak, 1. *Cor.* 5. 12. *Mert micsoda közöm vagyon ahoz, hogy a' kívül valókrol is itilletet tegyek?* 2. Mikor a' jót, gonosznak, és a' gonoszt, jónak mondgyák, *Esa.* 5. 20. 3. Midőn az kétséges és szivben el-rejtett dolgokrol és a' setétségnek titkairól térsznek itilletet, 1. *Cor.* 4. 5. 4. Mikor szeretet nélkül itilünk másokat a' köz dolgokban, *Rom.* 14. 3. 4. 13. 5. Mikor a' mit másokban kárhoztatnak, magok cselekezik, *Rom.* 2. 1. 2. *Matt.* 7. 1. 2. 3. 6. Mikor a' más vét két nagyittyák, a' magokét kicsinyitik. 5. Féllyen a' mi szivünk ettől a' nagy Felségtől és Igaságtul, ne mérészellyük őket meg-bántani, sőt minden módon dicsőítsük őket, akarmi következék mi reánk e' ez világra, *Jel.* 14. 7. 6. Legyünk
jozan

jozan értelműek, ne vizsgáljuk a' meg
nem jelentett dolgokat, u. m. idejét, mi-
kor, s' helyét, hol lesz az Itélet. honnét
jő az a' Tűz a' melly mindeneket meg-
emészt, mitsoda lesz az Ember Fiának
Jele s' több effélék: hidgyük el hogy lesz-
nek, de azt hol s' hogy lesznek, ne vis-
gáljuk, 7. Azon igyekezzünk minde-
nek felett, hogy azon a' napon vigasztalá-
sunk legyen, melly így lesz meg: 1. Ha
a' Jesus Christusban hiszünk, *Ján. 5. 24.*
2. Ha még itt e' világon meg-irílyük
magunkat, úgy nem kárhozzat Isten el e'
Világgal, *1. Cor. 11. 3.* 3. Ha szüntel-
en az Isten beszédével tanácskozunk,
hogy a' mi cselekedetink Isten szerint va-
lók legyenek, *Ján. 3. 19. 20. 21.* 4. Ha
szüntelen könyörgünk, mert a' gyakran,
könyörgők álhatnak meg vigasztalással a'
Christus előtt azon a' napon, *Luc. 21. 36.*
5. Ha az inségekben és szűkségekben lé-
vökhöz irgalmassak vagyunk, *Matt. 25.*
31. 6. Ha juhok vagyunk, a' szelidség-
re, társalkodásra, és hasznoságra nézve.
7. Ha szert tehetünk a' Léleknek pecsé-
tire úgy mint a' mi utolsó Válságunknak
zálogára, *Eph. 1. 14. Rom. 8. 15.* 8. Ha
erőssen meg-tartjuk a' mink van, és azt a'
mie

mitmunkálodtunk el nem vesztjük, *Jel. 3. 11. 2. Ján. 8. 9.* Ha gyakran élünk az Ur Vacsorájával illendő készülettel, mert 1. Abban a' Christus édesdeden társalkodik mi velünk, és adatik a' mi örök életre való tápláltatásunkra. 2. A' külső éltető állatok a' mi bűnünk bocsánattyának nyilván való zálagja. 3. Abban a' Christus haláláruul meg-emlekeztetünk, és hogy ítíltetett meg mi érettünk, és így nem félünk a' Birónak keménységétül. 4. Azon egy munkával mikor a' Sacramentomra készülünk, az Itiletreis készülünk. 5. A' Sacramentumok Isten öreg Petséti, mellyek bizonyossá téstnek arról, hogy jól lesz dolgunk azon a' napon.

*Retten-
tes.*

Rettentí ez az Itiletről való Tudomány, a' meg-téretlen bűnösöket: 1. Holott hallják hogy az Isten napot hagyott nékiek, s' végképpen intette meg őket, hogy meg-térjenek, egyébként, iszonyu kemény Itiletek leszen, *Tselek. 17. 31. Jud. 15. Rom. 2. 5.* 2. Eza rettentés annális szörnyebb, ha meg-gondolják rendel a' rajtok eshető veszélyeket és azokat a' bűnöket mellyeknek meg ítilését arra a' napra halasztott.

Mitsoda Lélek az a' ki ezektől a' gondol-

idolatoktól nem szörnyülködik: 1. A
 Christushoz menydörgő idéző szavát meg-
 hallják. 2. Az Angyalok őszve hívják őket
 a Christushoz eleiben a' négy szelekről. 3.
 A Christushoz bal keze felől állatnak, melly
 fele a' kellettenségnek, *Matth. 25. 33.*
 4. Emészto tűz éget ő előtt és ő körül-
 lőtte, *Solt. 50. 3. 2. Theff. 1. 8.* 5. Az
 egész világ előtt meg-szégyenülnék örök-
 ké való szégyennel, *Dan. 12. 2.* midőn
 minden bűnök rendel eleikben rakatta-
 tik, *Solt. 50. 21.* 6. Örökké való kárho-
 zatra sentenciáztatnak, mellyben lészen.
 I. Az Istentől Christustól és minden hi-
 vektől való el-szakasztatás, *Matth. 25.*
 47. 2. Ki-mondhatatlan kén, *Rom. 2.*
 9. 3. Az ördögökkel való társalkodás,
Matth. 25. 42.

Ellenv. Talám nem bizonyos, hogy
 még valaha ilyen nap lenne.

Felel. Szinte olly bizonyos, mint a'
 melly bizonyos, hogy az emberek meg-
 halnak, *Sid. 9. 27. Tsel. 17. 31.* Ennek
 felette e' Világban lévő szörnyű csapások
 meg-mutatták Isten mint haragszik a'
 Bűnre, mellyet megis ítél; Illyen csapá-
 sok, az első Világnak el-merítése, Sodo-
 mának el-süllyesztése, Coreh, Dáthán és
 Abia

Abiramnak földel való el-nyelettetése, a' Pogányok el-hagyása, Sidók meg-ve-rése, a' Christusnak meg-büntetése, a' hi-veknek fanyargatása, Hadakozások, Dög-halálok, Ehségek, s' többek mellyek e' Világön vadnak.

Magókis a' hitetlenek sajdithatnak va-lamit arról, az Iginék keménységéből, a' lelki-isméretnek vádolásából, a' Lélek-nek pirongatásiból, és a' kétségben esés-fel való némelly emberek küzködéséből.

Ellenv. Vgy de, hiszem irgalmas lesz akkoris az Isten.

Felel. Haragnak, nem Irgalmafságnak napja az; nem leszen akkor helye a ke-gyelemnek, *Rom. 2. 5.*

Ellenv. Lám az Isten nékem semmit, nem szollot erről mind eddig is, én nem busulhatok ezen, nem is vehetem eszem-ben, hogy Isten én reám haragudnék.

Felel. Haragnak Tengeri függenek fejed felett naponként, noha te eszedben nem veszed, *Ján. 3. 36.* Sok jelei vad-nak az Isten haragjának lelken, noha te eszedben nem veszed. Rettenetes átok, hogy illy álomnak Lelke szállott reád. Ha most ki nem jelenti is Isten haragját, de fel-serken a' te ítéletedre, *Solt. 50. 21.*

Ellen-

Ellenv. Talállok én azon a napon, valamiben segítséget.

Felel. A' Gazdagság nem használ a' haragnak napján, *Job. 36. 18. 19. Solt. 50.*

2. Oh ti Istenről el-felelkezők gondolatokat meg ezt.

Ellenv. Hát akkor nem térhetek meg.

Fel. Nem. A' mint a' halál hágy, ugyanazal az Itelet tégedet. Az Isten igaz iteleseinek meg-jelenésének napja az. *Rom. 2. 5. 2. Cor. 5. 10.*

Ellenv. Vgy de, hiszem én kivüllöttem is elég ember vagyon ebben az Állapotban.

Felel. Nem gondol Isten a' sokasággal, egy-aránt meg-íteli mind a' hitetleneket, *Jud. 15.* Könyű Istennek azokat a' sokakat meg-büntetni, mert tiszszerte való száz ezer Angyalokkal jó-el.

Ellenv. Vgy de, ki tudgya az én vétkeimet.

Felel. Az ítétségnek titkai világra hozattatnak, és a' sziveknek tanácsi megjelenternek, *1. Cor. 4. 5.*

Ellenv. Micsoda Bizonyosság által győztettem én akkor meg, Isten el-felelji addig az én bűneimet.

Felel. Nem semmiképpen; Vaspenével

nával írta fel Isten az ő jedző könyvében, *Jer. 17. 1.* A' meg-nyitott könyvekből könyvtégedet meg-győzni, *Jel. 20. 12.* Az Egekis ki jelentik az ő igaságát, *Solt. 50. 6.* A' teremtetett állatok, mellyekkel vízfzázéltének, az Ige a' mellyet hallottának, meg-ítli őket. A' ki szélesítettetett, Lelki-isméret ezer tanu lészén, az Isten lelke-is melly e' világot a' bűnről meg-feddette, *Ján. 16. 8.*

Ellen-vetés. Nem tudom semmi derekas vétkeimet. FEL. Noha te el-felejtetted vétkeidet, de a' Christus meg-emlekezik azokról, *Matth. 25.*

ELL. Soha semmi boszszut a' Christuson nem töttem. FEL. Sokképpen vétettél ő ellene, noha a' te gondotlan szived eszében nem vészti: de ha nem vétettél volna-is, mivel hogy az ő Tagainak vétettél, azzal a' Christusnak vétettél, *Matth. 25.*

ELL. Vgyde fokjót-is cselekedtem a' Világon. FELEL. Ha igaz Hited, Szeretted, s' Meg-téréfed nem volt, haszontalan, *1. Cor. 13. 3.*

ELL. Nem volt minékünk mint egyebeknek Tudománynak Eszközei. FEL. A' kik Törvény-nélkül vétkeztek, törvény-nélkül

hélkül itiltetnek meg, és a' kik Törvény
salatt vétkeztek, törvény által itiltetnek-
meg, *Rom. 2. 12.*

ELL. Mészze van még az. FEL. Nem
mészze, mert az Vr közel vagyon, *1. Pet.*
4. v. 7. Jak. 5. 8. Ennek felette nagyobb
része az utolsó itiletnek jelai is bé-töl-
tek; Az Antichristus meg-jelenterett,
és alkalmason meg-is erőtlentetett,
2. Thes. 2. 1. 1. Ján. 2. 18. A' Világ tele
volt már Hitetőkkel, *1. Tim. 4. 1.* Az
utolsó időknek vétkei mindenütt telye-
sek; a' hamiság bővölködik, *2. Tim. 3. 1.*
Matth. 24. 12. Az Egnek hatalmátsági
meg-indultak, melly a Napban és Hóld-
ban lévő gyakor fohászkozásokból meg-
tetztzik; Az Esztendő részeinek, Télnek,
Nyárnak bizonytalan s' helytelen való
esésekből; A' tenger ordit, és kegyetlen.
Az emberek testi bátrak, mint a' Noë ide-
jében, *Matth. 24. 37.* Ha szinte az utol-
só itilet mészze volna-is, de hiszem a' te
kis itiletod napja, halalod, nem mészze
vagyon.

ELL. Léssen még addig annak valami
jelensége, és eleve- való meg-intés léssen
arrol. FELEL. Nem, mert hirtelen lesz,
ugyő-el mint a' lopó éjjel, *1. Thes. 2. 3.*
Matth 24. 39. P. Azért

Azért kellene pedig az Embereknek meg-rettenni annyival-is inkább ettől a Naptul és meg-térni; Mert:

1. Isten maga lézen a Biró, *Solt. 50.6.* nem lehet máfra való Apellálás mert felső Biró.

2. Mert végső sententia, vissza hi-hatatlan.

3. Az itili-meg őket, a' kit annyiszor meg-utaltak és bocszúsággal illettek.

4. Mert az Isten rendi, mellyet az itiletben tartott-meg, napfényre hozatik és minden nyelv meg-vallja, hogy Isten igazán irilt, *Rom. 25.* Az ő igazsága pedig meg-tetstzik 1. Az Isten véllek való bánásának egyenes voltából: nékiek-is vólt vétkező napjok, azért Istennek-is léfzen büntető napja. 2. Az Isten vára-kozásából s' hallogatásából, melly sok időkre hallasztotta az itiletet, *2. Pet. 3.9.* *Rom. 7. 4.* 3. Akkor Isten sok ezer titkos vétkeket ki-nyilatkoztat. 4. Akkor az ő titkos tanátsát, melly most mélységes, meg-jeleuti, *Rom. 11. 37.*

Nevezet Izerént a' melly bűnösök ugyan ki-fejlesztetnek az Irásban, azoknak lesz leg-gonoszabbul dolgok, mert a' Christus rettenetessen meg-itili azokat: kikezek lehetnek:

1. A' Bűnnek embere, kit az Vra ző
fzájának lelkével minden bizonnyal el tő-
ről, noha ideig uralkodik mind azon va-
lami Istennek hivattatik, 2. *Theff.* 2. 8.

2. Valakik a' Fene-Vadat tisztelik és
az ő bélyegét vészik homlokokra, a' kén-
kövel és tűzzel égő tóban vettetnek, *Jel.*
19. 20. és 14. 9. 10.

3. Minden Isten nélkül valo Vallás
csufolók és a' kik a' Christúsnak el-jöve-
telit csufolták, 2. *Pet.* 3. 3.

4. Minden hamis Tanítók, valakik
veszedelmes tévelygéseket hoztanak bé.
2. *Pet.* 2. 1.

5. Minden hittől szakadtak, valakik az
Igasságnak vétele után szabad akarat sze-
rint vétkeznek, *Sid.* 10. 26. 27.

6. Minden gödölyék, azaz minden
rendeletlenül járók, valakik a' Christus
Igazgatásának határán belől nem akarnak
maradni, *Matt.* 25. 72.

7. Minden szin mutatok, kiknek ál-
orczájuk akkor le=vonatik, *Luc.* 12. 1. 2.
Solt. 50. 17.

8. Minden rágalmazók, *Solt.* 50. 19.
Jud. 15.

9. Minden vizsgálódók és bal itilletűek,
kik másokat arról itilnek, a' miben magok

torkig vadnak, *Rom. 2. 1. 3. Jak 3. 1.*

10. Minden irgalmatlan, fősvény gazdagok, *Jak 5. 1. 2. 4. 5. Matth. 25. 14. 42. Jak. 2. 13.*

11. Mindenparáznák, *Sid. 13. 4.*

12. Minden részegesek és Epicureusok, *Luc. 21. 34.*

13. Minden csalárd személyek, az ő hamis fontyokkal és mértékekkel, *Mich. 6. 10. 11.*

14. Minden hazugok és hazugság szeretők, *Jel. 21. 8. Jel. 22. 15.*

15. Valakik az Evangéliomnak nem engednek, *2. Theff. 1. 8.*

Vigasztalások.

Nagy vigasztalására szolgál a' Hivének az Itiletről való Tudomány, ha meg-gondolják ezeket :

1. Hogy a' lesz a' Bíró, a' ki nékik Attyokfia, férjek, szószólók, fejek, és meg-váltók; az a' ki ő érettek meg-itiltetett; ennekokáért nem kell attól félni, hogy az meg-sentenciázza őket.

2. Ha az jelen való reménségnek bizonyosságát meg-gondolják: 1. Nem adotté Isten sok Igireteket nékik affelől, hogy jól lesz dolgok azon a' napon? 2. Nem igazítottaé meg máris őket a' Christus, nem óldoztaé fel minden bűnökből?

Rom.

*Rom. 3. 24. 25. 3. Nem vöttéké a' Léleknek zálogát és a' Sacramentomoknak petsétit? 2. Cor. 1. 21. 22. 2. Cor. 5. 5. 4. Nem ítültéké meg magokat és nem mekedteké meg a' világgal való kárhözta-
rástul, 1. Cor. 11. 31. 32. 5. El-kez-
dette Isten ő benne az ő jó munkáját s'
véghezis viszi, a' Christusnak napjáig,
Phil. 1. 5. 6. 1. Cor. 1. 8.*

3. Ha azt meg-gondolják, hogy ak-
kor az ő ártatlanságok nap-fényre jő, és
az ő nyavalyájoknak s' véteknek vége lé-
szen, és hogy ő kis a' Christussal a' dicsőf-
ségben meg-jelennek.

4. Ha az Itiletnek környül álló dolgait
meg-gondolják: 1. Annak közel való
voltát, fel-emelik fejeket, *Marth. 24.
32. 33. Phil. 4. 5. Jak. 5. 8.* 2. A' Gyű-
lekezetnek nagy voltát, melly előtt, meg
dicsírtetnek, ugy-mint az Emberek és az
Angyalok előtt. 3. A' sententiának vál-
tozhatatlanságát. 4. Az ő vétek elő
sem hozatnak, hanem csak az ő jószágos
cselekedetek.

XXVIII. R É S Z.

A' Meny-országnek Ditsóségéről

1. Cor. 2. 9. *A' mint meg-vagyon írva: A' mellyeket a' szem nem látott, sem a' fül nem hallott, az embernek is gondolatyában nem mentek, mellyeket Isten készített az őtet szeretőknék.*

Eddig azokrol az Igafságokrol, melylyek nézik a' Fel-támadást, és az Vtolsó Itilletet; következnek a' Menyországnak Dicsőségéről- való Principiumok, melylyek négyek.

*Az első
igafság
nezi an
nak igas
ságát.*

I. A' Menyországnak dicsőssége ki-mondhatatlan, és mi tőlünk itt e földön meg-foghatatlan, 1. Cor. 2. 9. 1. Ján. 3. 2. Szerelmesim mostan Isten fia i vagyunk, de meg nem jelent még micsodák leszünk, tudgyuk pedig, hogy mikor ő meg-jelenéndik, hasonlatosok leszünk ő hozzája, mert meg-láttuk őtet a' mint vagyon. Col. 3. 3. 4. Mert meg-boltratok és a' ti életetek el-rejtetett Christussal az Istennél; mikoron Christus a' mi életünk meg-jelenéndik, akkor ti is ő velle edgyütt meg-jelentek dicsőségben. 2. Cor. 12. 4. El-ragadtatott volt a' Paradicsomban, és hallott ki-mondhatatlan beszédeket, mellyeket ember meg nem mondhat. Jel. 2. 17. Solt. 16. 11. Solt. 31. 19.

II. Az

II. Aza' dicsőtség örökké-tartó, s' ez. *A' Má-*
okáért hivattatik örök életnek, és halha- *sodik*
 tatlanságnak, *Matth. 25. 46. Ezek-el* *Tartó-*
 mennek az örökké-*való* kénra, az Iga- *ságas.*
 zak pedig az örök életre. 2. Tim. 1. 10.
 1. Pet. 1. 4. 1. Cor. 5. 1.

III. A' Menyország Isten ajándéka, és *A' har-*
 csak egyedül az ö ingyen kegyelméből, *madik*
 nem a' mi érdemünkből származik. *Okár.* Luc.
 21. 23. Ne fély kicsiny sereg, mert
 teczczett a' ti mennyei Atyátnak,
 hogytinektek országot adgyon. Tit. 3. 4.
 Deminek-utánna a' mi meg-tartó Iste-
 nünknek jó-vólta és emberekhez-*való*
 szerelme meg-jelenék, nem az Igaság-
 nak cselekedetiből, mellyeket mi cseleked-
 tünk-vólna, hanem az ő irgalmasságá-
 ból, tartott-meg minket &c. Ján. 3. 16.
 Vgy szerette Isten e' világot, &c. Rom.
 6. 23.

IV. Csak a' Választottak nyerik azt el. *Negye-*
 1. Cor. 15. 50. Jel. 21. 27. Ezt mon- *dik, a'*
 dom pedig atyámfiái, hogy a' Test és Vér *Szemé-*
 az Istenországot örökségül nem bírhat- *lyeket a'*
 ilya, sem a' rothadandóság a' rothadat- *kiké té-*
 lanságot. Semmi tisztátalan oda bé nem *szem.*
 megyen hanem azok a' Báránynak Elet-
 nek könyvében bé vadnak írva. 1. Cor.
 6. 9. Rom. 2. 7. 10. P 4 A

Hafz-
nok.

1. Okt. 4.
7-8.

A' Menyországnak dicsőségéről-való
Tudomány sok dolgokat mecz-bé a' mi
szíveinkben:

1. Minden szorgalmaztatással kell I-
stent büntetnünk, hogy tégyen minket al-
kalmatosokká a' minékünk szereztetett
bóldogságnak hatható Szemlélésére,
mert mi természet szerint erre igen al-
kalmatlanok vagyunk, hanem-ha Isten
nyitándgya-meg Lelkének általa szeme-
inket, hogy csudálhassuk, a' jövőendő di-
csőséget, *Eph. 1. 18. 19. Rom. 5. 2. 3.*

2. Gyuladgyon fel lelkünk az Isten-
szabados kegyelmének dicsőítésére, ki
minket érdemünk nélkül ilyen dicső-
ségre rendelt; mert soha addig méltók
nem leszünk a' menyországra, valamig na-
ponként el nem készítettünk az Isten eb-
ben való szerelmének dicsőítésére. Csud-
álhattyak minden időbéliek ezt az Isten-
nek Christus Jesusban való gazdag ke-
gyelmét és jó-vóltát, *Eph. 1. 6. Eph. 2. 7.*

3. Becsületre méltók hát a' Hivék,
holott ők Isten Fejedelmi, ilyen Ország-
nak örökség szerint való birására szület-
tek; nem kell azokat a' külső állapotért
alá-valóknak tartani, a' kik ilyen gazda-
gok a' hitben és ilyen dicsőségnek örö-
kösi.

kösi, *Péld. 12. 26. Jak. 2. 5.* Holott pedig ezekkel kell örökké élnünk, válaszfuk itt is azokat életünk társainak és úgy vegyük azokat, mint a' Christus vészén, minket a' dicsőségben, *Rom. 15. 7. 1. Ján. 4. 7. 17.* Ellyünk békeféségben azokkal, *Eph. 4. 23.* Erre az Okra nézve a' Férfjek becsüllyék az ő Istenfélő Feleségeket, úgy-mint kik azon Isten-kegyelmének örökköfi. *1. Pet. 3. 8.* Az Vrak-is illendöképpen bányanak, az ő istenes szolgáokkal, tudván hogy azok is el-vészik az Vrtól az örökségnek jutalmát, *Col. 3. 22.*

4. Nagy árra vagyon hát a' kegyes E-letnek, holott illyen nagy nyerefsége vagyon azoknak, a' kik békefséges-tűréfrel meg-maradnak a' jó cselekedetben; bő-völködgyünk hát az Vrnak munkájában, ha egyébért nem is avagy csak azért, hogy illyen jutalmunk vagyon az Egekben, *1. Cor. 15. 18. Rom. 2. 7. 10.*

5. Szakaszfuk-el indulatinkat e' világtól, magunkra-való boszfzonkodáffal, hogy eddig illy ostobák vóltunk, hogy fziweinket illy alacson dolgokra helyhez-tettük. Es mivel a' szükség kényszerít ben-nünket arra, hogy ezzel a' világgal él-lyünk,

lyünk, úgy éllyünk mitha nem is élnénk, nagy józanságot és mértékletességet mutatván életünkben. Mutassuk meg azt, hogy nem az el-mulandók, hanem az örökké-valók a' mikéncseink. Mit használ ha e' Világot meg-nyerjük-is, ha lelkünk ki-zárattatik az égből? Micsoda kár vagyon abban, ha ezt a' világot elvesztyük, s a' másikat meg-nyerjük? Arra-való Tudomány ez, hogy magunkat jövevényeknek és bűjdosóknak lenni meg-ismérjük, és hogy kívánnunk távol lenni a' testből és az Vrral lenni örökké, *1. Cor. 7. 31. Col. 2. 1. 2. Pet. 1. 1. 13. Matth. 6. 19. 20. Matth. 16. 25. 26. Sid. 11. 13. 2. Cor. 5. 6.*

6. Azokra visellyünk gondot a' melyek az örök életre meg-kivántarnak, közönségeffen, hogy újjá születtek legyünk, egyéb-ként az Isten országába nem megyünk, a' Christus ezt egy-általlyában, csak meg-mondotta, *Ján. 3. 5.* A' menyország örökség, azért Fiaik legyünk először. Annak a' dicsőiségnek sugári, bé-hassanak sziveinkben, ha azt akarjuk, hogy el-változtassunk dicsőiségből dicsőiségben, *2. Cor. 3. 18.* Kiváltképpen, ezekre kell vigyáznunk: 1. Visellyünk

vünk gondot az Eszközről, melly a'
 ennyországnak útára tanít, munkálód-
 yunk az ételért, melly meg-marad az ö-
 örök életre, *Ján. 6. 27.* tudván hogy az
 vvangeliomnak predikállása Istennek ha-
 lalma az idvességre, *Rom. 1. 16. Rom.*
10. 14. 2. Tanullyuk ennek az Or-
 szágnak titkait, *Matth. 13. 11.* és a'
 onellyek hasznosok s épületünkre vadnak,
Tit. 3. 8. 9. 3. Tisztítsuk meg ma-
 munkat, miképpen hogy őis tisztá, *Ján.*
1. 3. 4. A' kiserítő meg ne csallyon,
 ennünket Hitünkben: mert ez a' mi bi-
 onyságunk a' láthatatlan dolgok felől,
1. Thess. 3. 5. 1. Pet. 1. 7.
2. Cor. 13. 5. Hit által él a' Christus mi-
 ennünk, *Gal. 2. 20.* 5. Ne szégyen-
 yűk a' Christust itt e' világon és ne ta-
 gadgyuk-meg ötöt, hogy őis meg ne ta-
 gadgyon, *Matth. 10. 32. 33.* 6. Te-
 gyünk szert a' lelkekre ennek az örökség-
 nek zálogára; *Eph. 1. 14. 2. Cor. 1. 22. 23.*

Mind ezekben ezekről meg-emlekez-
 zünk:

1. Ezt a' Munkát *mindeneknek előtte*
 erselekedgyük, keressük először az Isten
 orszagát, *Matth. 6. 33.* Ne halasztzuk
 az utolsó pihenésre:

2. Al-

2. *Alhatatossan* cselekedgyük, a' k
igaz igazittasék-meg, *Jel. 22.*

3. *Erőszakkal* cselekedgyük; a
menyországban erőszakot kell szenvedni
Matth. 11. 12.

4. *Alázatossan*, ellene mondván a
magunk érdemének, és mindent ez a
Isten ingyen való kegyelmének s' a' Jესu
Christus érdemének tulajdonítván,
Rom. 6. 23. Eph. 8. 9. A' Menyország
örökség, azért nem keresetből, hanem
jó kedvéből ajándékozza Isten, nem úgy
mint a' természet szerént való, hanem
mint fogadott Fiaknak.

5. Mindeneket el-végezvén, állyunló
meg erőssen, és tökéletesen reményül
az Istennek kegyelmét, melly minékünn
adatika Jესus Christusnak meg-jelenése
kor, *1. Pet. 1. 13.*

*Vigaszt-
solás.*

Ezek a' Principiomok nevezetes vi-
gasztalásokra szolgálnak: 1. Ez jelen va-
ló életnek álhatatlansága ellen, midőn a
mi maradandó Várasunkra nézünk: Ezze
vigasztalták magokat a' Pátriárchák
Sid. 11. 13.

2. Barátink halálán való bánat ellen,
ugyan-is mit szomorkodunk azokon a' killi
ilyen bóldogok.

3. Ez életnek nyomorusági ellen, az örök élet mind el-nyeli azokat, *Rom. 8. 18. 2. Cor. 4. 17. 18.*

4. A' halál félelme ellen, mert ezek az Igaságok arra tanítanak minket, hogy halottak bódognak, *Jel. 15. 13.* Ez a' halál el-nyelettetik a' győzedelmes élet által, *1. Cor. 5. 56. 57.*

Ezek a' vigasztalások annál hathatóbbak lesznek, ha annak Részeit és Tulajdonosságait meg-gondoljuk.

A' Menyországnak Dicsőisége kétféleképpen áll: a' Szentségnek és a' Bóldogságunk tökéletességében.

Akkoron a' mi Szentségünk tökéletes lesz, mert mácula és fűmörögözés nélkül valók leszünk, *Eph. 5. 27.* Az Isten népe akkor mind igaz lesz, *Esa. 60. 1. 2. 3. 12. 17. 18. 19. 21.* A' te néped igaz lesz. Ez a' tökéletesség lesz, pedig mind a' Természetben, mind pedig a' cselekedetben.

Természetünkre nézve tökéletesen leszünk, 1. Lelkünkben. 2. Testünkben. 3. Lelkünkben s' Testünkben egyszer s' mind.

Lelkünkben, lesz a' Derekas Tudomány; akkor az Ílméret úgy lesz, mint tanítottunk; nem leszünk többé gyermekek.

gyermek az értelmében, az Isten lézen
a' mi örökké való Világosságunk, 1. *Cor.*
13. 10. 11. 12. *Esa.* 60. 19. 2. Az Akarat
nak szabadsága. 3. Ki mondhatatlan
szeretet, 1. *Cor.* 13. 8.

Testünkben, tökéletessék lesznek
minden Tagaink az Istennek szolgálattya
ra, s' többé nem lesznek, hamisságnak
seggyverei, a' mint az előtt; *Rom.* 6. 13
19.

Lelkünkben s' Testünkben egyszer
s' mind; mert az Istent tökéletesen lát
nyuk az öszépségében, melly többet tő
Izen e' Világnak birásánál; Az Isten látá
za pedig nem lézen csak elmebeli szemle
lés által, 2. *Cor.* 12. 1. Hanem testben
valamellyet Job bizonyít, *Job.* 19. 25
26. 27. Akkor a' Sz Háromságot szem
léllyük az ő dicsőségében. Az Isten ké
peis beennünk tökéletes lézen, részese
lészünk az Isteni természetnek, 2. *Pet.* 1
vers 4.

Cselekedetinkre nézve szentek leszünk
mert akkor az Istent s' Felebarátinkat tö
kéletesen szerettyük.

A' mi Bóldogságunknak tökéletessé
ge áll ezekben: 1. A' Mennyekek or
Világában - való bé - fogadtatásunkban

2. A' mi dicsősséges szabadságunkban,

Rom. 8. 21. Szabadofok leszünk pedig

3. Az el-kárhoztaknak gyötrelmitül,

Rom. 8. 1. Jel. 20. 14.

2. Az Isten haragjátul; mert soha többé reánk nem haragszik sem átok alatt nem leszünk, *Jelen. 22. 3.*

3. A' büntül és annak hatalmátul, jobban leszünk a' mi szentségünk az Adám szentségénél, mert ő vétkezhetett, de mi úgy meg-erősítettünk mint az Angyalok az égben: úgy hogy nem csak a' vétkeztül, hanem a' vétkezésnek lehetőségétül is szabadofok leszünk, *Ephes. 5.*

4. Minden ellenkező hatalomtól, ördögtől, lelki testi ellenségtől. Azok mind a' kén-kövel égő Tóban vettetnek, *Jel. 21. v. 8.*

5. Minden erőtelenségektől, *Jelen. 21. v. 4.*

6. Minden alsóságtul és szolgálattul; minden Ház-nép-béli, Polgári, Egyházi tekintetektül meg-szününk. Le-ülünk Abrahámmal, Isákkal és Jákobbal az mennyeknek-országában, *Matt. 8. 11.*

7. Minden munkátul; *Jelen. 14. 13.*
2. Sid. 4. 9. 2. Theff. 1. 6.

8. Minden szégyen-vallástul.

9. Miné

9. Minden irigységtől.

10. Az Eletnek szükségétől, nem kell ott, étel, ital, ruházat, &c.

Miben áll a' mi szabadságunk mégis?

1. Miénk leszen a' leg-szentségestebb hely, *Sid. 10. 19.* a' Paradicsom, *Luc. 23. 43.* A' mi Atyánk háza, *Ján. 14. 2.*

Az Vj Jerusalemben, *Jel. 21. 2.* 2. Miénk lesz az Angyaloknak és a' Szenteknek társasága, *Sid. 12. 22. 23.* 3. Az Istennek és a' Báránynak dicsőösleges jelen-volta,

mindenkor a' Király tekinteti előtt lé-
szünk, *Jel. 21. 3. 23. Jel. 22. 3. 4.* 4.

A' menyországnak minden-kéncse, melly az Eletnek fája által ábrázoltatik ki, *Jel. 22. 2.* Ismét az Eletnek vize által, *Jel. 21. 6.* Eddig a' szabadságról. 3. A' mi

Bóldogságunknak Tökélletessége áll, a Méltóságban; holott királyi székekben, ültetettünk és meg-koronáztatunk, *Jel. 3. 21. 2. Tim. 4. 8. Jel. 21. 24.* 4.

Az Vraságban és a' teremtetett állatokon való uralkodásban, *Jel. 26.* 5. Az I-

sten jobb keze felől való gyönyörűségeknek birásában, Ez az a' melly hivesítésnek idejének hívattatik, *Tsel. 3. 19.*

Solt. 16. 11.

Eddig a' Bóldogságnak részeiről, annak

oldaléki következnek :

I.

1. Hogy az a Dicsőség ki-mondhatatlan, *1. Cor. 2. 9.*

2. Hogy bizonyos, mert Isten az ő Örök Decretomában el-rendelte, *2. Tim. 2. 19. Eph. 1. 4. Rom. 8. 30. Matth. 25. 34.* a' Christus szerzette azt minénk az ő vérével, *Eph. 1. 14.* a' Christus befedezett azért, *Ján. 17. 11. 24.* Igirendbennis vagyon, *Sid. 6. 17. 18.* meg-is pecsételte a' Sacramentomban s' az ő lelke által is, *Eph. 1. 13. 14.* eliskezdődött immár, s' maga a' Christus bé-ment az Egekben, hogy helyet szerezzen minénk, *Ján. 14. 3. Sid. 10. 19. 20.*

3. Örökké-valo, soha vége nem lesz. Mert 1. Semmi abban el nem vész. 2. Nem leszott halál. 3. Nem lesz vénség, avagy fonnyadás, *1. Pet. 1. 4. 4.* Az Isten leszén mindeneben minden.

Az Sz. Irás magyarázók az Örökké-valóságot ilyen hasonlatossággal szokták ki-ábrázolni: Ha edgy kis Madár minden tizedik ezer esztendőben innék edgy csöppöt, a' Tenger vizéből, sok számtalan ezer Esztendő mulva, ugyan ki-száradna a' Tenger vize; de mégis a' Tengernek számlálhatatlan ezer esztendőkig-

való tartása, semmi az örökké-valósághoz
és a' mennyei dicsőségnek tartásához
képest.

4. *Közel-is-vagyon*, mert az *Vr közel*
zel vagyon; kissebségére-is volna az a'
mi boldogságunknak, hogy
ha még-is megszűn
volna.

DICSŐSÉG ISTENNEK,
A M E N.

BANKODO LELEK
NYÖGESI,

Az az:

Szent Irás szavaiból szedegedett s;
a' felső Esztendőben valo szo-
moru alkalmatosságokhoz
szabattatott, néhány
Könyörgések;

Mellyeket, a' Szendrei R. Ecclesia
lelki épületire irt volt, mostan pe-
dig némellyek kérésére, ki-
bocsátott

KÖLESERISAMVEL,
Christus Evangeliumának szolgája.

SAROS PATAKON;

Nyomtatta ROSNYAI JÁNOS 1666-ben.

N.Y. Ö. G. E. S. I.

2. Teil: Die Geschichte der
des Reichs
und der
des Reichs

Mittheilung des Reichs
des Reichs

1. Teil: Die Geschichte der
des Reichs

BANKODÓ LELEK
NYÖGÉSI;

*Váradnak, Pogány kézben való eszé-
senek alkalmatosságaival*

iratott:

REGGELI KÖNYÖR-
GES.

H igaz mondó, hazudni
nem tudó, erős boszszu. álló Isten!
a' ki valamit egyszer meg-mona-
dász, soha senki téged másban nem
ér, a' kiel-hivod a' Fegyvert a' te
néped ellen, a' földnek négy lzégeletirül, hogy
azzal a' te bűn-ellen gerjedező igazságodnak
eleget tégy. Mi szégyen-vallott bűnösök, a'
gyalázatnak fertőjéből még-is te hozzád kiál-
tunk, noha bizonyára félünk, hogy csak meg-
csufolsz bennünket, mert csak akkor keresünk
tégedet, mikor a' lelkünket a' földig le-nyomja
a' nyomoruság's szorongató keserűség. Talám

immár Vram, annyira meg-is haragudtál, hogy
 ha Móses, Daniel, Jób és Samuel állanának-is
 elődben, s' azok törekednének-is mi érettünk,
 meg nem halgatnád őket, mert a' mi álnoksá-
 gink vas-pennával jegyeztettenek-fel. Oh
 Vram! igazán olyan dolgot cselekedél a' mi Iz-
 raélünkben, hogy valaki meg-hallja, mind a'
 a' két füle meg-csendül belé. Szintén, a' féle-
 lem, a' melytől féltünk a' jöve reánk, és a' mi-
 től tartunk vala, az esék rajtunk. Oda vagyona
 Magyar-birodalomban a' mi-második Jerusále-
 münk, pogány-kézre jutott leg-nemesebb Vég-
 házunk, nincsen már több Váradunk. El-nye-
 rettett a' Frigy-láda-is tőlünk; Oh bár csak Ica-
 bodokat szüllyenek a' mi várandós Afzszonyi-ál-
 latink, mert el-távozott a' mi-Magyar Izraél-
 lünk-től a' dicsőség. A' magasságból tüzet bo-
 csátottál Vram a' mi csontaink-közzé, öszve-kö-
 törted a' mi álnokságinkat, és a' mi kezeinknek
 gyümölcséből étettz minket. Lásd-meg és te-
 kints-meg Vram, hogy löttünk utálatosokká.
 Ne légyen néktek nehéz, mindnyájan, kik mi
 mellettünk el-mentek ide tekinteni: ha vagyona
 olyan bánat, mint a' Magyarok bánattya, mert
 keferőséggel illetett minket az Vr az ő haragjá-
 nak napján. Ne hijatok bár minket Naominak,
 az az, gyönyörűségesnek, hanem Marának,
 az az, keferűségesnek, mert nagy mint a' tenger
 a' minyo-

a' mi uyomoruságunk. Nincsen mi-nékünk vi-
gasztalónk, a' ki a' mi lelkünket meg-vigasztal-
hatná, mi vagyunk a' vigasztalást bé venni nem-
akaró Ráchelek. Meg-cselekedte az Vr, a' mi-
ket meg-gondolt, meg-telleyesítette fenyegető
szavát, mellyel az ő szolgai által sokszor meg-fe-
nyegetett; nem kedvezett az Vr, hanem meg-vi-
dámította mi rajtunk az ellenséget, fel-emelte
szavát a' mi gyűlölőinknek. Oh igaz Magyar
nép! éjjel nappal follyanak a' te köny-hullatásid,
mint a' folyó-viz: meg ne szűnnyél, meg ne
nyugodgyék a' te szemeidnek fénye. Kelly-fel,
kiálts első álmkor, önts ki mint a' vizet, a' te
szivedet az Vr előtt, mert egyben hitta az Vr,
mint egy Innenp-napra a' te félelmidet mindenfe-
lől. Gyorsabbak a' mi kergetőink, a' repülő Sas-
kefelyüknél, fel-vadászták a' mi rejtek-helyein-
ket, el-közelgettenek a' mi utolsó veszedelmünk
nek napjai; jaj bizony el-jött a' mi végünk! El-
jött immár az az idő, hogy a' föld ki-okádgya az
ő lakosát, nem lakhatunk többé az Vrnak öröksé-
gében. Oh meg-gyászolhatalan s' meg-síraha-
tatlan napok! jaj hogy érkezeket. El-olvadott
Vram, a' mi szívünk, el-lankadtak a' mi kezeink,
őszve-verődnek a' mi térdeink, mert bánattal il-
letett minket az Vr az ő busulásának napján. Oh
Vram! lásd meg kivel cselekedtél így, nemde nem
a' te nevedről neveztetett Várossal-é? El-felet-

kezelé Vram Frigyedről, s' meg-engededé, hogy
 a' te drága Evangeliomod s' a' mi dicsősséges Hi-
 tünk s' Vallásunk káromlásra jussón? Tétj meg ha-
 ragodból nagy Isten, tedd-le sanyargató pálczá-
 dat, vedd a' tűzre sújtoló veszfűzödet, láts kegyel-
 mes szemmel bennünket. Oh Izraélnek ékessé-
 ge, Vr Isten! miért engedéd a' pogányoknak,
 hogy így fákmánt vessenek a' te örökségedben?
 egyben-csapják az ő kezeket a' mi veszedelmün-
 kön, süvöltéssel és fő-csóválással álmélkodván,
 ezt mondgyák: bezzeg szép Város, ez-é a' föld-
 nek öröme? Oh Vram, indullyanak-meg a' te szá-
 nakodó béleid mi rajtunk. Fájlallyad, ha egye-
 bet nem a' te nevednek káromlását, mit fognak
 ezért mondani a' pogányok? azt hogy, a' te né-
 pedet meg nem szabadithattad, sőt még a' te izi-
 ved-szerént való Dávididnak-is lábok meg-csi-
 szamodnak ezen. Vram légy kegyelmes a' te Já-
 cóbodnak, ne veszed-el a' te tiszteletednek he-
 lyét, zabolázd-meg a' maga hitt ellenséget, vedd
 horgot orrában, szégyenítsd-meg legjobb sze-
 rencséjének idején. Oltalmazd kicsiny sere-
 gedet, védelmezzed meg-maradott maroknyi
 Gyülekezetedet. Ally bősézsut igaz Isten a' mi
 vérünkért, merítsd-bé a' veszedelemnek mély
 őrvényében ellenünk vérhedett dühös ellensé-
 ginket. Tekints-le a' magafs mennyékből, kefe-
 rüllyed Vram, siralmas sorsunkat, töröld-el
 könyvező

Könyvező orcánkról sürű siralminkat, fordítsd
örönmire bokros egy-mást öröjajjainkat. Vram,
légy irgalmas! Vram, légy kegyelmes, és ne,
kefedemezzél, hanem, hozd-el a' mi meg-sza-
badulásunknak, kívánatos napját s' oráját.

Légy áldott Vram, hogy haragodat irgalmas-
ságoddal meg-mértékled, a' ki ez el-múlt éczcza-
kában nem engedted, hogy mindenestül-fogva,
bé-nyelleyen bennünket a' pogány, mint az éh-
oroszlán; hanem e' mai napnak világosságára is,
(noha azt itilhattuk volna, hogy békével virat-
tát nem érjük) fel-virrasztottál. Igazgassd e'
mai naponnis járásinkat, lépésinket; sziveink-
nek gondolati, szájunknak szóllási, kedvesek le-
gyenek Vram te előtted. Hajts-le Vram fülei-
det, kedvellyed a' mi ohajtásinkat, szedegezd
tömlődben könny-hullatainkat, a' te kebeled-
nek szerelmeért, a' mi lelkünk gyönyörűségeért,
a' Jesus Christusért, kinek, te-veled, és a' Sz.
Lélekkel: a' Győzedelmeskedő és a' Vitézkedő
híveknek serege, szüntelen valo, Alleluját, kiált,
Amen.

Mi Atyánk, &c.

Hasonló alkalmatossággal iratott
ESTVELI KÖNYÖRGES.

OH igaz itéletű, fel-lobbant haragú, min-
denható nagy Isten! bezzeg meg sokas-
sággal

tók gonofságinkat, de te is meg-fokasítád raj-
 tunk keserves ostorodat. meg-homályosította
 az Vr haragjában a' Sionnak leányát, alá-hajítá a'
 földre a' Magyar Izraelnek minden ékességét.
 Meg-vetél Vram minket és meg-gyalázál, ki
 nem jövélfereginkel, meg-futamtatál minket a'
 mi ellenségünk előtt, adál minket nékik ételük
 mint a' juhokat, kiket a' Mészárszékre visznek.
 El-adta Vram a' te népedet minden pénz nél-
 kül, és meg nem öregbített az ő becsűjüket.
 Verettél minket példa-beszédül a' pogányoknak
 és fő-csoválásra minden nemzetségeknek. A' mi
 gyalázatunk naponként előttünk forog és a' mi
 orczánknek pirulása el-borított minket. Le-
 nyomattatott mind a' poriglan a' mi lelkünk és a'
 földhöz ragadt a' mi bélünk. Meg-vóná az
 Vr kezivét, mint egy ellenség, tárgyul tört fel
 bennünket, és az ő nyilaival meg-lövöldöze-
 jaj minékünk, mert vérkeztünk! Meg-fogyat-
 koztak szemeink a' siralom miatt, meg-hábo-
 rodtanak a' mi belső részeink, mert hatalmat
 vőtt rajtunk a' csúnya pogányság. Fegyvernek
 éli miatt hullottanak el a' mi erőss vitézink, az
 halálnál keservefőbb rabságra vitettenek sok
 szép Iffiaink, Szűzeink, a' földhöz verettettek
 csecsemő gyermekink, kiket jajszoval méltán
 siratunk. Mi vagyunk igazán a' sanyarúság látott
 emberek az Vr haragjának veszszeje miatt, a' se-
 tében

tben fektetett minket, mint a' kik régen meg-
 óltanak; ha kiáltunk-is bé- dugta az Vr füleit
 mi imádságinkra, darabokra vagdalt minket,
 és az ő nyíllait lőtte a' mi veséinkben. Az Vrnak
 kegyelmessége, hogy mind meg nem emészter-
 tünk, mert nem fogyatkoztanak-el az ő nagy ir-
 szalmafsági, mert mind örökké el-nem hágy az
 Vr- bánattal illet ugyan, de ismét kegyel mes lé-
 zen az ő kegyelmességének gazdagsága szerint;
 őt nem szive szerint vér, mikor vér-is, hanem,
 hogy e' gonosz világgal edgyütt el-ne veszfzünk.
 Mit panaszkodik tehát az élő ember az ő bűné-
 nek büntetése felől, tudakozzunk inkább a' mi
 bűntaink felől s'térjünk-meg az Vrhoz. Mi vét-
 keztünk és engedetlenek vóltunk, erőnkben és
 szarunkban bizakodtunk, azért nem kedveltél
 Vram minékünk. Fizess-meg Vram a' mi ellen-
 séginknek-is, az ő kezek munkája-szerint, adgy
 mékiek szivek fájdalmát, és a' te átkodat vesd reá-
 juk, kergesd-meg őket haragodban, és veszeld-
 el őket az ég alól. Arvák vagyunk Vram, bizony
 árvák vagyunk, csak te reád maradtunk, ne-
 hadgy-el mindenestül-fogva. Meg szűnt a' mi
 szivünknek öröme, síralomra fordult a' mi vigaf-
 szágunk. El-esett, el-esett a' mi fejünknek ékes
 Coronája! Jaj most nekünk, mert vétkeztünk.
 De te Vram örökké meg-maradsz, a' te ülő-szé-
 ked örökké-állandó, miért felelkezel-el örökké
 mi rollunk,

mi rollunk? el-hadszé minket sok ideiglen? Tör-
rics-meg Vram minket te hozzád és meg-térünk
épics-fel a' mi napjainkat, mint vala a' régi idő-
ben. Add kezünkben még egyszer tőlünk tor-
kon-verve el-vött szép Vég-házainkat, avagy
csak tarcs-meg azokat, mellyeket Isteni jó-vóll-
todból még eddig pogány kézre nem bocsátott-
tál. Seregeknek győzhetetlen Vra, elégeld
meg immár egyszer a' Sionnak romlását, vedd
el a' te népednek szidalmát. Most vagyon Vram
az idő, hogy a' pogányok táborát meg-tekint-
haragodban; veszed eszeket csudálatoskép-
pen, a' magok fegyverével vágasd-le őket, bo-
londics meg a' keresztyénség ellen forralt taná-
csokat, vidámics-meg a' Joseph romlásán szána-
kozo jó lelkeket. Támasz Vr Isten a' te inség-
alatt nyögő népednek, edgy nevezetes Szaba-
ditót; bár olyan légyen az, mint a' juhok aklá-
ból. Királyi-székekben hágott Dávid, vagy mint a'
csépelő szérűről élő állatott Gedeon, avagy csalla-
mint a' gyenge karjú Deborah Afiszony. Adgy
Vr Isten, ez el-álélt Nemzetnek edgy okos vitéz
Magyart, ki, avagy kardgya-élivel, avagy elmé-
je-fényével szerezzen állandós' meg-maradandó
békeséget ez meg-nyomorodott hazának. Imén
Vram, majdan reánk borul a' fetét éczaka, de te
Igaságnak Napja, tündököllyél a' mi sziveink-
ben. Légy őriző Pásztorunk, virraszto Strásánk
védelme-

fedelmező Istenünk. Virrasz-fel, ha kedves éle-
nünk, a' hólnapra-is jó egészségben, bölcs-bé szí-
ninket, kíváncsú híreknek hallásával. Derics-
A homályban-borult napunkat, add-meg szí-
nünk szakadva várt békeességünket. Halgass-meg
elles Reményünk igye-fogyott gyámoltalan álla-
totunkban, áldott szerelmednek Fiaért, a' Jesus
dhrístusért, Amen. *Mi- Atyánk, &c.*

*Vyalu s' Fenes között lett szomoru Harcz-
nak alkalmatosságaival íratott
Könyörgés.*

MEg-foghatatlan mennyei Felség, a' Sz.
Háromságban edgy tökéletes Istenég!
Királyoknak Királya, Fejedelmeknek
Főnökök, Kinek minden csele-
kedeti, noha meg-vísgálhatatlanok, útai meg-
tudhatatlanok; mindazáltal, igen bölcs, igen
bölcs, mert igazak: a' te lábaidnak sámany székí-
néz arcza le-borulván, szívünk igaz meg-alázo-
dásával, minden tudó s' minden látó tekintet
leleiben, kegyelem kérni elő állottunk, hogy ke-
gyelmet találjunk az alkalmatos időben-való
segítségre. Meg vallyuk szent Istenünk, rette-
getes bűnös voltunkat; mi magunknak örök
gyalázatot tenéked mindenekben vég-nélkül-
való

való dicsőiséget tulajdonitunk, hogy igaznak
 itiltessél mikor itilsz, és győzedelmes légy, mi-
 kor az emberek tégedet vádolnak. Oh Vram!
 minékünk orczánk-pirulása, a' mi Királyinknak,
 Fejedelminknek, Atyáinknak, Vénjeinknek, If-
 fiainknak, mert vétkeztünk te ellened. Ez az oka
 Vram, hogy tüzet gyújtottál a' Sionban, melly
 meg-emészttette annak fundamentomit. El-
 vesztetted Izraelnek (a' Magyar Nemzetnek)
 ékes lakó-helyeit és meg-sokasítottad Judának
 leányi közt a' sirást és jajgatást. Meg-tapodta
 az Vr a' mi erőss vitézinket, gyűlést tölt mi elle-
 nünk, hogy a' mi iffiainkat meg-rontaná, sájtót
 nyomatott az Vr a' Sionnak leányival. A' mi
 réjjelmézzel folyó örökségünk szállot a' kívül-
 valókra, szép Vég-házaink az idegen pogányok-
 ra; jutottunk immár nagy árvaságra, mert az
 Vrnak fel-kent Fejedelme-is sebek miatt esék-el,
 ki felől azt mondtuk, hogy az ő árnyékában
 nyugosunk. Tekincs meg Vram, mert győ-
 trelemben vagyon a' te Anyaszentegyházad, ki-
 vül a' fegyver pusztit, belől a' szorongató féle-
 lem emésztt. Igaz az Vr, mert az ő szája ellen-
 rugodoztunk. Eörrülly bátor mostan Edomnak
 leánya, (környül-metéletlen szívű pogányság)
 de még te rajtad is által mégyen az Vrnak po-
 hára, meg-részegülsz és okádol: bódog lészen
 a' ki meg-fizet néked-is a' te gonofságodért,
 mellyel

mellyel hozzánk vóltál; bődög ember léssen,
 ii meg-ragadgya és a' kösziklához veri a' te ki-
 csiny gyermekidet. Oh Vram emlekezzél-meg
 mégre a' te kicsiny seregedről, mellyet a' macula
 élkül-való Báránynak vérén szerzettél te ma-
 gadnak; ha Vram a' te lelked gyönyörűsége a'
 tionban vagyon, ne add martalékra a' te sze-
 gény népedet. Töröld-el Vram immár, a' sok
 önyhullatást a' te Anyaszentegyházadnak or-
 szájáról, irgalmafságodnak keszkendőjével, tölcs
 é nevetéssel s' vig-örömmel a' mi szájunkat.
 Hozd-meg közinkben a' szám. ki-vetett békefsé-
 get, hogy az igafság és az irgalmafság a' mi u-
 száinkon öfzve-találkozáván, edymást csokolgat-
 safsák. Halgafs-meg minket Vram, mert jó a' te
 egyelmefséged; ne rejtse-el orczádat szegény
 szolgaidtól, mert nagy szorongattatásban va-
 gyunk; Szabadics-meg minket a' sárbul, hogy
 ne borullyunk, fiefs Vram segedelmeddel,
 mert kivüled, nincsen sohol reménségünk, Am-

Akar-minémű időre-való Könyörgés.

OH Abrahámnak, Isáknak, Jákóbnak, s' ezek
 nyomdokát követő minden hiveknek, kö-
 nyörülő és kegyelmes Istene! minékünk
 es szegény bűnnel meg-terheltetett szolgaidnak,
 szolgáloidnak az Vr Jéhus Christusban meg-en-
 gesztelte-

gelzteltetett, izerelmes Atyánk! meg-alázódott
 s' meg-törődött lélekkel le-borulunk a' te fé-
 nyes orczád előtt; vallást teszünk Felségednek,
 lelkünk-isméretit nyugodni nem engedő szarvas
 vétkeinkről, mellyekkel Anyánk méhétől-fogva,
 meg-keserítettünk tégedet. Az Adám edgy ál-
 tal-hágása, mellyel mind magát s' mind maradé-
 kát örök veszedelemben ejté, elég volna a' mi
 kárhozzatásunkra, mert mi ő benne minnyájan
 vétkeztünk s' a' te dicsőiségedtől meg-fosztat-
 tunk; hát azon kívül mennyi fokezer, hajunk-
 szálaít fellyül halladó bűnökkel bántottuk-meg
 a' te Atyaiszivedet, méltán haragnak edényivé
 s' kárhozzatnak fiaivá tehernél azokért bennün-
 ket. Mert mi vétkeztünk gondolatinkban, szól-
 lásinkban, cselekedetinkben; meg-térésünk-
 nek előtte s' utánais. Vétkeztünk a' mi tudo-
 mányunknak világa ellen, lelkünk-isméretinek
 sugallása ellen, a' te hoszszú türeśed ellen, fenye-
 getőitiletid ellen, magunk fok izbéli igireti s'
 fogadási ellen. Vétkeztünk gyermekségünkben,
 iffiuságunkban, meg-élemedet állapotunkban;
 vétkeztünk titkon és nyilván a' fényes napnak
 láttára. Vétkeztünk, a' te törvényednek minden
 czikkelyei ellen, a' te drágalátos Fiadnak Evan-
 gelioma ellen, a' Szövetségnek vére ellen, a'
 Vigasztalásnak lelke ellen; mert mi nem szom-
 juhoztuk

Hoztuk a J e s u s C h r i s t u s t , n e m g y ö n y ö r k ö d -
 t ű n k ő b e n n e , s ő t i n k á b b h o s z s z u i d e i g l e n - v a l ó ,
 p e n i t e n t i a - t a r t a t l a n s á g u n k a l s z o m o r u s á g g a l i l -
 l e t t ű k . M i n d e z e k é r t , e g y e b e t n e m é r d e m l ű n k ,
 h a n e m h o g y k i - v á g a t t a s s u n k a z é l ő k n e k s e r e g é -
 b ő l , é s k i - t ö r ő l t e s s ű n k a ' t e k ö n y v e d b ő l . D e o h
 b ű n ö s ö k ö r ö k k á r h o z a t t y á b a n n e m g y ö n y ö r k ö -
 d ő l s t e n , t ö r ő l d - e l e z e l ő - s z á m l á l t g o n o s z s á g i n -
 k a t , a ' t e n a g y N e v e d é r t , a ' t e i g a z i g i r é t i d é r t ,
 a ' t e C h r i s t u s o d é r t . T e d d b i z o u y o l s á l e l k ű n k -
 i s m é r e t i t b ű n ű n k - b o c s á n a t t y a f e l ő l , a d d - m e g h
 m i n é k ű n k a ' t e l d v e z i t é f e d n e k ö r ö m é t , l e l k ű n k -
 i s m é r e t i n e k b é k e s s é g é t é s a ' s z e n t l é l e k b e n v a l ó
 v i g a l s á g á t . A d g y m i b e l é n k C h r i s t u s b a n m e g -
 n y u g o v o H i t e t , R e m é n s é g e t , S z e r e t e t e t . B ű -
 n ű n v a l o b á n a t o t t . A d g y é r t e l m e t a ' l e l k i e k -
 b e n ; a d g y a d h o g y s z e r e t h e s s ű k a ' H i t n e k - c s e -
 l é d i t , s ő t m é g e l l e n s é g i n k e t i s . A d g y n e v e k e -
 d é s t , m i n d e n k e g y e l m e k b e n ; a z i d v e s s é g n e k
 e s z k ö z e i t , u . m . a z I g i n e k p r e d i k á l t a t a s á t , a '
 2 S a c r a m e n t o m o k n a k k i - s z ó l g á l t a t a s á t , a ' t e S z .
 2 S z o m b a t o d a t , t e d d f o g a n a t o s s á , a z o n j ó - v é g r e .
 2 S z e n t e l d - m e g a ' r e á n k b o c s á t o t t k e r e s z t e k e t .
 2 S z a b a d i t s - m e g s z e g é n y l e l k e i n k e t a B ű n n e k V -
 2 r a s á g a a l o l , a z ö r d ö g r a b s á g a a l o l , e z V i l á g n a k
 2 s z e m f é n y v e s z t ő g y ö n y ö r ö s é g i s ' k i f i r t e t i a l o l .
 1 M e n c s - k i , s z e g é n y m e g - n y o m o r o d o t A n y a s z e n t -
 e g y h á z a d a t a ' l e l k i é s t e s t i P h a r a h ó k n a k i n s é g e
 R a l o l ;

alól; ne hozz több fegyvert a' mi határainkban, ne gyujts ujjabb fegyvert, a' mi Városinkban, Faluinkban. Inkább térics-meg mind azokat, valakik a' Jesus Christus aklából valók: világo-síts-meg a' meg-vakult Sidokat, hadd láthassák Hiteknek szemeivel a' Dicsőőségnek Vráta, kit meg-feszítettek; tellyefics-bé a' pogányoknak számát, a' Christus-nélkül valókat, vonnyad te magadhoz, a' te szerelmednek kötelével. A' te Nyájjadnak üldözőit szándékokban ne vidd elő, s' ne engedgyed a' te Gerliczédnek lelkét, a' kegyetlen hegyes-körmű Sasoknak el-szaggatni. Ald-meg mind azokat, valakik a' te Anyaszent-egyházadnak kebelében vadnak, a' keresztyén Királyokat, Fejedelmeket, nagy Vrakat, Capitányokat, Hadnagyokat, alattok lévő vitézeket, a' szegény nyögő s' sohajtó kötséget. Ald-meg a' szent életű tudós lelki-Pálszorokat, ruházd-fel kegyelmnddel őket, hogy ronthassanak, építhessenek, plántálhassanak.

Hálákat adunk Felségednek, mindenféle kegyelmességeért, elsőbnnis a' lelkiekért, u. m. El-választásunkért, Hivatalunkért, Meg-igazításunkért, Meg-szentelésünkért, az Evangeliomnak közöttünk való fenn-tartásáért, a' lelki-kenyérért. A' testiekértis, u. m. Teremtetésünkért, meg-tartatásunkért, egészségünkért, békeségünkért s' az ellenség ellen való bátorságos
meg

meg-maradásunkért. Szánd-meg Vram a' sok nyomorultakat, a' sérelmes özvegyeket, árvákat, a' vasak-között nyomorgó igaz rabokat, a' földön vizen igaz tudományért s' igaz kerestetért bűndosókat, a' bűn miatt meg-sebesedett lelki-isméretűeket, az igazságért üldözést szenvedőket, s' szám-ki-vetetteket s' hazájokból ki kergetteket. Tarts-meg széles e' világon (s' ebben a' helybennis) le-telepedett Anyaszentegyházadat; tündököltesséd előtte, ellenségeinek nagy bosszúságára az igaz Vallásnak tündöklő fáklyáját. Halgass-meg ezekben oh könyörgésnek meg-halgatásának Istene, amaz edgyetlen edgy közben járónak a' Jesus Christus meg-köszönhetetlen érdeméjért, Amen.

Szokott Reggeli Könyörgés.

Aldott légyen az Isten, a' mi Vrank Jesus Christusnak dicsőséges sz. Attya, ki az ő nagy irgalmaságából újjonnan szült minket az élő reménységre, a' Jesus Christusnak halálból való fel-támadásának-általa, az örökségre, melly el nem veszhét, meg sem maculáltathatik, meg sem hervadhat, melly minékünk mennyegben tartatik. Aldott légyen a' mi Vrank Istenünk, ki meg-áldott minket, minden lelki áldásokkal mennyegben a' Christusban, a' ki el-

választott minket ő benne világ fundamentomának felvetésének előtte, hogy legyünk szentek és fegyhetetlenek ő előtte a szeretett által, a' ki fiaivá fogadott minket az ő akarattyának jókedve szerint az ő dicsőösleges kegyelmességének dicsiretire. Aldott legyen az Isten ki nem csak lelkieket, hanem testieket is bővön közlött mi velünk, a' ki ez el-múlt siralmas vérrel-buzgó esztendőknék zürzavariban, kegyelmeffen mint a' maga tulajdon szeme tényét meg őrizet s' ez jelen valo esztendőre-is, életben s' tűrhető állapotban juttatott; a' mennyei táborral, az Angyalok számlálhatatlan seregével, ez el-múlt éczczakában is környülettünk tábort jártatott, száma nincsen. Vram, hozzánk valo jó-téteményidnek, melyekkel tellyes életünkben meg látogattál bennünket. E' mai napon is és életünknek minden napjaiban te légy a' mi paisunk, erőfs tornyunk és meg-mozdulhatatlan kö-sziklánk.

Védelmezzed édes maroknyi nemzetünket a' mi ellenünk minden-felől fel-fegyverkezett dühös ellenségtől, ki vérünket szomjuhozza. Tarts-meg Anyaszentegyházadat az ördögnek és e' világnak incselkedési ellen; Tarts-meg annak hűséges Dajkáit, az igaz Vallás szerető Keresztyén Királyokat, Fejedelmeket, kik a' te névedben kötik fel a' Pogány ellen, oldalokra fegyvereket s' tegyed őket győzedelmessé. Oh Jákóbnak Istene, hogy ő

hogy ő alattok csendes és nyugodalmas életet él-
 hetsünk? minden Isteni-félelemmel és tisztessé-
 ggel. Örizzd-meg Várainkat, Várasunkat a po-
 gány ellenségnek alattomban való titkos practi-
 kájátul s veszedelmes szándékátul; ugyan-is, ha
 Isten nem őrzi a' Várást, az őrizzőknek semmi hasz-
 nna. Fedezd-bé szent szárnyaid alatt Edes házun-
 népét, jó-akaróinkat s minden hozzánk tartozó
 szízerelmefinket. Algy-meg minden Isten-félő
 Tiszt-viseelőket, igaz, haza-szerető Capitányokat,
 Hadnagyokat, és a' vitézlő rendet is ajándékoz-
 meg Isteni-félelemnek s bátorságnak lelkével,
 hogy a' te és a' mi ellenséginkel, ha az idő azt
 kívánja szemben szálhassanak minden félelem
 nélkül. Kend-fel Vram a' te kegyelmednek ola-
 jával a' buzgó lelki-lelki-pásztorokat, nyisd meg
 nekik a' te beszédednek hirdetésének ajtaját,
 hogy a' te Evangeliomodat nagy erőben, hata-
 lomban és a' léleknek meg-mutatásában prédí-
 kálhassák és azáltal a' bűnben meg-keményedett
 lelkeket meg-téríthessék s az igaz útra hozhassák.
 Adgyad mi-nékünk-is a' te Sz. Lelkednek amaz
 meg-erősítő kegyelmét, a' mellynek bennünk
 munkálódása által azokat a' hat dolgokat, mely-
 lyeket te gyűlölsz, sőt a' hetediket-is el-távozt-
 athassuk, a' minéműek: a' kevély szemek, a' ha-
 zug nyelvek, az ártatlan vért ontó kezek, az ál-
 mok gondolatokat forraló szívek, a' gonoszra siet-

tséggel futó lábak, a' hazugság szerző hamis bizonyosságok, és a' ki az atyafiak között háboruságot szerez. Nevelly minket naponként, a' te igaz ismeretredben s' kegyelmedben, miglen jutunk a' Christus meg-öröködött állapottyának idejére, a' Hitnek egysége által. Deríts-fel szivünkben, amaz igazságnak tündökle napját, hogy az ő világánál láthassunk világot. Szakassz-el, e' mulandó világnak szeretetitül bennünket, s' csatolyad szivünket te magadhoz, hogy a' te szerelmednek mélységét, szélességét s' hosszúságát minden Szentekkel együtt meg-foghassuk. Légy gyógyamola Vram az igaz özvegyeknek, árváknak; légy meg-gyógyítója a' betegeknek, Vram Dávidnak Fia könnyörülly ő rajtok, parancsolly a' nyavalyáknak te szolgaid azok s' mindgyárt el távoznak ő töllők. Emlekezzél-meg Vram a' tömlőcz fenekén fetrengő igaz rabokrol-is nyisd meg ő-nékik a' szabadulásnak kapuját, hogy a' megszabadulás után tégedet meg-szabadításoknak köszikláját magasztalhassanak. Így tégy ő-véllek és mi-velünk-is, oh embereknek őriző je! Izraélnek Szenté! és minden tégedet kereső lelkekkel, Fiadért a' Jesus Christusért, a' kinek méltóságos nevében szerelmes Atyánknak, így szolítunk, mondyán: *Mi-Atyánk Őc.*

Estvéli Könyörgés.

IZRAELnek! reménsége ki meg-tartónk vagy
 a' nyomoruságnak idején, miért volnál ugy
 mint jövevény ez földön, és mint az uton-járó,
 ki bé-tér az éjjeli nyugovásra? Miért lennél olyan,
 mint a' meg-fáradott férfit, és mint a' hatalmas,
 ki meg nem tarcha? Te Vram mi-közöttünk vagy
 és a' te nevedről neveztetünk, ne hadgy-el min-
 ket. Ismérjük Vram a' mi-vétkeinket, de ne vésd
 meg minket a' te nevedért, ne vésd meg a' te di-
 csősségednek székét, ne tedd hiában-valová a' te
 mi-velünk tört frigyedet. A' mi ifjúságinknak
 s' egész életünknek bűneiről, ne emlekezzél meg
 Vram; fordullyon-hozzánk a' te nagy kegyel-
 mességed, mellyet várván-vár és mint a' szomju
 szarvas ugy ohajt a' mi lelkünk. Térj-bé Vram a
 mi szállásunkra, mert majd bé-estveledik, ma-
 radgy-meg mi-velünk, s' vacsorálly mi-nálunk.
 Mi le-fekszünk s' el-aluszunk békeféségekben, mert
 egyedül te adsz minékünk bátorságos nyugovást,
 a' magasságnak árnyékában nyugoszik a' mi éle-
 tünk, és a' felséges Vrnak rejtekében talál oltal-
 mat fejünk, mert ő szabadi-meg minket a' ma-
 darásznak töriből, az éczczaka kegyetlenkedő
 dögtől, éjjeli rettegéstől és a' nappal repülő
 gyors nyiltul, ha el-esnek mellőlünk bal-felől
 ezereken s' jobb-felől tizezeren, mindazáltal nem

közelgethet mi-hozzánk a' veszedelem, mert az az ő Angyalinak meg-parancsollya, hogy minket kezekben hordozzanak, hogy meg ne űssük lábainkat a' kövön. Illyen bizodalmunk lévén Vram, te benned, kinek neve erő's torony, abban fut az igaz és bátorságos léfzen, áldott markodban bizuk lelkünket testünket, mert meg-vártottál minket, mi idve'ségünkneknek Istene. Védelmező szárnyaid alá ajánlyuk, minden nálunk le-tört, szerelmedből nekünk ajándékoztatott javaidat. Eörizzed Várainkat, Várasunkat, pogány-kézben eséstől, országunkat ennél-is nagyobb pusztulástul. Parancsolly Vram Isten, az öldöklő fegyvernek, térjen-vissza az ő hivelyében, mert eléggé meg-részegedett immár a' sok keresztyén Magyar vérrel. Adgyad Vram a' te itileteted a' mi kegyelmes Koronás Királyunknak-is, hogy itillye a' te népedet igazságban és tudgyon bölcs szível lélekkel, ki menni és bé-jöni a' te szegény néped előtt; hó'szszabbits-meg az ő napjait, a' mi rajunk való hasznos és dicséretes uralkodásra s' erő'ssíts-meg hozzánk való Atyai kegyelmességgel az ő Királyi-székit, Mellette lévő, igaz Magyar-vér szerető Tanács-Vrakat, Kapitányokat, Hadnagykot és az egész vitézlő népet, ajándékozd-meg, egygye'ségnek s' bátorságnak lelkével, hogy a' keresztyénségnek természet-szerént való ellensége, a' pogányság ellen, éles fegyvereket ki-vonhas.

ki-vonhassák s' az el-vifelhetetlen iga alól szegény édes nemzetünket, (ha Isteni bölcseségednek jobbnak úgy tetszik) fel-izabadithassák. Engedgy minékünk országunkban csendes és békeszű meg-maradást, és a' te Anyaszentházadnak közöttünk adgy olly nyugodalmas szállást, hogy a' te Sz. igéd mindenűt ellen-mondás-nélkül nagy bátorsággal, hirdettesék, az Atya Isten kebeléből le-hozott örökké-valo Evangéliom lábra kaphasson, és az által a' te igaz ismérved közöttünk mind végig meg-maradhasson. Ha a' mi nagyobb volt a' lelki békeszűt minékünk meg-adtad és a' te szerelmes Fiadat érettünk meg-öletni nem szántad, sokkal inkább lelki s' testi szabadságunkal özve-köttetett külső békeszűgünket add meg mi-nékünk, hogy hazánkban a' te szárnyad alatt békeszűgben meg-maradván, hozzánk-valo nagy irgalmaságodat s' meg-szabadításodat szív-béli hálá-adással meg-köszönhesük; holott te Vram ezt igirted mi-nékünk: Ne fély semmit oh én népem mert én meg-váltottalak tégedet, neveden hivtalak én tégedet, én népem vagy te; mikor a' vizeken által-menédesz te-veled léfzek és a' vizek el nem buritnak tégedet és mikor a' tűzben járandasz meg nem égettetel és a' láng meg nem fog tégedet perselni, mert én vagyok a' te Vrad Istened. Tenéked Vram, a' ki véghetetlenképpen, mindeneket meg-cselekedhetel, fel-

lyebb, hogy nem mint kérjük, vagy elménkben
 bé-foghattyuk a' mi bennünk munkálkodó erő-
 szerént; Dicsőség légyen az Anyaszentegyházban
 a' Jesus Christus által minden időben és mind
 örökkön-örökké, Amen. *Mi Atyánk Éc.*

Vitézek Reggeli Könyörgése.

OH mi bujdosó Atyáinknak Abrahámnak,
 Isáknak, Jákóbnak, kegyelmes vezérő
 Kalauzza, édes Istene; minékünk-is e'
 siralomnak völgyében nyomorgó, sok próbákon
 forgó szolgaidnak az Vr Jesus Christusban meg-
 engeszteltetett szerelmes Atyánk, a' ki egyedül
 vagy minden veszélyinkben óltalmazó Istenünk,
 gyámoltalanságunkban erőös Gyámolunk, szük-
 ségünkben Elégségünk, félelmünkben Bátor-
 rónk, ellensegünk ellen erőös Kő-várunk; mi-
 csoda áldozatot vigyünk Felséged eleiben egész
 életünkre költött drágalátos sok szép jó tetemé-
 nyidért, leg-közelebb ez el-múlt éczczakában
 valo gond-viselésedért? Fel-veszszük Dáviddal
 edgyütt az hálá-adásnak pohárát, meg-adgyuk
 tenéked a' mi fogadásinkat, és egyedül tenéked
 tulajdonittjuk Vram a' dicsőséget, méltóságot,
 érdemlett hálá-adást, hogy minket ez el-múlt
 éczczakában mint a' magad szeme-fényét úgy
 meg-öriztél, Sz. Angyalidnak táborát járó sere-
 gével

gével környül vöttél, a' környül-metéletlen szivű, vérünkön hizó pogányoknak, éles-fegyverére s' keserves rabságára nem juttattál, hanem te-magad mi-érettünk írását állottál, mikor mi aluttunk, akkor te mi-érettünk vgyáztál, még csak egy hajszálat-is fejünkrül le-esni nem engedté. Aldgyanak Vram tégedet ezért s' több sok ezer irgalmafságidért minden mi belső részünk. Aldotnak mondgyon szegény bűnös lelkünk ezért-is, hogy e' mai napot-is rövid életünknek napjaihoz számláltad, a' kegyelemnek idejét, s' az igaz megtérésnek alkalmatofságát tőlünk el-nem fosztottad. Légy ennek-utánna-is előttünk fényeskedő oszlopunk, mint a' pusztában bujdosó Izraél Fiainak; tanítsad Vram kezeinket a' hadakozásra, igazgassad ujjainkat a' viadalban, adgyad hogy a' te nevedben le-tapodgyuk a' mi ellenségünket, mint az utzákon lévő sárt. Add kezünkben, jó-szerencsésekkel fel-puffadott kevély ellenségünket, kik fogyattyák éjjel nappal édes Magyar vérünket, káromlyák Istenünket, s' igaz vallásunkat. Retcents-meg Vram őket szivekben, hogy még ott-is szaladgyanak, a' holott senki nem üzi-is őket, mertők nem te benedélő Istenben, hanem karjokban, jó lovokban s' szerencsésekben bizakodnak. Adgyad szerelmes Istenünk, hogy a' te örökségedet pusztító vad kanokkal bátorsággal szemben szállhassunk,

vélek

vélek meg - vihassunk s' kívánt győzedelemmel járván, téged Győzedelemnek adóját örömmel áldhassunk, mindenekben nem magunknak, hanem tenéked tulajdonítván a' gloriát.

Ne adgy minket Vram a' Pogányoknak marta-
lékul, ne hizzék tovább is a' Magyar keresztyén-
ség vérével ez a' vér-szopó nadály, apadgyon el
már egytzer a' Török hód, hadd verkezze le,
gyász-ruháját a' fok kereszt, bu, bánat, szenved-
és-után a' szegény Magyar maradvány. Ne örül-
lyön Vram már többé a' mi esetünkön ellensé-
günk, ne kaczagjon veszedelmünkön álnok szom-
szédunk, hogy valamiképpen a' te nagy neved mi
bennünk meg ne káromoltság. Ha pedig len-
diadalommal s' bódog elő-menetellel meg-ko-
ronálsz, jó nagy Isten, ne engedgyed hogy azzal
mi-magunkat el-hidgyük, azt a' magunk vitéz-
ségének tulajdonítsuk, hanem egyedül tenéked
feregeknek győzhetetlen Fejedelmének. Remén-
kedünk Vram ezen is, plántáld-bé sziveinkben,
az igaz Isteni-félelmet, taníts-meg arra a' lelki-
bölcseiségre, hogy hihessük-el azt, hogy a' szo-
ros kegyes élet, meg-álhat edgyütt a' vitézség-
s nem hogy ki-vonná a' kard élit, de sőt inkább
köszörűli s' élelleti, a' vitéznek szívét a' harczonis
bátrabbátérsi.

Gyomláld ki Vram mi-belőlünk, a' prédálásra
a' más ember véres-verítékek keresett javainak
el-vételé-

I-l-vételére való gonoszgyekezetet, adgy miné-
 zünk a' magunk forsával meg-elégedő szívet lel-
 het, tudván Idvezítőnknek reguláját, hogy a' vité-
 zeknek meg-kell' elégedni az ő földgyokkal, és
 hogy a' mit magunknak nem kívánunk, mással sem
 kell azt cselekednünk. Amaz Istent boszszontó
 szármakodó szitkoktól, őrizd-meg ajakinkat, vés
 szart Vram a' mi-szajunkra, hogy semmi rothatt-
 ocszéd onnan ki ne jőjjön, mellyel Felségedet
 meg-szomorítanók s' a' méltó haragra fel-inger-
 elenénk. Szenteld-meg Vram hivatalunkat s' böl-
 dogits-meg a' mi-halálunkat, akár mezőben,
 vízben, tűzben, akár miképpen mullunk-ki,
 ha az égi madaraknak, s' erdei vadaknak gyomra
 lenne-is a' mi-koporsónk, légyen Vram a' te szent
 akaratom, csak ne foszszad meg Sz. színed látásául
 szegény lelkeinket.

Halgasd-meg Vram, hozzád nyújtott kérésin-
 ket, téríts jó választással kebelünkben buzgó óhaj-
 tatásinkat, nem a' mi haszontalan érdemünkért, ha-
 nem a' Jesus Christusnak jó illatu áldozattyáért.
 Kinek, te veled Sz. Lelkeddel edgyütt örökké való
 dbirodalmat, erőt, hatalmat, Felséget tulajdo-
 nit szegény bűnös lelkünk, Amen. *Mi Atyánk.*

Estveli Kövő Könyörgés.

IZRAEL-

IZRAELnek szunnyadhatatlan, soha nem alu-
vo kegyelmes Pásztor; mi te szent Felséged-
nek méltatlan bűnös fia, a kegyelemnek széki
előtt arczal le-borulunk, tőled oltalmat kérünk,
mert közel vagy a' fetét ézczaka, mellyben a'
magunk oltalmára alkalmatlanok vagyunk. Vi-
lágoskodgyál még a' fetétben-is a' mi sziveink-
ben lelkeinkben; őrizz-meg a' Pogányoknak hir-
telen való reánk-ütésektől, éjjeli irtózástul, ör-
dőgi-kifirtetektől. Szent Angyaliddal járta's tá-
bort mi-környülettünk, hogy az ellenségnek
álnok practikái semmit nekünk ne árthassanak.
akazd kézben Vram, a' mi természet-szerűen való
ellenséginket; a' sok jó-szerencse után törd-le,
már egyszer szarvokat, hogy a' te szegény népe-
det mint a' kenyeret ne egyék, sem penig el-vise-
hetetlen igájok alatt tovább-is ne nyögjön a' te
drága vére váltott örökséged. Meg-vallyuk Vram,
méltán lanyargatod Nemzetünket a' csunya Pogá-
nyok által égre kiáltó sok gonofságiért az utzákon
szabadossan nyargaló vétkeért, a' törvénytelen-
ségért, a' nyomorgatásért, a' szeretetlenségért,
irigységért, buja-életért, tobzódásért, a' sok ká-
romkodó szitkokért, ki tudná azoknak számát: De
Vram a' lelkeket gyötrő igaz Lótokért, a' bánattal
nyögő s kiáltó kicsiny seregért, a' külön-ülő s a'
mások gonofságán fíró Jeremiásokért, a' törésre

álló d

álló Mofesekért, könyörűly már végre ez bűnös
 Nemzeten, tördeld. el fanyargató pálczádat vesd
 tűzre mertha gonoszok vagyunk is; de ugyan a'
 se kezeidnek csinálmáyi vagyunk és a' te nevedről
 neveztetünk. Lám régen a' te népedet a' Pharahó
 nnsége alol ki-mentéd, minden lovagjaival edgyüt
 tengerben meritéd; a' Szerecsen Zera Királyt
 száz-ezer magával le-váгатád, Sennacheribet
 meg-gyalázád; ma sem rövidült-meg Vram a' te
 szarod, hogy meg nem szabadithatnál. Jövel azért
 fiels ne késsél mi-szabadításunknak Istene.

Jövel Vram jesus! A M E N.

Mi Atyánk &c.

V E G E.

A derekább fogatkozások, (melyek estek az Authornak távul létele miatt)
 így Jobbits-meg Kegyes
 Olvasó.

Pag. 9. l. 13. és p. 49. l. 10. ágyékában. l. ibo.
 23. Környűt. megtéretett. pagina. 73. lin. 10. lehe-
 tetlen. p. 74. l. ult. rendbeli. p. 75. tekintünk. pag.
 103. l. 17. Isten. p. 107. edg. yesülése. p. 113. lin. 1.
 delenda: az kell fel tennünk Etc. p. 115. l. 7. Bö-
 vettsegenek. p. 126. l. 15. tartoznak. p. 132. lin. 1.
 hármas tiszteiben. dele prophetaságában. p. 137. lin.
 1. lelemenyek. p. 144. l. 15. mi. p. 149. l. 27. mellyek.
 p. 152. l. 19. fizetett. p. 154. l. 8. kevés. pag. 161.
 lin. 26. Boczrából. p. 165. l. 25. fogatkozás. p. 172.
 l. 15. mellyel. p. 174. l. 19. körűl. p. 191. l. 13. Isten-
 nel. p. 193. lin. 9. oktatnak. p. 197. l. 21. mivelnek.
 pag. 208. lin. 7. elő-hozza.

